Governemnt of Kerala

Dr. Sriram Venkitaraman IAS
Director of Agriculture

Directorate of Agriculture Development & Farmers' Welfare Department
Vikas Bhavan, Thiruvananthapuram - 33
director.agri@kerala.gov.in,
krishidir2017@gmail.com
Ph. No. 0471-2304480

PREFACE

Kerala state has a versatile agrarian scenario with over 3 million farmers adopting agriculture as their major source of income. The diversity in its ago-climate, which extends from a typical hot humid tropical nature in the coastal plains to a subtropical climate in the high ranges has been a challenge for the Government in bringing forth uniform solutions.

The Annual Plan for 2025–26 envisages the integration of centrally sponsored schemes, the World Bank-funded KERA project and the NABARD-funded RIAS scheme with state sector schemes for effective field-level implementation. Programmes under the Rashtriya Krishi Vikas Yojana, Krishonnati Yojana, and other central schemes will be implemented in tandem with state schemes to ensure better convergence and greater impact.

Several new components have been introduced in the Annual Plan for 2025–26. These include field-level seed multiplication of indigenous rice varieties such as Pokkali, demonstrations on open-field precision farming of vegetables, support for establishing hydroponics units in vegetable cultivation, assistance for the introduction of micro-irrigation and fertigation in coconut gardens, revamping of existing FPOs in the coconut sector on a project basis, collaborative programmes with ICAR institutions and KAU for field multiplication of newly developed spice varieties, sourcing of GIS maps and shapefiles of paddy and wetland areas from KSLUB for integration with the KATHIR app, provision of price incentives for branded organic products marketed through institutional channels, project-based assistance to marketing outlets, conduct of training and awareness programmes on vegetable cultivation, district and state-level workshops and traditional seed festivals.

A new initiative called ‘Krishi Samrudhi’ will be launched during the year with an enhanced focus on collective efforts aimed at increasing the productivity, sustainability and profitability of farming in the State.

The Samagra Pachakkari Uthpadana Yajnjam has been launched as a multi-departmental collaborative programme to achieve self-sufficiency in tropical vegetable production by expanding the cultivated area, enhancing cropping intensity and increasing productivity. The initiative aims to synergize the efforts of individual farmers, farmer clusters, and homesteads. The programme is being given the highest priority under the leadership of the Hon. Chief Minister. The Department of Agriculture, in partnership with LSGIs, fourteen other departments and two government agencies, is collaboratively implementing the programme to bring meaningful change and lasting impact in the lives of farmers.

In the current financial year, initiatives such as the Poshaka Samrudhi Mission and the Jaiva Karshika Mission are being implemented with the active involvement of farmer collectives. These programmes aim to strengthen the agri-cultural sector by ensuring food security, nutritional well-being, and food safety. Additionally, flagship projects like KABCO and VAAM are set to be launched in full swing, providing a significant impetus to the growth of secondary agriculture

Krishi Darshan is an innovative initiative that enables the department to directly understand the challenges faced by farmers and facilitate timely solutions. Under this programme, a team of senior officials, led by the Agriculture Minister, visits farms, interacts with farmers on the ground, and offers practical, on-the-spot resolutions to their issues.

The effective implementation of schemes relies heavily on active public participation and robust social capital development. Campaigns like ‘ഞങ്ങളും കൃഷിയിലേക്ക്’ play a vital role in mobilizing communities at the grassroots level by utilizing the organizational network of Krishikoottams to engage people in agricultural activities.

The Kerala Climate Resilient Agri Value Chain Modernization Project (KERA), funded by the World Bank, was launched during last year. The project aims to enhance the climate resilience and commercial viability of Kerala’s food and agriculture sectors, with a special focus on small holder farmers, agri-based MSMEs, FPOs, and startups, thereby fostering inclusive local economic development

The Department of Agriculture has marked its presence in online marketing through the launch of the 'Keralagro' brand. The primary objective of this initiative is to promote the online sale of high-quality, branded agricultural produce from both departmental farms and individual farmers. The 'Keralagro' brand is also

gaining popularity in retail marketing through Keralagro-branded outlets and Millet Cafes.

VAIGA (Value Addition for Income Generation in Agriculture), a flagship initiative of the Government of Kerala aimed at transforming the agriculture sector through value addition, innovation, and farmer-centric strategies, will continue to be implemented in the current financial year as well.

An amount of **₹ 2200.7691 crore** has been allocated for the implementation of various agricultural development activities during 2025–26. This includes **₹616.21 crore** for State Plan Schemes, **₹ 77.00 crore** as the State's 40% share of Centrally Sponsored Schemes (CSS), **₹ 115.50 crore** as the Central Government's 60% share under CSS, and **₹ 1392.0591 crore** for Non-Plan expenditure.

We foresee robust growth in the agricultural sector, leading to enhanced farmer incomes and accelerating our journey toward self-sufficiency, nutritional security, and food safety during this Annual Plan period. Let us work together to make the most of the budgetary allocations provided in the 2025–26 Annual Plan for the betterment of the farming community

11/06/25

Dr. Sriram Venkitaraman IAS
Director of Agriculture

Thiruvananthapuram
Dated: 11-06-2025

ANNUAL PLAN 2025-26

Sl. No	Name of scheme	Head of Account	Budget Provision (Rs. in lakhs)	Page No.	
				Eng.	Mal.
A)	**Agriculture - State Plan Schemes**				
1	Farm Plan Based Production Programme including pre-production support	2401-00-104-67	1000.00	3	55
2	Scheme on Development of Production Organisations and Technology Support	2401-00-109-56	500.00	5	58
3	Scheme on Supply Chain/Value chain Development and Integration under FPD programme	2401-00-111-97	500.00	7	60
4	Rice development	2401-00-102-90	9360.00	10	63
5	Vegetable Development through Dept.	2401-00-119-85	6045.00	12	65
6	Vegetable Development through VFPCK	2401-00-119-81	1800.00	12	65
7	Coconut Development	2401-00-103-87	7300.00	15	69
8	Development of spices	2401-00-108-59	760.00	18	71
9	Development of Fruits, Flowers & Medicinal Plants	2401-00-119-79	1892.00	20	73
10	Crop diversification, intensification and introduction	2401-00-103-75	350.00	21	75
11	Soil & Root Health Management and Productivity Improvement	2401-00-800-28	3210.00	22	76
12	Crop Health Management	2401-00-107-78	1300.00	23	77
13	Organic farming & Good Agricultural Practices	2401-00-105-85	600.00	25	79
14	Production & Distribution of Quality Planting Materials	2401-00-104-91	1275.00	26	81
	Production & Distribution of Quality Planting Materials	4401-00-104-98	150.00		
15	Krishi Samrudhi	2401-00-104-66	1.00	28	82
16	Modernization of Departmental Laboratories	2401-00-105-86	400.00	28	82
17	Office Automation and IT infrastructure	2401-00-001-86	759.00	29	83
18	Strengthening of Agricultural Extension	2401-00-109-80	1489.00	30	85
19	Farm Information and Communication	2401-00-109-84	400.00	33	88
20	Human Resources Development	2415-01-277-98	335.00	34	89
21	Support to Farm Mechanization	2401-00-113-83	900.00	35	90
	Support to Farm Mechanization	4401-00-113-98	100.00		
22	State Crop Insurance Scheme	2401-00-110-82	3314.00	37	93
23	Contingency Programme to meet Natural Calamities and Pest & Disease Endemic	2401-00-800-91	750.00	37	93
24	Development of Agriculture sector in Kuttanad	2401-00-119-78	700.00	38	93
25	Development of Agriculture sector in Kuttanad (RIDF)	2401-00-119-76	700.00	38	93
26	Market Development	2435-01-800-99	1190.00	39	95
27	Market Intervention Support for Price Stabilization	2435-01-101-85	2150.00	39	95
28	Kerala Farm Fresh Fruits and Vegetable Base Price	2401-00-119-77	50.00	39	95
29	Green Coconut Procurement through VFPCK	2435-01-101-73	1000.00	39	95

Sl. No	Name of scheme	Head of Account	Budget Provision (Rs. in lakhs)	Page No.	
				Eng.	Mal.
30	Post harvest management & Value Addition	2435-01-800-94	800.00	43	99
31	Kerala Climate Resilient Agri Value Chain Modernization Project (KERA) (EAP)	2401-00-111-95 (01)	10000.00	44	101
32	Assistance to Kerala State Ware housing Corporation - Computerisation	2408-02-190-98	10.00	45	101
33	Assistance to Kerala State Ware housing Corporation - Construction of godown cum Agri complex	4408-02-101-98	1.00	45	101
34	Rural Infrastructure Development Fund (RIDF)	4435-01-101-97	300.00	45	102
35	Farmers Welfare Fund Board	2401-00-109-76	200.00	46	102
36	International Research and Training Centre for Below Sea level Farming (IRTCBSF), Kuttanad	2415-01-004-88	30.00	46	102
37	Umbrella Scheme on Krishi Unnathi Yojana & other CSS (40% State Share)		7700.00	46	102
	Total State (including 40% State share of CSS)		**69321.00**		
B)	**Centrally Sponsored Schemes**				
1	Umbrella Scheme on Krishi Unnathi Yojana & other CSS (60% Central Share)		11550.00	46	102
	Total CSS		**11550.00**		
	TOTAL PLAN (State + Central)		**80871.00**		
C)	**Non Plan**				
1	Farmers Pension	2401-00-115-98	0.01		
2	Free Electricity	2401-00-115-99	3692.00		
3	Production Bonus				
	Grama Panchayath	2401-00-198-50	1324.00		
	Municipality	2401-00-192-50	44.00		
	Corporation	2401-00-191-50	0.50		
	Sub Total of Production Bonus		**1368.50**		
4	Rubber Production Incentive Scheme	2435-01-101-80	50000.00		
	Total Non Plan		**55060.51**		
	Grand Total (Plan + Non Plan)		**135931.51**		

ANNUAL PLAN 2025-26

A) STATE PLAN SCHEME

Crop Husbandry

The schemes of Budget 2025-26 will focus on increasing the production and productivity of food crops through scientific approaches and attaining self-sufficiency in food production. The major crop development programmes include rice, vegetables, coconut, fruits, and spices. Dissemination of advanced scientific technologies and its adoption by farmers will be achieved through efficient extension services.

The farm plan based development approach introduced in 2022-23, as a shift from crop based development to farm based development will continue during 2025-26 also. Crop diversification and intensification covering pulses, oilseeds and millets will be promoted with the objective of increasing the crop output per unit area and improving the land use efficiency. More Krishi Bhavans will be transformed to Smart Krishibhavans with the objective of improving their functioning efficiency and providing maximum service to farmers.

The other programmes in the sector include interventions to revive soil and crop health, development of departmental farms for quality planting material production, mechanization through agro service centers, organic farming and good agricultural practices, modernization of laboratories and ICT and extension services.

The outlay for crop husbandry sector for 2025-26 is ₹ 53,590.00 lakh including state share of CSS, and RIDF. Thrust will be given to the concept of AEU based planning and implementation of schemes.

All crop/farming approaches followed by the Department in Plan schemes will be based on proven and published scientific knowledge, recommended and approved by Kerala Agricultural University.

Farm Plan Based Development Approach

Based on the recommendations of the working groups of the 14th Five Year Plan, the Farm Plan Based Development Approach, which initiated in 2022-23 will be

promoted during 2025-26. The main objective of this approach is to move away from individual crop based approach towards integrated multiple cropping-farming systems based development of holdings. Through this approach, it is targeted to tap the resource potential scientifically at the basic farm unit level thereby enhancing the income of the farmer and contributing substantially to the production economy of the State. Scientific selection of components and suitable agro management practices based on the concept of agro ecological units will be given thrust. This will also be organized to scientific spatial planning on watershed basis.

Under this approach, identification of individual farms and its development as the basic unit will be extended to new farm units across the State in 2025-26, through Krishi Bhavans with the support of Local Self Governments. These farms will be developed based on scientific resource based plan prepared by the Agricultural Officer with the technical support of the scientists of Kerala Agricultural University attached to Block level Agriculture Knowledge Centers and in consultation with the farmer. The farm plan based approach will include Agriculture and allied activities including Animal Husbandry, Dairy Development and Fisheries. In such cases, while bringing in convergence of such activities, the support for development will be obtained from the respective departments. The farm plan developed shall be shared with line departments involved in implementation of agriculture programmes.

The approach will be promoted by the department under the three schemes, strictly based on the published and proven production protocols as endorsed by Kerala Agricultural University. The farms which do not follow such approach will not be supported under the scheme. Suitable guidelines will be issued by the Department of Agriculture Development &Farmers Welfare. All the three schemes under Farm Plan based approach will be under the control of a single Additional Director of Agriculture. However no new post creation/deputation/contract will be allowed under the programme/schemes. The service of existing departmental staff/contract staff will be utilized for implementation of the schemes.

The following are the three schemes under the approach

1. Farm Plan Based Production Programme including Pre- Production Support
2. Scheme on Development of Production Organisations and Technology Support.
3. Scheme on Supply Chain/Value chain Development and Integration under Farm Plan Development approach.

During 2025-26, the schemes will be implemented in convergence with the KERA project.

Monitoring mechanism

The Directorate of Agriculture will coordinate the activities of the three schemes under the Farm Plan based Development approach through formation of suitable system of governance at the State Level, District level and Block Level. The technical group constituted at Kerala Agricultural University headed by Director of Extension will provide technical inputs to the Farm Plan Based Approach (all three schemes) on a continuous basis.

The monitoring of the programme will be done by the block level Assistant Directors of Agriculture and Principal Agricultural Officers under proper documentation. A database on the selected farm units with respect to the area, existing components, new components added, quantity of items provided for the unit, total expenses incurred, component wise yield generated, marketable surplus, income generated, profit obtained will be recorded for each farm and updated. A field book for registering the schedule of activities, assistance provided, inspections done etc. will be maintained with the farmer, which will be updated by the Krishi Bhavan officials. Suitable technology integration will be done with the support of Digital University.

SCHEME FOR 2025-26

1)	**Farm Plan Based Production Programme including Pre-production Support**	
	H/A: 2401-00-104-67	**(Outlay: ₹ 1000.00 lakh)**

The guidelines approved for implementation of the approach will be followed during 2025-26 also. The size of each basic farm unit will range from minimum area of 10 cents to maximum of 200 cents excluding the area occupied by house or building. Focus will be on Integrated Farming system-based model of development and on cropping systems based on coconut, spices, vegetables and fruits. The beneficiary or the farm will be identified as per the guidelines issued by the department and approved in consultation with LSGD authorities. While identifying the units, suitable schemes of LSGD will also be merged with the State scheme in order to bring comprehensive development of the farm. It is envisaged that 50 percent of beneficiaries of the project will be women.

A suitable mix of crops and/or livestock and fisheries as per farm plan prepared by the Agricultural Officer in co-ordination with the farmer and Block level agriculture knowledge centres will be implemented so as to enhance the income from unit land. Adoption of improved management practices will also be promoted.

Soil samples will be collected from the farms and analyzed for soil fertility. Soil health Card will be distributed to these farms to enable soil test based practices. An amount of ₹ 50.00 lakh is earmarked for distribution of soil health cards to farms. An amount of ₹ 50.00 lakh is allocated for state level small farm mechanization project with multi stakeholder participation including KAU and KSAMM.

Suitable arrangements will be worked out by the Department for provision of production, pre- production, including arranging credit support through Kisan Credit Card (KCC). The stake holders such as Krishi Bhavan, Cooperative Societies (for input supply and credit linkage) will be coordinated into a single window system through technology integration along with support from Animal Husbandry and Fisheries. The facilities available through Agro Service Centres and service of Karshika Karma senas will be utilized effectively. The assistance will be provided in kind and no cash assistance will be given. The pattern of assistance with respect to each crop/component in the farm plan will be fixed by the Department with a committee of experts. The support from the State Plan will be in the form of inputs and services through PACS, Karshika Karma Sena and Agro Service Centre in addition to the services of Krishi Bhavan. It is clear that the support under this scheme will not involve cash subsidy or cash support of any kind to the farmers.

During 2025-26, an amount of ₹ 1000.00 lakh is earmarked for pre-production and production support of inputs and services for establishment of model farms. Farm units already established as part of this scheme will be supported selectively. This selection will be in consultation with LSGs and following a strict evaluation criteria. The shortlisted farms will be subjected to final selection by Agricultural officer in consultation with representatives of LSG and following a strict evaluation criteria. It is made clear that the total period of support to the same farm will not exceed 2 years. Farm units identified after commencement of the scheme only will be supported. The evaluation of farms established under the FPD approach will be done on a regular basis on the proforma developed by Director of Extension, KAU and evaluation report will be submitted by the implementing officers.

7000 new farm units will be developed during 2025-26. The selection is strictly subject to the condition that all farm units developed under the scheme are geotagged

along with their resource database including the soil health card details. This condition will be part of the administrative sanction which will be issued by the Administrative department.

During 2025-26, assessment of existing farm plan based model plots and conduct of the Validation Workshops are also envisaged.

The technical persons including project specific staff will be suitably deployed for the field level work by the department in the related field of work eg. Pest Scouts under Crop Health management Scheme will be assigned work in Panchayat areas under a particular block and they will be visiting the Farm Plan Development units on a regular interval.

An amount of ₹ 103.66764 lakh is earmarked to meet Committed expenses of of 2023-24 and 2024-25.

Sl. No	Components	Amount (₹ in lakh)
1	Support for addressing critical gaps of newly selected farm plan based Model Plots in 2025-26 (7000 Nos)	420.00
2	Bridging the critical gap of existing farm plan based Model Plots – support to meet critical gaps eligible for additional support (7000 Nos)	400.33236
3	Assessment of existing farm plan based model plots and conduct of Validation Workshops (152 Nos)	76.00
4	Committed expenses of of 2023-24 and 2024-25	103.66764
	Total	**1000.00**

2)	**Scheme on Development of Production Organisations and Technology Support**	
	H/A: 2401-00-109-56	**(Outlay: ₹ 500.00 lakh)**

The objective of the scheme is to provide technology to farmers in the field through demonstration and to support and hand hold the Farmer Producer Organisations (collectives of the farms) as part of Farm Plan based approach. An amount of ₹ 500.00 lakh is earmarked for this scheme during 2025-26.

The Director of Extension, Kerala Agricultural University will conduct various suitable demonstration activities, State, district and block level conferences which will also disseminate the research outputs of the University and also those outputs from different SAUs/ICAR which are suitable for our farms. It is reiterated that published and proven production protocols as endorsed by Kerala Agricultural University only will be disseminated including scientifically proven organic farming. The Directorate of Extension, Kerala Agricultural University will chart a detailed technical module to develop and disseminate technical inputs on a regular basis. The preparation of a technology dissemination and extension plan will be done by Kerala Agricultural University. An amount of ₹ 100.00 lakh is earmarked for KAU for this purpose, to be transferred in lumpsum to the Director of Extension, KAU once AS is issued.

Formation of Farmer Producer Organisations (Companies/Cooperatives) by aggregation of farm units of 2-3 neighboring panchayats targeted under the farm plan development approach will be supported. The existing FPOs which are within 3 years of their formation will be supported in product development, branding, labeling and marketing including provisions for technical support. This does not envisage support to the existing FPOs formed under central government /NABARD scheme. Necessary linkages will be established with LSG institutions for support of FPOs.

These will act as business organisations which will act as catalysts for development in these areas. Suitable steps will be taken to form such organisations. However, for FPO formation, individual projects need to be placed in the state level committee and approved. For formation and handholding of Farmer Producer Companies under the scheme, suitable technical support team will be developed involving qualified technical hands in the field of Agriculture, Animal Husbandry, Fisheries and Irrigation and they will act as the Technical Resource Team. The FPO formation plans which are placed for approval without suitable technical linkages will be summarily rejected. The Department will seek support of existing technical agencies with good credentials, both in government and non- government sector on a need based manner.

During 2025-26, an amount of ₹ 361.75893 lakh is earmarked for the Support for New and existing FPOs/ Farmers Collectives (Project Based) and ₹ 38.24107 lakh is set apart to meet Committed expenses of 2023-24 and 2024-25.

Sl. No	Components	Amount (₹ in lakh)
1	Technology Dissemination and Extension Support (through KAU)	100.00
2	Support for New and existing FPOs/ Farmers Collectives (Project Based)	361.75893
3	Committed expenses of 2023-24 and 2024-25	38.24107
	Total	**500.00**

3)	**Scheme on Supply Chain/Value chain Development and Integration under FPD programme**	
	H/A: 2401-00-111-97	**(Outlay: ₹ 500.00 lakh)**

Small and fragmented production resulting in a largely fragmented supply chain riddled with the presence of numerous intermediaries like distributors and re-sellers seizing high margins is one of the crucial issues of agricultural production in the State. This necessitates an effective integration through aggregation. As part of the farm based development plan, it was envisaged to develop a hub and spoke model of aggregation. In a hub and spoke distribution model, a centralised hub exists, and products can be originated from this hub or is sent to the hub from the local points for marketing and distribution. The hub and spoke model of aggregation will continue. In the Kerala context, crop specific local collection points can be identified/ developed which is integrated with centralized hubs.

It envisages involvement of farmers' groups (can be collectives like Kudumbashree units as well) who collectivise the farm produces and the cultivated products at designated places, and undertake supply/sale operations (for local markets). The excess production can be transported to the centralised major hubs which can undertake sale operations. There should be backward and forward linkages between these hubs and local production centers. In order to clear the market, the hubs will be linked to major traders/exporters/processors or any other demand centers (centers that demand the quantities in bulk). Registration of the producers and sellers will be made through electronic mode (like mobile app) which can register the quantities to be supplied by the farmers and that demanded by the major demand centers/traders. The digital and IT platform developed can be utilised to disseminate the supply, demand, price and quality related information. The scheme outlay includes

the expenses related to maintenance, upgradation and refinement of the digital platform.

The hub and spoke model will offer services including inputs and information supply. They will bring together economies of scale in the operations, and faster information delivery. FPOs, will also act as a major agency at the spoke level with suitable federated structure at the panchayat/block/district level. In order to facilitate immediate digital payment system to farmers, corpus fund will be provided to FPOs as one time assistance. Those FPO which have already availed this facility once will not be eligible for further corpus fund.

Establishment of markets and hubs through FPOs/PACS will be supported on reimbursement basis at 50% paid up cost. State Government agencies viz. Horticorp, VFPCK will not be eligible for this assistance. Support will be one time assistance for setting up units and support will be available only for capital expenditure like furniture, weighing machines, electrical equipments and energy efficient systems like solar panel. Strengthening the hubs established during 2024-25 under the farm plan based programme will be supported. No support will be given to private aggregators. However VFPCK, Horticorp if acting as aggregators will be given need based support.

The major partners in the development of local and inter district supply chain as part of farm based development plan will be VFPCK, Horticorp, Co-operatives, Kudumbasree and FPOs.

Sl. No	Components	Amount (₹ in lakh)
1	Support for the establishment of Small Retail Outlets (124 units @ ₹.3.25 lakh /unit)	403.00
2	Support to existing hubs	30.00
3	Strengthening of Existing Keralagro Retail Outlets / Supermarkets (14 units @ ₹ 5.00 lakh per unit)	60.00
4	Committed expenses of 2023-24 and 2024-25	7.00
	Total	**500.00**

During 2025-26, an amount of ₹ 500.00 lakh is allocated under the scheme for the above activities.

II. Area Expansion and Development Approach

It is aimed at increasing the area under various crops by providing assistance to farmers and also for bringing about required cropping system changes following the AEU concept. Rice development, Vegetable development, Coconut development, development of Spices and development of fruits, flowers and medicinal plants and crop diversification are the schemes covered under this.

Rice Development: Integration of Schemes

In order to bring in increase in productivity and profitability of rice cultivation, programmes/projects which are aimed at promoting Rice Development need to be viewed in an integrated manner. The total amount earmarked for the rice development in the State for 2025-26 is ₹ 15000.00 lakh. The schemes/programmes/projects that are integrated, which aim at Rice development in the State are as follows.

Sl. No.	Schemes/Components	Amount (₹ in lakh)	Implementing agency
i	Rice Development	9360.00	Department of Agriculture Development and Farmers Welfare
ii	Soil Health Management & productivity improvement - Lime application for rice.	2660.00	Department of Agriculture Development and Farmers Welfare
iii	Development of agriculture sector in Kuttanad	1400.00	Department of Agriculture Development and Farmers Welfare
iv	Infrastructure development works of various padasekharams in various districts in the State through KLDC	1580.00	Kerala Land Development Corporation
	Total	**15000.00**	

The various agencies will co-ordinate the programmes/projects with a view to enhancing the productivity, profitability and sustainability at Padhasekharam/Farmer Level. There is no change in mode of implementation/responsible department/officer. The integration of schemes will be ensured at the appropriate level.

4)	**Rice Development (Agriculture Department)**	
	H/A: 2401-00-102-90	**(Outlay: ₹ 9360.00 lakh)**

During 2025-26, an amount of ₹ 13,420.00 lakh is provided for the promotion of rice cultivation in the State by Department of Agriculture, Sl.No. i, ii and iii as above.

Out of this amount, ₹ 9360.00 lakh is earmarked for the components detailed below.

Sl. No	Components	Amount (₹ in lakh)
1	Assistance for Sustainable Rice Development @ Rs.5500/-per Ha	7370.00
2	Royalty to paddy land owners @ Rs.3000/-per Ha	700.00
3	Fallow land paddy cultivation @Rs.40000/-per Ha	320.00
4	Promotion of Specialty rice cultivation @ Rs.10000/-per Ha	25.00
5	Registered Seed Growers Programme/Seed village	115.00
6	Operation Double Kole	50.00
7	Operational support to padasekhara samithies for Group farming	350.00
8	Operational support to Paddy development agencies	30.00
9	Project Based support for infrastructure development in padhasekharams for reviving paddy cultivation including block level convergence, establishment of rice processing units, promotion of local brands	75.00
10	Foliar application of micro nutrients in rice	300.00
11	Field level seed multiplication for Pokkali rice varieties (New)	25.00
	Total	**9360.00**

An amount of ₹ 7370.00 lakh is allocated for input assistance under Sustainable Rice Development @ ₹ 5500/ha for an area of 1.34 lakh Ha, The support for input assistance will be in the form of quality seeds, inputs (based on AEU based recommendations) and bio control agents only. An amount of ₹ 700.00 lakh is

allocated for Royalty to paddy land owners @ ₹ 3000/ha as an incentive for conserving the paddy lands.

The area expansion programme of rice will be carried out through fallow land cultivation, raising double crop in single cropped areas and promotion of specialty rice, subject to recommendation of KAU and feasibility. An amount of ₹ 320.00 lakh is earmarked for Fallow land paddy cultivation of rice in 2025-26.

An amount of ₹ 25.00 00 lakh is earmarked for the promotion of Specialty rice cultivation @ Rs.10000/-per Ha.

Registered Seed Growers Programme (RSGP)/ Seed Village Programme (SVP) will be continued for which an amount of ₹ 115.00 lakh is earmarked for assistance to RSGP farmers and grant for KSSDA (Kerala State Seed Development Authority). The grant to KSSDA will be decided in consultation with the KSSDA officials. The assistance will be available only for transplanted crop.

During 2025-26, an amount of ₹ 50.00 lakh is earmarked for 'Operation Double Kole' a component to encourage double cropping in Kole areas. The assistance will be provided for critical inputs and infrastructure development based on the project proposal from the special officer of the programme. The convergence of schemes under RKVY, RIDF and Kerala Agricultural University will be ensured**.**

An amount of ₹ 350.00 lakh is set apart for operational support to padasekhara samithies for promoting group farming activities of the active padasekhara samithies and ₹ 30.00 lakh to provide operational support to paddy development agencies in a project-based manner.

Infrastructure development in padasekharams including block level convergence will be supported in a project mode. The projects prepared for infrastructure development should be identified and approved at the level of Director of Agriculture. Convergence with activities under RKVY, RIDF, other CSS and LSGD schemes should be ensured in undertaking infrastructure development. The scheme will be implemented in integration with good working PACS in the area. An amount of ₹ 75.00 lakh is allocated for these programmes.

During the year 2025-26, foliar application of micronutrients in rice will be supported for which an amount of ₹ 300.00 lakh is earmarked. The department may

explore ways to induct new technology into this area by way of stakeholder coconut participation and credit linkage. Drone-assisted foliar application of micronutrients in rice will also be supported.

An amount of ₹ 25.00 lakh is allocated for the project-based assistance for the field level seed multiplication of Pokkali rice varieties.

The seven rice growing agro ecological units will be given thrust in augmenting rice productivity. The department will ensure that at least 33 per cent of the beneficiaries will be women.

Rice development programmes of the department will be implemented with the active involvement and convergence of Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Scheme (MNREGS), Kudumbasree, PACS, FPOs and the Local Self Governments.

Vegetable Development

5)	**Comprehensive Vegetable Development (Samagra Pachakkari Yajnam)**	
	H/A: 2401-00-119-85	**(Outlay: ₹ 6045.00 lakh)**
6)	**Vegetable Development through VFPCK**	
	H/A: 2401-00-119-81	**(Outlay: ₹ 1800.00 lakh)**
	Total	**(Outlay: ₹ 7845.00 lakh)**

The Vegetable Development Programme will be implemented in the State with the objective of promoting vegetable production and productivity in the State in a safe-to-eat manner and to attain self-sufficiency in the sector through *Sampoorna Pachakkari Yajnam.* The scheme will be carried out in a Mission Mode involving all the stake holders in this sector such as Agriculture Development & Farmers Welfare Department, VFPCK, Horticorp, SHM, PACS, FPOs, Kerala Agricultural University and LSGDs. The objective of the scheme will also encompass nutritional security enhancement of households.

In order to ensure efficiency of resources, a phased strategy will be developed to shift from cash subsidies to subsidy in kind wherever possible.

During 2025-26, an amount of ₹ 7845.00 lakh is earmarked for vegetable development programme. Out of this, an amount of ₹ 6045.00 lakh is for vegetable development through agriculture department and ₹ 1800.00 lakh as support to VFPCK for vegetable development. Thrust will be given to AEU based planning focusing on 15 potential AEUs (AEU 1, 2, 3, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 17, 18, 20, 21, 22, 23) and adoption of modern techniques for increasing the production and productivity.

The component wise breakup of vegetable development programme is given below.

Sl. No.	Components	Amount (₹ in lakh)
1	Support to VFPCK	1800.00
2	Distribution of high yielding variety and hybrid seed kits and HYV pro-tray seedlings	500.00
3	Promotion of open-field precision farming and conduct of demonstrations	125.00
4	Support to Homestead vegetable cultivation	885.25
5	Commercial vegetable cultivation through clusters	1512.6409
6	Project based vegetable cultivation and establishment of nutrition gardens in institutions	100.00
7	Pesticide residue analysis in vegetables	20.00
8	Technical support and contractual appointments	232.70
9	Committed Expenditure of 2024-25	2669.4091
	Total	**7845.00**

An amount of ₹ 1800.00 lakh is allocated for the promotion of vegetable cultivation through VFPCK. The activities include Climate Smart Agriculture (CSA) for Enhancing Production and Productivity, Strengthening Group Dynamics, Agricultural Extension and Capacity Development, Market Development Support and Export Promotion. In addition to carrying out the general functions, VFPCK will carry out specific roles on project basis for which funds are allocated. Out of the budget provision of ₹ 1800 lakh, an amount of ₹ 350 lakh is earmarked to meet Committed Expenses of 2024-25.

With the objective of productivity enhancement in vegetables, high yielding and hybrid varieties will be promoted. An amount of ₹ 500.00 lakh is set apart for distribution of high yielding variety seed kits, hybrid seed kits, and Supply of Vegetable Seed kits for homesteads. Open field precision farming will be promoted in new areas aiming at increasing productivity and profit maximisation. An amount of ₹ 100.00 lakh is allocated for open field precision farming for vegetables, high value fruits and spices. A new component, 'Conduct of Demonstrations' is included in the year 2025-26 for promoting Open field precision farming with an allocation of ₹25.00 lakh earmarked for the purpose.

Homestead cultivation will be promoted in all the households in the State for producing Safe to eat vegetables throughout the State. Homestead vegetable cultivation will be supported through distribution of seed kits through print media, supply of vegetable seed kits and seedlings including perennial vegetables like bread fruit, agathi, muringa and curry leaves and cool season vegetables, promotion of nutrition gardens, cultivation of vegetables in earthen pots/ HDPE containers, cultivation of traditional varieties. A new component of support for Hydroponics units is introduced with a financial outlay of ₹ 35.00 lakh. An amount of ₹ 885.25 lakh is set apart for homestead cultivation.

Commercial cultivation will be promoted through cluster-based approach concentrating in the 15 AEUs which have the potential for vegetable cultivation. The size of cluster will be in the range of 3 ha to 5 ha. Cultivation will be based on crop calendar and production plan for each block. The clusters will be graded based on the productivity performance. Best performing clusters with two years' experience, good volume of business, nurseries, markets etc. and with a minimum turnover of ₹ 5.00 lakh will be selected. Assistance for second crop will be provided to grade one clusters. Clusters of women, youth and students will be given priority. Poor performing clusters will be delinked and new clusters will be formed. For 2025-26, an amount of ₹ 1512.64090 lakh is allocated for cluster based vegetable cultivation. Vegetable cultivation will be extended to fallow lands available under the ownership of department farms and PSUs also by involving farmer clusters and women groups. New components such as Training & awareness programme {1500 trainings @ ₹ 2000 per training), district level and state level Workshops and the conduct of district and state level Traditional Seed Fests were incorporated as part of commercial vegetable cultivation.

Project based vegetable cultivation including innovative technologies and establishment of nutrition gardens in institutions will be promoted for which an amount of ₹ 100.00 lakh is set apart.

An amount of ₹ 20.00 lakh is allocated for the conduct of pesticide residue analysis in vegetables provided by the Department of Agriculture through Kerala Agricultural University, Vellayani. The projects for which funds have not been provided under the allocation for the University (Research and Extension) only will qualify for this.

An amount of ₹ 232.70 lakh is set apart for existing technical and contractual wages under vegetable development.

In order to meet the committed expenditure for the year 2024–25, an amount of ₹2,669.40910 lakh has been set apart.

The planting materials will be certified by district level VDP implementing Committee to ensure quality of seeds and seedlings. Certification of the nurseries by an approved agency should be assured to ensure quality of seeds and seedlings produced.

The vegetable area expansion will be implemented in close coordination with Nava Keralam Mission with clearly defined physical targets at AEU, Panchayat level and other deliverables included in the project.

The Department will ensure that 85 percent of the scheme fund will be used for production related activities and 33 percent of the beneficiaries under this scheme will be women.

During 2025-26, the scheme will be implemented in convergence with the KERA project.

7)	**Coconut Development**	
	H/A: 2401-00-103-87	**(Outlay: ₹ 7300.00 lakh)**

The strategy proposed for coconut development is to enhance the production and productivity through replanting with new and high yielding palms and integrated development of coconut through better management practices. During 2025-26, an

amount of ₹ 7300.00 lakh is allocated for coconut development programmes under the following components.

Sl. No.	Components	Amount (₹ in lakh)
I	Comprehensive coconut Rehabilitation and planting programs-rehabilitation and Rejuvenation of coconut palms in Kerala as part of Coconut Mission program	
A	Keragramam activities 100 ha per keragramam, 74 units @ Rs.25.67 lakh per unit	1899.58
B	Keragramam IInd year -23 no.s @ Rs.8.00 lakh per Keragra-mam.	184.00
C	Keragramam IIIrd year -41 no.s @ Rs.4.00 lakh per Keragra-mam.	164.00
D	Conduct of State wide Kera Raksha Vaaramincluding expenses towards awareness campaign.	640.625
E	Subsidy assistance for introduction of micro-irrigation/fertiga-tion in coconut gardens, 3000 acres @ Rs.0.20 lakh per acre (NEW)	600.00
F	Revamping of existing FPOs in coconut sector on Project-basis (NEW)	200.00
G	Operational Expenses.	15.00
	Sub Total	**3703.205**
2	Coconut seedling distribution as part of Coconut Development Council including seed nut procurement and seedling production.	1309.53837
3	Committed Expenses.	2287.25663
	Total	**7300.00**

Scientific and timely adoption of management practices of the existing and newly planted palms including soil test based nutrient application, irrigation and pest and disease management and multiple cropping systems are the activities targeted.

During 2025-26, an amount of ₹ 3703.205 lakh is earmarked for Comprehensive coconut rejuvenation and planting programme -Rehabilitation and rejuvenation of coconut palms in Kerala as part of Coconut Mission including Observance of Kera

raksha varam, establishment of new Keragramams, assistance for coconut seedling production at Aralam farm and Keragramam 2nd year and 3rd year activities, subsidy assistance for introduction of micro-irrigation / fertigation in coconut gardens @ Rs.0.20 lakh per acre and Revamping of existing FPOs in coconut sector on Project-basis.

Project-based assistance for revamping of existing FPOs in the coconut sector will be supported under this scheme and an amount ₹ 200.00 lakh is set apart for this purpose. The FPOs which have completed minimum period of five years of existence will be considered under the scheme for revamping. For availing this, a project which is technically feasible needs to be submitted to the department. The maximum assistance will be ₹ 50.00 lakh per FPO. An amount of ₹ 3703.205 lakh is set apart for these activities.

Comprehensive coconut rejuvenation and planting programme will be undertaken in 2025-26 through the activities of Coconut Mission. Kera Raksha Vaaram will be conducted in June-July 2025, coinciding with the major planting season of coconut covering new and existing plantations. Under this programme, the healthy and productive coconut palms in the entire State will be subject to basin opening and crown cleaning along with lime application, soil test based integrated nutrient management and integrated pest and disease management operations in a campaign mode. Application of green manure in basins and prophylactic/ curative application of biocontrol agents will also be promoted. The activities of Keragramam will also be integrated into this programme for efficient use of the resources. Application of micro and secondary nutrients will also be supported based on soil tests. The assistance will be provided in kind, wherever possible to ensure effective utilization of the funds earmarked for the purpose. All operations will be carried out with the support of LSGD and MNREGS. Mechanization of farming activities and effective utilization of Karshika Karma Sena to overcome the shortage of labour will also be focused. The facilities available with Agro Service Centres, Karshika Karma Sena and Custom Hiring Centre in the form of labour, agro machinery and other inputs will be utilized. The rate of assistance to Keragramams will be reduced to selected components during 2nd and 3rd year, and Assistance for coconut seedling production in Aralam farm is also included under this.

The main objectives of Coconut Mission are to revive the coconut wealth of Kerala through a campaign of replanting and maintenance; to enhance productivity of coconut; and to ensure forward linkages with agro-industry. There is a need for

replanting at least 75 coconut seedlings per ward every year in the State with the support of KAU, CDB, CPCRI, Farmer Producer Organisations, PACS and local governments. 25 per cent of the seedlings produced through Kerala Agricultural University will be distributed through the University. The activities under mission include cutting and removal of old, senile, unproductive and diseased palms, replanting and under planting with high yielding semi tall and dwarf varieties, rejuvenation of existing gardens by adopting integrated management practices and effective supply of seeds nuts.

An amount of ₹ 1309.53837 lakh is set apart for coconut seed nut procurement and seedling production through the departmental farms and distribution of seedlings as part of coconut mission.

During 2025-26 an amount of ₹ 2287.25663 lakh is earmarked for meeting Committed Expenses.

8)	**Development of Spices**	
	H/A: 2401-00-108-59	**(Outlay: ₹ 760.00 lakh)**

Development of perennial and annual spices are covered under this scheme. Agro ecological unit wise priority will be given in promoting area expansion programme of these spices. Idukki and Wayanad districts will be given thrust. An amount of ₹ 760.00 lakh is allocated for development of spices in 2025-26.

The component wise breakup of outlay is given below.

Sl. No.	Components	Amount (₹ in lakh)
1	Area expansion of perennial spices	
	Area expansion of Pepper (3176.7878 ha, @ ₹ 8800/ ha.)	279.55733
	Area expansion of Nutmeg (87.50 ha, @ ₹ 40000/ ha.)	35.00
	Area expansion of Clove (36.36 ha, @ ₹ 13750/ ha.)	5.00
2	Area expansion of annual spices (Ginger and Turmeric - 1333.333 ha @ ₹15000/ ha)	200.00
3	Establishment of decentralized nurseries @ ₹ 30000/unit.	3.00
4	Support for adoption of improved management practices	90.00

5	Collaborative programme with ICAR institutions and KAU for field multiplication of newly developed spices varieties. (New)	1.00
6	Committed expenses of 2024-25	146.44267
	Total	**760.00**

Minimum area of 10 cents (excluding area occupied by buildings) should be available for cultivation for availing support under the scheme.

Assistance for development of spices include popularization of improved varieties and improved management practices, nursery, support to secondary and micro nutrients, soil ameliorants, prophylactic spraying through Government run Agro Service Centres and promotion of bio inputs like Vesicular Arbuscular Mycorrhiza (VAM). Pure/inter cropping of nutmeg and clove will be also be supported. An amount of ₹ 319.55733 lakh is set apart for area expansion of perennial spices Assistance will be provided for the area expansion of Pepper (3176.7878 ha, @ ₹ 8800/ ha.), area expansion of Nutmeg (87.50 ha, @ ₹ 40000/ ha.) and area expansion of Clove (36.36 ha, @ ₹ 13750/ ha.).

Area expansion of annual spices, will be promoted for which an amount of ₹ 200.00 lakh is earmarked. Assistance will be provided for Ginger and Turmeric - 1333.333 ha @ ₹15000/ ha. An amount of ₹ 3.00 lakh is earmarked for the establishment of decentralized nurseries.

Selected gardens will be provided assistance for adoption of improved management practices for which an amount of ₹ 90.00 lakh is earmarked. The selection of gardens will be based on the performance criteria as approved by the working group and the rate of assistance will be fixed based on the advanced/improved management practice recommended by Kerala Agricultural University. The scope for convergence with the activities under the MIDH scheme should be ensured during the implementation of the scheme.

A collaborative programme with ICAR institutions and KAU for field multiplication of newly developed spices varieties will be undertaken as a new component under the scheme and during 2025-26, the scheme will be implemented in convergence with the KERA project.

To meet the committed expenses for 2024–25, an amount of ₹146.44267 lakh has been earmarked.

9)	**Development of Fruits, Flowers and Medicinal Plants**	
	H/A: 2401-00-119-79	**(Outlay: ₹ 1892.00 lakh)**

The objective of fruit development scheme is to expand the area under fruit cultivation in the State including indigenous, exotic and high value fruits with focus on increasing the production and productivity of fruit crops. The department will ensure that 25 percent of the beneficiaries of the scheme are women.

An amount of ₹ 1892.00 lakh is set apart under the scheme during 2025-26. The component wise breakup of outlay is given below.

Sl. No.	Components	Amount (₹ in lakh)
1	Establishment of new fruit clusters.	1146.21716
2	Procurement, trading and processing of jack fruit through VFPCK	25.00
3	Committed expenditure of 2024-25	520.78284
4	Development of flowers	100.00
5	Development of medicinal plants	100.00
	Total	**1892.00**

The amount earmarked for fruit development in 2025-26 will be utilized for production enhancement through area expansion, irrigation support, hardening units, popularizing fruit plants for homesteads as well as commercial cultivation giving thrust to exotic and high value fruits. An amount of ₹ 1146.21716 lakh is allocated for establishment of new fruit clusters. The project will be implemented by the Department of Agriculture Development and Farmers Welfare with the support of Kerala Agricultural University, VFPCK, Horticorp and FPO's.

An amount of ₹ 520.78284 lakh is set apart for meeting committed expenditure of 2024-25 for fruit plant cultivation.

Jackfruit procurement, trading and processing will be promoted through VFPCK. An amount of ₹ 25.00 lakh is allocated for procurement, processing and marketing of jackfruit including branding, packing and labeling.

An amount of ₹ 100.00 lakh is earmarked for development of flowers. Project based assistance will be provided for the establishment of floriculture units, establishment of new floriculture nurseries including tissue culture units, establishment of grading, packing centers and market intelligence support. Flori villages will be established and suitable markets identified for marketing of flowers. Flowering plants will be selected based on the site suitability and marketing potential. The funds from RKVY and MIDH will be integrated with the project.

The project for promotion of medicinal plants will be implemented in the State in suitable AEUs. An amount of ₹ 100.00 lakh is earmarked for project based area expansion of medicinal plants through clusters, setting up of collection centers, Plant Health Management units and for transportation and marketing facilities. The scheme will be implemented in selected districts through the Department of Agriculture and arrangements for market tie up will be made with Ayurvedic pharmaceuticals in the government/private sector.

10)	**Crop Diversification, Intensification and Introduction**	
	H/A: 2401-00-103-75	**(Outlay: ₹ 350.00 lakh)**

The objective of the scheme is to promote crop diversification through crop rotation, multiple cropping or inter cropping and thereby to enhance productivity. Seasonal rice fallows and interspaces of coconut plantations are targeted without affecting the main crop.

Thrust will be given to area expansion of millets. Pulses like grain cowpea, green gram, black gram and oilseeds, sesamum and ground nut will also be promoted. An amount of ₹ 300.00 lakh is set apart for the diversification/intensification of millets, pulses, and oilseeds.

During 2025-26 an amount of ₹ 50.00 lakh is earmarked for the promotion of betel vine in suitable locations such as Malappuram district. Various improved management practices including the 'Koottukodi' system in betel vine will be supported under this scheme.

Sl. No.	Components	Amount (₹ in lakh)
1.	Diversification/intensification of millets, pulses, and oilseeds	300.00
2.	Promotion of betel vine cultivation (New)	50.00
	Total	**350.00**

11)	**Soil Health Management & Productivity Improvement**	
	H/A: 2401-00-800-28	**(Outlay: ₹ 3210.00 lakh)**

The main objective of the scheme is to provide support to farms and farmers to improve soil health thereby increasing productivity. Soil test based application of nutrients and integrated nutrient management practices will be promoted in rice and other crops under the scheme. Only those nutrients as prescribed in the KAU, Package of Practices will be supported. During 2025-26, an amount of ₹ 3210.00 lakh is earmarked for this scheme under the following components.

Sl. No.	Components	Amount (₹ in lakh)
1	Support for Soil and root health management and productivity improvement through lime application for paddy crop @ Rs.5400/- per Ha (43800.674 Ha)	2660.00
2	Support for secondary and micro nutrients @ Rs.500/- per Ha (84334.238 Ha)	421.67119
3	Conduct of Soil testing campaigns	1.00
4	Committed Expenses of 2024-25	127.32881
	Total	**3210.00**

Under this programme, quality inputs for integrated nutrient management in rice and other crops including soil ameliorants, secondary and micro nutrients to supplement crop production will be supported based on soil analysis. Assistance will be provided in kind, wherever possible. The quantity of input requirement will be as per the KAU Package of Practices recommendations. The Krishi Bhavan staff will assist the farmers in prescribing the nutrient quantity and quality. Supply of secondary

and micro nutrient based on soil test data will be supported. An amount of ₹ 2660.00 lakh is earmarked for the lime application for rice.

An amount of ₹ 421.67119 lakh is set apart for promoting the application of secondary and micro nutrients. Efforts to actively support cultivation and use of green manure crops will be promoted in panchayats with the financial support of LSGs.

Soil testing campaigns will be conducted throughout the State, with the coordination of Department of Agriculture Development & Farmers Welfare and Department of Soil Survey & Soil Conservation and the results uploaded in the Soil Digital portal to be developed by Department of Soil Survey & Soil Conservation as part of Agristack.

An amount of ₹ 127.32881 lakh is set apart for meeting committed expenditure of 2024-25.

During 2025-26, the scheme will be implemented in convergence with the KERA project.

12)	**Crop Health Management**	
	H/A: 2401-00-107-78	**(Outlay: ₹ 1300.00 lakh)**

The approach of crop health management will be to bring together management towards sustainable ecosystems and people's health through Good Plant Protection Practices (GPPP). During 2025-26, an amount of ₹ 1300.00 lakh is earmarked under this scheme for the following components.

Sl. No.	Components	Amount (₹ in lakh)
I	Pest forecasting and advisory services, strengthening plant health clinics	
1	Pest and disease surveillance and advisories	
1.1	Publishing and circulating Krishi Bhavan level periodic digital advisories	4.00
1.2	Data collection through roving surveys	15.601
2	Establishment of new Plant Health Clinics	98.963

3	ICT based pest surveillance through DUK	5.00
4	Strengthening existing plant health clinics	15.00
5	Operational expenses of KCPM and PBS	16.436
	Sub total	**155.00**
II	Upgradation of parasite breeding stations as satellite centres of SBCL	50.00
III	Rodent control	25.00
IV	Management of wild animal attack using technology solutions	320.00
V	Honorarium to District Plant Health managers, Field Assistants and Pest Scouts of Plant Health Clinic	750.00
	Total	**1300.00**

Advisories will be provided to the farmers based on systematic surveillance. An amount of ₹ 19.601 lakh is earmarked for Pest and disease surveillance & advisory services. The service of Pest Scouts will be utilized for field activities including farm plan based development and field visits scheduled in consultation with Agricultural Officers/Assistant Directors. The field visit details authorized by the Agricultural Officer will be made available in the portal. Pest watch data will be made available on KATHIR app.

New Plant Health Clinics will be established at Local Self Government level during the year 2025-26 with a budget provision of ₹ 98.963 lakh. An amount of ₹ 5.00 lakh is earmarked for providing ICT based pest surveillance through DUK. An amount of ₹ 15.00 lakh is allocated for strengthening of the existing Plant Health Clinics and ₹ 16.436 lakh is set apart for operational expenses of KCPM including training at plant health clinics and PBS. The fixed plot and rowing survey will be carried out in linkage with the plant health clinics, with reduced number of fixed plots with flexibility at block level. The data will be shared with other government departments.

The parasite breeding stations functioning under the department will be strengthened to promote parasite breeding and production of bio control agents. An amount of ₹ 50.00 lakh is set apart for upgradation of existing Parasite Breeding Stations as satellite centers of SBCL.

Rodent control will be conducted in campaign mode across the State for which an amount of ₹ 25.00 lakh is set apart.

Wild animal attack is a major menace in the cropped areas affecting the farmers due to crop damage. During 2025-26, thrust on activities for management of wild animal attack in cropped areas through technology, for which an amount of ₹ 320.00 lakh is allocated. No cash assistance will be provided for the component.

An amount of ₹ 750.00 lakhis set apart for providing honorarium to District Plant Health managers, Field Assistants and Pest Scouts of Plant Health Clinic.

During 2025-26, the scheme will be implemented in convergence with the KERA project.

13)	**Organic Farming and Good Agricultural Practices**	
	H/A: 2401-00-105-85	**(Outlay: ₹ 600.00 lakh)**

The objective of the scheme is to promote safe to eat food production through organic practices and good agricultural practices. Empowerment of existing GAP clusters, promotional assistance for new GAP clusters, green manuring, model units for scientific organic manure preparation and Safe to Eat food production will be supported.

During 2025-26, an amount of ₹ 600.00 lakh is set apart for the scheme. It is envisaged that 10 percent of beneficiaries of the project will be women.

The component wise outlay is given below.

Sl. No.	Components	Amount (₹ in lakh)
1	Promotion of Organic farming and GAP cultivation in crops including organic certification, branding, packing and labelling	
1.1	The process of NPOP Certification and Fees	150
1.2	Adoption and implementation of GAP in food crops – Revamping of existing GAP clusters- 10000 Clusters Rs.10000 per clusters	100.00

1.3	Support tom PGS Certified produce	100
	Sub Total	**350**
2	To improve the marketing management of Keralagro branded products through public sector undertakings under the control of the Department of Agriculture, Kerala (NEW)	75.00
3	Organic manure production programme, On farm production of bio inputs, compost making units and additional support to biogas plants	
(i)	Support to Organic manure production units	79.00
(ii)	Additional support to biogas plants	1.00
	Sub Total	**80.00**
4	Support for implementation	95.00
	Total	**600.00**

An amount of ₹ 350.00 lakh is allocated for promotion of organic farming and good agricultural practices in crops adopting scientifically accepted practices, along with organic certification, branding, packing and labelling on project basis. An amount of ₹ 75.00 lakh is allocated for the marketing management of Keralagro branded products through public sector undertakings under the control of the Department of Agriculture, Kerala.

An amount of ₹ 80.00 lakh is earmarked for assistance to organic manure production and on - farm production of bio inputs as per the KAU, Package of Practices recommendations (in the selected GAP clusters) along with certification on project basis including compost making units and additional support to biogas plants in 2025-26.

An amount of ₹ 95.00 lakh is earmarked for undertaking activities supporting organic farming for safe to eat food production in the State.

14)	**Production and Distribution of Quality Planting materials and Improvement of Departmental Farms**	
	H/A: 2401-00-104-91	**(Outlay: ₹ 1275.00 lakh)**
	H/A: 4401-00-104-98	**(Outlay: ₹ 150.00 lakh)**
	Total	**(Outlay: ₹ 1425.00 lakh)**

The main objective of the scheme is to ensure timely availability of good quality planting materials in required quantity to the farmers of the State. Modernization of departmental farms and its development as centers of demonstration of advanced agricultural technology like Hi-Tech farming, precision farming, high density planting, aquaponics and Integrated Farming system models are envisaged under the scheme. An amount of ₹ 1425.00 lakh is earmarked for the scheme during 2025-26.

The component wise breakup of the scheme is shown below.

Sl. No.	Components	Amount (₹ in lakh)
1	Routine planting material production, seed production, support for IFS models, hi-tech farming, precision farming, aquaculture and tissue culture.	1125.00
2	Production of planting material of fruits and vegetables through VFPCK	100.00
3	Mechanization & infrastructure development of farms, demonstration units for improved technologies (One per block)	150.00
4	Online sale of branded products from departmental farms on project basis	50.00
	Total	**1425.00**

An amount of ₹ 100.00 lakh is set apart for the planting material production of fruits and vegetables including grafts and seedlings through VFPCK. The Director of Agriculture will sign an MoU with VFPCK with respect to the quantity and quality of planting material to be produced by VFPCK specifying the timeline of implementation of activities before release of funds.

An amount of ₹ 150.00 lakh is set apart for mechanization and infrastructure development in farms including establishment of demonstration units.

An amount of ₹ 50.00 lakh is earmarked to facilitate online sale of branded products from departmental farms. The amount will be utilized for branding of farm products with traceability and development and maintenance of online sale platform for farm products. This will be followed by VFPCK also.

15)	**Krishisamrudhi Initiative (New)**	
	H/A: 2401-00-104-66	**(Outlay: ₹ 1.00 lakh)**

A new initiative known as 'Krishi Samrudhi' will be launched during 2025-26 with enhanced focus on collective efforts with a view to enhancing productivity and profitability of farming in the State while ensuring sustainable growth. This is created for implementation as an integrated approach in a result oriented mode. Post creation, construction of buildings and vehicle purchase are not allowed under the scheme. A token provision of ₹ 1.00 lakh is set apart for the scheme.

III. Modernisation of Departmental Laboratories and ICT support

16)	**Modernization of Departmental Laboratories**	
	H/A: 2401-00-105-86	**(Outlay: ₹ 400.00 lakh)**

The services offered by the laboratories under the department include soil testing for soil fertility assessment, analysis of major inputs like fertilizers including organic, inorganic and bio fertilizers, pesticides and seeds for quality control of these inputs. During 2025-26, an amount of ₹ 400.00 lakh is earmarked for modernizing the laboratories under the following components.

Sl. No.	Components	Amount (₹ in lakh)
1	Strengthening of laboratories and NABL accreditation	345.00
2	Quality Control Enforcement Wing	55.00
	Total	**400.00**

Out of ₹ 345.00 lakh earmarked for strengthening of laboratories, ₹ 97.00 lakh will be for Soil testing laboratories including mobile soil testing laboratories (excluding purchase of vehicles), ₹ 15.00 lakh for State bio fertilizer laboratories, ₹ 13.00 lakh for State Agmark laboratory and ₹ 18.00 lakh for State seed testing laboratories, ₹ 47.00 lakh for Biotechnology and model floriculture center, ₹ 60.00 lakh for State fertilizer quality control laboratories, ₹ 10.00 lakh for Bio control and organic manure quality control laboratory, ₹ 40.00 lakh for State Biocontrol laboratory and ₹ 20.00 lakh for State Pesticide testing Lab functioning in the department. For obtaining NABL accreditation to quality control laboratories an amount of ₹ 25.00 lakh is earmarked.

An amount of ₹ 55.00 lakh is set apart for enforcing quality control of seeds, fertilizers and pesticides. During 2025-26, the scheme will be implemented in convergence with the KERA project.

17)	**Office Automation and IT Infrastructure**	
	H/A: 2401-00-001-86	**(Outlay: ₹ 759.00 lakh)**

Information and communication technology applications in agriculture sector paves way to application of improved agricultural technologies, effective production strategies and timely delivery of benefits and services directly to farmers. It also helps to address the challenges in agricultural marketing. During 2025-26, an amount of ₹ 759.00 lakh is allocated for application of ICT in agriculture under the following components.

Sl. No.	Components	Amount (₹ in lakh)
1	Implementation, maintenance and strengthening e-office	53.30
2	Connectivity to various offices	210.70
3	Procurement of computers, accessories, networking and site preparation and ICT infrastructure	10.00
4	Development of Management Information system (MIS) and Direct Benefit Transfer (DBT) (Rs.28.90 lakhs for meeting salaries of System Administrator, Hardware Technician, Software Engineer)	66.00
5	Maintenance and upgradation of ICT infrastructure facilities including video conference/virtual class room	33.00
6	Honorarium to data entry operators	337.00

7	Sourcing of GIS maps and shapefiles of paddy land and wetlands from Kerala State Land Use Board in connection with KATHIR app-(New)	49.00
	Total	**759.00**

AIMS software will be developed to its full functionality for seamless flow of data from Krishi Bhavan to Government level capturing all activities and services rendered by the department. Maintenance and upgradation of IT infrastructure facilities including video conferences/virtual classroom is included. Priority will be given for ICT development activities of Krishi Bhavans targeted to be transformed to Smart Krishi Bhavan during the year. Procurement of computers, accessories, networking and site preparation is also included under the scheme.

An amount of ₹ 49.00 lakh is earmarked for sourcing of GIS maps and shapefiles of paddy land and wetlands from Kerala State Land Use Board in connection with KATHIR app.

During 2025-26, the scheme will be implemented in convergence with the KERA project.

IV. Information and Extension Services

18)	**Strengthening Agricultural Extension**	
	H/A: 2401-00-109-80	**(Outlay: ₹ 1489.00 lakh)**

For the success of agricultural development programmes, the field extension services need to be strengthened. An amount of ₹ 1489.00 lakh is earmarked for strengthening of agricultural extension activities for better adoption of technology and scientific management practices among the farming community during 2025-26.

The component wise allocation for strengthening agricultural extension is as below.

Sl. No.	Components	Amount (₹ in lakh)
1	Upgradation of training centres, RATTCs, and FTCs	50.00
2	Strengthening Project directorate of ATMA including, HR support, ATMA activities and operational support	335.00

3	Support to LEADS including preparation of monthly technology advisory service	350.00
4	Award for best performers	70.00
5	Public participation	246.50
6	Krishipadashaala	53.00
7	KISSAN Project	60.00
8	Smart Krishi Bhavan	100.00
9	Conduct of VAIGA	50.00
10	Imprest Fund for immediate needs of Krishi Bhavan	40.00
11	Conduct of Krishi Bhavan level Agro-Clinics	4.50
12	Krishidarshan and other Programmes	130.00
	Total	**1489.00**

As part of strengthening of extension institutions, an amount of ₹ 50.00 lakh is allocated for upgradation of training institutes, RATTCs and FTCs. An amount of ₹ 335.00 lakh is earmarked for strengthening of project directorate of ATMA including HR support to project Directorate of ATMA and operational support. An amount of ₹ 350.00 lakh is set apart for support to LEADS including preparation of monthly technology advisories. The state share of ATMA programmes is included under the umbrella scheme Krishi Unnathi Yojana.

An amount of ₹ 70.00 lakh is earmarked for awards to best performers excluding officials.

Under the component “Public Participation” an amount of ₹ 246.50 lakh is set apart for conduct of Karshika Vikasana Samithies, seminars, farmers day, review meetings, assistance for farm melas, farmer meets, Karshaka Sabha, njattuvela chanthas and agro festivals including those organized by FPOs/PACS.

Block Level Agriculture Knowledge Centers functioning in blocks, with scientists of Kerala Agricultural University as a nodal officer will serve as an advisory body in providing technical guidance to field level offices and farmers in the successful implementation of programmes through Krishi Bhavans. The training modules will be prepared accordingly to disseminate technical inputs on a regular basis through trainings, OFTs and FLDs. An amount of ₹ 53.00 lakh is set apart for the Krishi Padhashala programme. All awareness programmes envisaged under different schemes will be covered under this component. The periodic review of Krishi Padhashala will be conducted by the Director of Agriculture on a quarterly

basis. Expenses towards remuneration/ honorarium are not included. A comprehensive training module and training calendar for the year 2025-26 will be prepared by SAMETI and programmes scheduled accordingly with the approval of Director of Agriculture. No separate allocation will be made to SAMETI in this regard for preparation of training module.

The 'Karshaka Information Systems Services and Network (KISSAN) Kerala' project is initiated by Department of Agriculture in association with DUK for providing ICT enabled agriculture extension services through weekly informative television programmes will be continued. An amount of ₹ 60.00 lakh is earmarked for providing project-based assistance for KISSAN Project. The contents of the programme will be decided by the technical committee consisting of KAU extension, department officials, FIB, VFPCK and DUK.

The process of transformation of Krishi Bhavans to "Smart Krishi Bhavans" with the objective of modernizing and improving the functioning efficiency of Krishi Bhavans through e-governance and application of technology will continue. Efficient and timely delivery of services to the farming community will be the ultimate objective. More Krishi Bhavans will be transformed to Smart Krishi Bhavans during the year with more focus on smart performance. The components include establishment of front office cum information center, upgradation of Plant Health Clinics, digital resource mapping of the panchayat and integration with the land revenue data, digitization of records of the Krishi Bhavans including the programmes implemented through Krishi Bhavans, online digital media library, renovation of Krishi Bhavans, and SMART card for farmers. The Krishi Bhavan should function as an advisory body to the farming community in all aspects related to agriculture development from crop planning, production planning, marketing, value addition, agripreneurship, credit information, welfare programmes, insurance support, startup promotion and advance technology dissemination. However no new post creation/deputation/contract will be allowed under the component. The services of existing departmental staff/contract staff will be utilized for implementation of the component.

An amount of ₹ 40.00 lakh is set apart for imprest fund, in order to meet the unforeseen expenses required for immediate capital expenditure in Krishi Bhavan and blocks @ ₹ 10,000/krishi bhavan/block.

Group farmer contact system approach at ward level is envisaged through “Agroclinics” to facilitate transfer of technology as well as finding solutions to field problems at local levels. An amount of ₹ 4.50 lakh is set apart for conducting Agroclinics in selected constituencies.

With the objective of providing a platform for addressing the problems of farmers in the field itself, ‘Krishi darshan’ programmes are envisaged to be conducted for which an amount of ₹ 130.00 lakh is allocated.

During 2025-26, the scheme will be implemented in convergence with the KERA project.

19)	**Farm Information and Communication**	
	H/A: 2401-00-109-84	**(Outlay: ₹ 400.00 lakh)**

During 2025-26, an amount of ₹ 400.00 lakh is set apart for disseminating scientific knowledge to farmers at the right time and to provide information on the activities of the departments of Agriculture and Fisheries through various mass and electronic media including web-based services.

The activities include printing of Kerala Karshakan, digital copy printing, honorarium to authors of Kerala Karshakan journal, farm photography competition, essay writing competition, short film competition, awards (excluding officials), stationary expenses, campaigns, exhibitions, cyber extension and other communication initiatives including radio programmes. The construction of new office building for the Farm Information Bureau will be supported under this scheme and during 2025-26, the scheme will be implemented in convergence with the KERA project.

The component wise outlay of Farm Information and Communication are as below.

Sl. No.	Components	Amount (₹ in lakh)
1	Kerala Karshakan and other activities	225.00
2	Publications	50.00
3	Media Liaison & Other communication initiatives	124.00
4	New office building for FIB (New)	1.00
	Total	**400.00**

20)	**Human Resource Development**	
	H/A: 2415-01-277-98	**(Outlay: ₹ 335.00 lakh)**

Capacity building of officials on the latest updates in agriculture sector is imperative for efficient transfer of technology to the farming community and its adoption. The components of this programme include Training for officials, Training to farmers, specialized training to officials in eminent institutions at state and national level to upgrade the technical and managerial competence and Course fee for sponsored candidates for PG programmes.

Participation of department officials in the various certificate courses on advanced subjects offered by Kerala Agricultural University is also envisaged under the scheme. Transparency will be maintained in selection of candidates for the courses. The eligibility criteria will be fixed by the Director of Agriculture and approved in the Departmental Working Group. An amount of ₹ 240.00 lakh is earmarked for human resource development. On approval, advance amount will be transferred to Director of Extension, KAU before initiation of programmes scheduled. Training to farmers and international exposure visits are not covered under this scheme.

An amount of ₹ 95.00 lakh is allocated for strengthening of SAMETI. components include Operational Expenses of SAMETI, Capacity Building Programs and Induction training for new recruits in the Department. During 2025-26, the scheme will be implemented in convergence with the KERA project.

An amount of ₹ 335.00 lakh is allocated for the scheme during 2025-26 as below.

Sl. No.	Components	Amount (₹ in lakh)
1	HRD initiatives	240.00
1.1	Training for Officials – 173 trainings @Rs. 71,500 per training	123.695
1.2	Training for Farmers – 173 trainings @Rs. 64,000 per training	110.72
1.3	Specialised training programmes for Officers of the Department and Course fee for sponsored candidates for PG programmes	5.585
	Sub Total	**240.00**

2	Strengthening of SAMETI	
2.1	Operational expenses of SAMETI	50.00
2.2	Capacity building progarmmes	40.00
2.3	Induction training for new recruits in the Department	5.00
	Sub Total	**95.00**
	Total	**335.00**

21)	**Support to Farm Mechanization**	
	H/A: 2401-00-113-83	**(Outlay: ₹ 900.00 lakh)**
	H/A: 4401-00-113-98	**(Outlay: ₹ 100.00 lakh)**
	Total	**(Outlay: ₹ 1000.00 lakh)**

Farm mechanization is the key to scientific crop and produce management. The objective of the scheme is to overcome the shortage of labour and to develop single point delivery system through strengthening of Agro Service Centres, Karshika Karma Senas and Custom Hiring Centres which are part of mechanization activities. It is also envisaged to bring convergence of these three institutions as sustainable Self Help Groups in the farm sector viz. “Krishisree Centres”, to facilitate a single window service delivery to farmers under the coordination of Kerala State Agricultural Mechanization Mission (KSAMM). This will be done through a project approach.

An amount of ₹ 1000.00 lakh is allocated under the scheme during 2025-26. The component wise breakup of the outlay is shown below.

Sl. No.	**Components**	**Amount (₹ in lakh)**
1	Establishment of new Krishisree centres strengthening of existing Krishisree centres, Karshika Karma Senas, and Agro Service Centres on project-basis and Conduct of agro machinery repair camps.	100.00
2	Group insurance scheme to members of Karshika Karma Sena and Agro Service Centres and newly formed Krishisree centres	20.00
3	Operational expenses including wages to mobile clinics of Agroservice centres	185.00

4	Functional expenses of KSAMM	200.00
5	Internships at Krishi Bhavans (apprentice VHSE)	350.00
6	Fuel charges and operational expenses of two wheelers attached to Krishi Bhavans	145.00
	Total	**1000.00**

An amount of ₹ 100.00 lakh is earmarked for the establishment of new Krishisree centres, strengthening of existing Krishisree centres, Karshika Karma Senas, and Agro Service Centres on project-basis and conduct of agro machinery repair camps at block levels. New Krishisree Centres will be established during 2025-26 including Corporation and Municipality areas. Detailed Project Reports of individual centers will be placed before the working group.

A business plan will be developed for these units for its efficient and profitable functioning and self-sustainability in the coming years. A single unit shall have a business plan earning an income of ₹ 5.00 lakh/unit. A performance analysis of the units will be undertaken before providing assistance.

In order to provide accident insurance to registered members of Karshika Karma Sena and Agro Service Centres and the newly proposed Krishisree units, a group insurance programme in association with insurance companies with beneficiary contribution will be constituted. An amount of ₹ 20.00 lakh is earmarked for remitting insurance premium.

The activities of KSAMM will focus on enabling an efficient mechanization environment for farm operations to the farmers. An amount of ₹ 200.00 lakh is set apart as functional expenses of KSAMM. Inventory of agro machinery under Agro Service Centre, Karshika Karma Sena, and Custom Hiring Centre covering those distributed under various schemes available in panchayats will be updated during 2025-26. The database generated on the agro machinery status will be utilized to monitor the real time performance of the agro machineries. The mission activities will also include integration and execution of agricultural activities through Krishisree unit and introduction of business plan concept in Krishisree units to function in a self-sustaining mode under proper monitoring at district and State level. Capacity building training on repair and service of agro machinery for the service providers of Agro Service Centres and Karshika Karma Sena will be continued by the Mission. The mission activities will be in integration with the similar activities of the engineering wing of the Department and under the supervision of Director of Agriculture.

With the twin objective of providing opportunity for educated youth as well as availing service at the grass root level for better execution of government programmes, internship programme will be provided in Krishi bhavans for the year 2025-26. Final year VHSE students and VHSE certificate holders in agriculture/organic farming will be engaged for a period of six months**.** An amount of ₹ 350.00 lakh is set apart for this.

The department will ensure that 15 percent of beneficiaries of the scheme are women.

In order to strengthen the mechanization drive, a Review Committee set up under the Chairmanship of Agricultural Production Commissioner represented by KAU, Kerala State Planning Board, State Agriculture Engineer, Director, KSAMM besides Director of Agriculture will monitor the operation under the scheme.

During 2025-26, the scheme will be implemented in convergence with the KERA project.

V. Income Assurance and Risk mitigation

22)	**State Crop Insurance Scheme**	
	H/A: 2401-00-110-82	**(Outlay: ₹ 3314.00 lakh)**

The State crop insurance scheme against crop loss due to natural calamity will be continued in 2025-26 for the benefit of farmers. The Crop Insurance Fund is operated with contributions from the participating farmers by way of registration fee and premium and Government contribution. An amount of ₹ 3314.00 lakh is earmarked for the scheme during 2025-26.

23)	**Contingency Programme to meet Natural Calamities and Pest and Disease Endemic**	
	H/A: 2401-00-800-91	**(Outlay: ₹ 750.00 lakh)**

In order to meet the contingency due to natural calamity and pest and disease endemic an amount of ₹ 750.00 lakh is set apart during 2025-26. The activities

covered will be creation of buffer stock of short duration varieties of rice, pulses and vegetables for distribution to affected farmers in the event of natural calamities and resultant crop damages, assistance for strengthening of bunds against breaches and removal of debris and support for crop health management in the event of pest and disease endemic.

24)	**Development of Agriculture Sector in Kuttanad**	
	H/A: 2401-00-119-78	**(Outlay: ₹ 700.00 lakh)**
25)	**Development of Agriculture sector in Kuttanad (RIDF)**	
	H/A: 2401-00-119-76	**(Outlay: ₹ 700.00 lakh)**
	Total	**(Outlay: ₹ 1400.00 lakh)**

An amount of ₹ 1400.00 lakh is set apart for development of agricultural sector in Kuttanad during 2025-26.

Sl. No.	Components	Amount (₹ in lakh)
1	Replacement of petti & para with VAF pumps including construction of motor thara and infrastructure development of padasekharams in Kuttanad region.	1400.00
	Total	**1400.00**

Dewatering being the major activity undertaken as part of crop production in Kuttanad region, thrust will be given to replacement of petty and para with energy efficient submersible Vertical Axial flow pumps. An amount of ₹ 1400.00 lakh is allocated under the scheme focusing on replacing the conventional Petti & Para with Vertical Axial Flow pump/submersible pumpsets of 10-50 HP, in Kuttanad region including construction of raised platforms for installation, free of cost. Infrastructure development of padasekharams in Kuttanad region will also be supported. Out of the total amount of ₹ 1400.00 lakh earmarked for the scheme, an amount of ₹ 700.00 lakh is allocated under RIDF. Convergence of infrastructure development works of various padasekharams undertaken under RKVY, RIDF and LSGD will be ensured.

The department will take efforts to ensure adoption of approved crop calendar in Kuttanad region. Availability of short duration rice varieties and related operations will be facilitated.

VI. MARKETING, STORAGE & WAREHOUSING

Marketing, storage, and warehousing play a crucial role in ensuring that agricultural produce reaches consumers efficiently and in good quality. Proper storage and warehousing facilities help minimize post-harvest losses, maintain the freshness of perishables, and stabilize market prices by regulating supply. Effective marketing strategies enable farmers to secure better returns by connecting them to wider markets and value chains.

The launching of the World Bank funded Kerala Climate Resilient Agri Value Chain Modernization Project aims to promote resilient commercialization of Kerala's food and agriculture sector for small holder farmers, agri-based MSME's, FPOs and Start-ups. The total project cost envisaged is 285 million US Dollars with an estimated World Bank assistance of 200 million US dollars.

Agriculture Marketing and Post-Harvest Management

In order to provide assured/enhanced income to farmers, development of a robust well-designed and efficient marketing system for agricultural produce, prevention of post-harvest losses and promotion of value addition for increased price are the activities to be focused.

Support for Marketing of Agricultural Produce

26)	**Market Development**	
	H/A: 2435-01-800-99	**(Outlay: ₹ 1190.00 lakh)**
27)	**Market Intervention Support for Price Stabilization**	
	H/A: 2435-01-101-85	**(Outlay: ₹ 2150.00 lakh)**
28)	**Kerala Farm Fresh Fruits and Vegetable Base Price**	
	H/A: 2401-00-119-77	**(Outlay: ₹ 50.00 lakh)**
29)	**Green Coconut Procurement through VFPCK**	
	H/A: 2435-01-101-73	**(Outlay: ₹ 1000.00 lakh)**
	Total	**(Outlay: ₹ 4390.00 lakh)**

The objective of the programme is to address the issues related to price fluctuation, lack of efficient marketing system and post-harvest losses. Strengthening

of existing market infrastructure, coordinating the functioning of markets at various levels in collection, transportation, storage and processing, strengthening of market intelligence and adoption of innovative technologies in agricultural marketing are the major focus areas.

The component wise breakup of outlay for 2025-26 for this programme is given below.

Sl. No.	Component	Amount (₹ in lakh)
I	Market Development	
1	Strengthening of agricultural wholesale markets and district procurement centres-operational expenses and infrastructure development	90.70
2	Agmarknet & Market Intelligence	45.00
3	State Agricultural Prices Board	125.00
4	WTO Cell - Operational expenses	5.00
5	Strengthening of agriculture wholesale market-transportation subsidy	90.00
6	Project based assistance to marketing outlets (NEW)	100.00
7	Engaging Karshaka mitras in potential panchayats	30.00
8	Market development activities of VFPCK	500.00
9	Price incentive for branded organic products marketed through institutional channels (New)	100.00
10	Development and maintenance of portals related to marketing (New)	1.00
11	Keralagro branding and onboarding /establishment of Keralagro branded shops including committed expenditure	50.00
12	Honorarium to Technology Manager	3.3
13	Supply chain management including cold chain segment through Horticorp	50.00
	Sub Total (Market Development)	**1190.00**
II	Market intervention support for price stabilization including support for base price fixed to fruits and vegetables.	2200.00
III	Green coconut procurement through VFPCK	1000.00
	Grand Total	**4390.00**

An amount of ₹ 154.00 lakh is earmarked for infrastructure development and operational expenses of agriculture wholesale markets and district procurement centers. The functioning of these markets will be in accordance with the e-NAM guidelines so as to facilitate unified market for agricultural commodities. Infrastructure development of the wholesale markets will be undertaken on priority basis based on the action plan prepared by the market secretaries in consultation with the market executive committee. The action plan with estimate from Government accredited agency will be submitted to the Director of agriculture for approval. The work will be entrusted to accredited agencies.

The current market information will be made available to farmers for selling their produce. The up to date data will be collected and uploaded to website to be accessible by farmers. An amount of ₹ 40.00 lakh is earmarked for Agmarknet and market intelligence.

An amount of ₹ 125.00 lakh is set apart for Kerala State Agricultural Prices Board and ₹ 5.00 lakh to WTO Cell as operational expenses.

In order to motivate the farmers to bring their produce to departmental markets for auction and to avail the direct marketing facilities, transportation subsidy will be provided for which an amount of ₹ 150.00 lakh is allocated. Detailed guidelines in this regard will be issued by the Director of Agriculture.

Project based assistance will be provided for development of ecoshops for marketing of organic farm products produced locally for which an amount of ₹ 100.00 lakh is allocated.

Karshaka mitras will be engaged in potential panchayats for effective coordination of marketing of surplus farm produce from farmers field to the collection centre/market thereby facilitating sale of produce and income to farmer. Graded incentive structure to karshakamitras based on quantity procured by each Karshaka mitra will be followed. An amount of ₹ 60.00 lakh is earmarked for engaging Karshaka mitras. The service of karshakamitras shall also be utilized in farms covered under Farm Plan based development without additional financial commitments. Facility will be made available in KATHIR app to track their activities and value of goods transacted.

The integration of funds available under Central Sector schemes viz. MIDH, SMAM etc. will be explored for activities related to marketing and supply chain management including cold storage for efficient utilization of resources.

An amount of ₹ 500.00 lakh is earmarked for market development activities of VFPCK.

An amount of ₹ 100.00 lakh is earmarked for price incentive for branded organic products marketed through institutional channels. Price incentive will be provided for certified organic products at 10% of their purchase price.

An amount of ₹ 50.00 lakh is earmarked for Keralagro branding and onboarding /establishment of Keralagro branded shops including committed expenditure and ₹ 50.00 lakh is earmarked for Supply chain management including cold chain segment through Horticorp.

This scheme will also support the development and maintenance of portals related to marketing.

During 2025-26, the scheme will be implemented in convergence with the KERA project.

An amount of ₹ 2200.00 lakh is earmarked as market intervention support for price stabilization including base price support fixed for vegetables and fruits to farmers. The amount will be utilized for procurement operations through designated agencies on selected agricultural commodities to help to regulate the fluctuation in market prices and provide good quality vegetables and fruits to beneficiaries at reasonable prices especially during the festival season. Out of this, an amount of ₹ 50.00 lakh is earmarked to provide the announced base price for fruits and vegetables to farmers, in the event of decline in prices. No additional fund will be earmarked for this purpose.

An amount of ₹ 800.00 lakh is earmarked to support to Horticorp for procurement of Vegetables and Fruits, ₹ 200.00 lakh is earmarked to support Kerafed for green coconut procurement, ₹ 38.00 lakh is set apart as the State share for Marketfed for coconut procurement and ₹ 82.6 lakh is earmarked to meet the Committed expenses of Kerala Farm Fresh Fruits and Vegetables -Base Price.

It is envisaged to help the coconut farmers of the State through green coconut procurement during 2025-26 thereby facilitating remunerative price to farmers. An amount of ₹ 1000.00 lakh is earmarked exclusively for green coconut procurement through VFPCK ensuring a transparent mechanism. The facilities provided through NAFED shall be fully tapped in the procurement process.

However a strict surveillance mechanism for procurement and market intervention activities will be set up at State level under the Chairmanship of Agricultural Production Commissioner. CEO, VFPCK, and other members of departmental working group will be members of the committee. The committee will meet at quarterly intervals and discuss the progress and operational issues of the scheme.

30)	**Post Harvest Management & Value Addition**	
	H/A: 2435-01-800-94	**(Outlay: ₹ 800.00 lakh)**

The objective of the scheme is to promote medium, small and micro agro processing/value addition units ensuring income increase to farmers, revamping Farmer Producer Organisations and generating employment opportunities. Promotion of innovative technologies in value addition and entrepreneurship in agriculture will also be supported. Small Farmers Agri Business Consortium (SFAC) will implement these activities performing the role of a nodal agency.

The component wise breakup of the outlay of ₹ 800.00 lakh for the scheme during 2025-26 is shown below.

Sl.No.	Component	Amount (₹ in lakh)
1	Support to value addition – micro, small and medium agro processing units through SFAC	242.00
2	Operational support to SFAC including training	109.43
3	Revamping of existing FPO through SFAC	60.00
4	Establishing of Millet Processing Plant, committed expenses for IIMR Collaborative program for Technology Support, Millet Cafe and Adaptive Trials	141.75
5	Committed expenses of 2023-24 and 2024-25	246.82
	Total	**800.00**

Project based support for micro, small and medium agro processing/value addition units, individual/SHG based value addition units will be provided through SFAC for which an amount of ₹ 242.00 lakh is earmarked. An amount of ₹ 141.75 lakh is set apart for establishing of Millet Processing Plant, committed expenses for IIMR Collaborative program for Technology Support, Millet Cafe and Adaptive Trials. Wherever necessary, projects may be implemented in coordination with Krishi Bhavans. All the proposals / projects will be vetted by SFAC and approved for implementation as per the existing operational guidelines of MSME scheme. The vetting, monitoring and evaluation of the projects will be done by a team of experts constituted at SFAC from within the officials trained for the purpose in reputed institutions like IRMA, CFTRI, IIM etc.

An amount of ₹ 109.43 lakh is set apart as operational support to SFAC including training.

Considering the importance of promoting Farmer Producer Organizations in the field of agricultural production, processing and marketing, an amount of ₹ 60.00 lakh is allocated for revamping the existing Farmer Producer Organisation through SFAC. The proposals for revamping will be submitted to SFAC and assistance will be provided in project mode after proper vetting. The amount will be provided as one time assistance. Last year projects will not be considered.

An amount of ₹ 246.82 lakh is set apart to meet Committed expenses of 2023-24 and 2024-25.

During 2025-26, the scheme will be implemented in convergence with the KERA project.

31)	**Kerala Climate Resilient Agri Value Chain Modernization Project (KERA) (EAP)**	
	H/A: 2401-00-111-95 (01)	**(Outlay: ₹ 10000.00 lakh)**

The objective of the World Bank funded ‘Kerala Climate Resilient Agri Value Chain Modernization Project’ (KERA) is to enhance resilient commercialization of Kerala’s food and agriculture sector for small holder farmers, agri-based Micro, Small,

Medium enterprises (MSMEs), Famer Producer Organisations (FPOs) and Start-ups thereby invigorating local economic development. The components of the project include climate resilience and mitigation in Agriculture, enhancing small holder commercialization for local economic development through value addition, Project Management Unit and strengthening agribusiness, FPOs, FPCs, Agri-tech start-ups and Food and agriculture SMEs. During 2025-26, an amount of ₹ 10000.00 lakh including the State share is allocated for the project. The project will be implemented with the active support of Industries department for value addition component of the project.

Assistance to Kerala State Warehousing Corporation

32)	**Computerization of Warehouses**	
	H/A: 2408-02-190-98	**(Outlay: ₹ 10.00 lakh)**
33)	**Construction of Godowns**	
	H/A: 4408-02-101-98	**(Outlay: ₹ 1.00 lakh)**
	Total	**(Outlay: ₹ 11.00 lakh)**

With the objective of improving the storage capacity of agricultural produce in the State more number of agri warehouses will be constructed. During 2025-26, an amount of ₹ 11.00 lakh is set apart as assistance to Kerala State Warehousing Corporation. Out of this, an amount of ₹ 10.00 lakh is for computerization of warehouses and ₹ 1.00 lakh for construction of godowns. The funds allocated under RIDF will be utilized for construction of warehouses.

34)	**Rural Infrastructure Development Fund (RIDF)**	
	H/A: 4435-01-101-97	**(Outlay: ₹ 300.00 lakh)**

An amount of 300 lakhs is provided for reimbursement for NABARD funded infrastructural works in Agriculture undertaken through the Engineering division, KLDC, State Warehousing Corporation, State Horticulture Mission and similar agencies.

VII. Other Programmes

35)	**Farmer Welfare Fund Board**	
	H/A: 2401-00-109-76	**(Outlay: ₹ 200.00 lakh)**

The pension schemes and welfare programmes implemented through Agriculture Development & Farmers Welfare Department will be taken up through the Farmer Welfare Fund Board. During 2025-26, an amount of ₹ 200.00 lakh is earmarked under this programme for operational expenses of the Board. However, purchase of vehicles is not allowed under the scheme.

36)	**International Research and Training Centre for Below Sea level Farming (IRTCBSF), Kuttanad**	
	H/A: 2415-01-004-88	**(Outlay: ₹ 30.00 lakh)**

An outlay of ₹ 30.00 lakh is provided for popularizing innovative activities, resolving field problems of Kuttanad region and for operational expenses during 2025-26.

B) CENTRALLY SPONSORED SCHEMES

The central schemes implemented in the agricultural sector are broadly classified under two umbrella schemes:

I) PM -Rashtriya Krishi vikas Yojana

1)	**PM – Rashtriya Krishi Vikas Yojana – Detailed Project Report (RKVY-DPR)**	
	State Share	**Central Share**
	(Outlay: ₹ 4740 lakh)	**(Outlay: ₹ 7110 lakh)**

The Scheme provides sufficient freedom to States to prepare in accordance with local needs to strengthen agricultural activities through infrastructural development, provide necessary marketing facilities for agricultural produce,

processing & value addition and establish marketing network. These projects are approved by Project Approval Committee (PAC) of Govt of India on the recommendation of the State Level Sanctioning Committee, based on the guidelines issued. A total of Rs 118.49 crore has been approved for implementation of projects in the financial year 2025-26 out of which Rs 71.10 crore is the central share and Rs 47.40 crore is the state share. The general guidelines under PM-RKVY and the project specific conditions are to be followed by the implementing agency.

2)	**Sub Mission on Agriculture Mechanisation (SMAM)**	
	State Share	**Central Share**
	(Outlay: ₹ 5704 lakh)	**(Outlay: ₹ 8556 lakh)**

The objective of the scheme is to encourage mechanisation in agricultural sector by providing financial assistance to individuals and groups, setting up Custom Hiring Centres for machinery and setting up Farm Missionary Banks. The application has to be submitted online on the portal agrimachinery.nic.in. The financial assistance under the scheme will be deposited in the bank account after physical inspection of the machinery and online submission of bills. The scheme also includes activities such as inspection of machinery in various departments and research centres, promotion of agricultural mechanization through field and outdoor training and exhibitions, and provision of financial assistance for hiring machinery and equipment to small and marginal farmers. The scheme is being implemented through the Engineering division of the Department.

Out of the total allocation of Rs 142.60 crore, Rs 85.56 crore is the central share and Rs 57.04 crore is the state share.

3)	**Per Drop More Crop (PDMC)**	
	State Share	**Central Share**
	(Outlay: ₹ 4000 lakh)	**(Outlay: ₹ 6000 lakh)**

This is a scheme that provides financial assistance of up to 55% to farmers for installing drip irrigation and sprinkler irrigation in their fields to make irrigation efficient for better production at low cost through proper water utilization. A total allocation of Rs. 100.00 crore has been approved by PAC for the financial year 2025-26, including Rs. 60.00 crores of central share and Rs. 40.00 crores of state share.

4)	Soil Health and Fertility (SH& F)	
	State Share	Central Share
	(Outlay: ₹ 755 lakh)	(Outlay: ₹ 1132 lakh)

The Soil Health and Fertility Scheme provides assistance for collection of soil samples and scientific testing, strengthening of soil testing labs, promotion of application of micronutrients, soil management (acidic) and setting up and maintenance of school soil testing labs etc. The state has received an allocation of Rs 18.87 crore, of which Rs 11.32 crore is central share and Rs 7.55 crore is state share.

5)	PKVY-Bharatiya Prakruthi krishi Padhathi (BPKP)	
	State Share	Central Share
	(Outlay: ₹ 1740 lakh)	(Outlay: ₹ 2611 lakh)

Paramparagat Krishi Vikas Yojana (PKVY)" aims to promote organic farming methods on a cluster basis and provide basic certification to the farmer clusters within three years on the principle of Participatory Guarantee System. The scheme provides financial assistance to promote the manufacture and use of farm dung-cow urine formulations (Beejamrit, Jeevamrit, etc.), bio-pesticides, implement farm biomass recycling, mulching etc on a cluster basis to bring the Zero Budget Natural Farming method. Continuous training, awareness and coordination of activities will be done as part of the project implementation. The activities are being carried out in such a way that each cluster will get Rs. 26.52 lakh in the first year, Rs. 17.85 lakh in the second year and Rs. 17.85 lakh in the third year. Part of the second year and the full third year activities will be completed in 164 clusters during the current year.

Out of the total allocation of Rs. 43.51 crore, Rs. 26.11 crore is the central share and Rs. 17.40 crore is the state share.

6)	**Rainfed Area Development Scheme (RAD)**	
	State Share	**Central Share**
	(Outlay: ₹ 528 lakh)	**(Outlay: ₹ 792 lakh)**

The Rainfed Area Development Scheme is aimed at increasing the income of farmers in a sustainable manner by adopting farming methods suitable for the agro-climatic region. The scheme encourages Integrated Farming System including livestocks, apiculture and other activities from allied sectors. The project is implemented on a cluster basis.

Out of the allocation of Rs. 13.20 crore sanctioned for the current financial year, Rs. 7.92 crore is the central share and Rs. 5.28 crore is the state share.

7)	**Sub Mission on Agro Forestry**	
	State Share	**Central Share**
	(Outlay: ₹ 272 lakh)	**(Outlay: ₹ 408 lakh)**

The scheme aims to encourage planting of income-generating and productive trees in agricultural areas as part of adopting sustainable farming practices. Financial assistance is provided at the government level and the private sector to establish nurseries to produce quality seedlings required by farmers.

Out of the total allocation of Rs 6.80 crore, the central share is Rs 4.08 crore and the state share is Rs 2.72 crore.

II) <u>Krishonnati Yojana</u>

1)	**Sub Mission on Agricultural Extension (Agriculture Technology Management Agency)**	
	State Share	**Central Share**
	(Outlay: ₹ 1375 lakh)	**(Outlay: ₹ 2063 lakh)**

The Mission on Agriculture Extension is designed to strengthen agricultural knowledge dissemination at the grassroots level, to coordinate research institutions, government institutions and private institutions in knowledge dissemination and to

develop farmer groups productively. Out of the total allocation of Rs 34.38 crore, Rs 20.63 crore is the central share and Rs 13.75 crore is the state share.

2)	**National Food Security and Nutrition Mission (NFSNM)**	
	State Share	**Central Share**
	(Outlay: ₹ 43 lakh)	**(Outlay: ₹ 64 lakh)**

The National Food Security Mission is being implemented in the state to promote cultivation of rice, pulses and nutri-cereals. Out of this, paddy cultivation is being implemented only in Palakkad district, while pulses cultivation and millet cultivation are being implemented in all districts. Under the scheme, financial assistance is available for cultivation, seed production, frontline demonstrations etc. Out of the total allocation of Rs. 1.07 crore, Rs. 0.64 crore is the central share and Rs. 0.43 crore is the state share.

The component "Seeds" has been included from this year under the National Food Security Mission scheme to ensure the production and availability of quality seeds and planting materials. Out of the total allocation of Rs 4.47 crore for the said project, Rs 4.01 crore is the central share and Rs 0.46 crore is the state share.

3)	**National Mission on Edible Oils (NMEO-OP)**	
	State Share	**Central Share**
	(Outlay: ₹ 719 lakh)	**(Outlay: ₹ 1088 lakh)**

The scheme has been formulated with the objective of achieving self-sufficiency in edible oil in the country by expanding the area of oil palm, establishing nurseries to produce quality planting material, promoting intercropping in oil palm plantations, providing various assistance for palm oil processing, ensuring better prices for the harvested bunches of oil palm and processing. Out of the total allocation of Rs. 18.07 crore for the state, Rs. 10.88 crore is the central share and Rs. 7.19 crore is the state share.

4)	**Mission on Integrated Development of Horticulture**	
	State Share	**Central Share**
	(Outlay: ₹ 3500 lakh)	**(Outlay: ₹ 5250 lakh)**

The Mission for Integrated Development of Horticulture (MIDH) includes production and distribution of quality planting material of horticultural crops, establishment of new plantations, rehabilitation of plantations, provision of irrigation facilities, implementation of integrated plant protection practices, protected cultivation, organic farming, post-harvest management, mechanization of horticulture sector, infrastructure for grading and packing to improve the quality of products, improvement of infrastructure in rural markets and human resource development components. The crops included in the project are fruit crops, spices and horticultural crops. In addition, floriculture, mushroom cultivation and beekeeping are also included in these projects.

Out of the total allocation of Rs 87.50 crore, Rs 52.50 crore is the central share and Rs 35.00 crore is the state share.

5)	**Digital Crop Survey**	
	State Share	**Central Share**
	(Outlay: ₹ 1330 lakh)	**(Outlay: ₹ 1995 lakh)**

The objective is to collect complete agricultural information of farmers using GPS/GIS technologies through various survey methods and using artificial intelligence. With the availability of a comprehensive database through georeferencing and related technologies, the central and state governments will be able to provide services and benefits to farmers at their fingertips. The scheme, which was implemented in three districts of Kerala -Wayanad, Alappuzha and Palakkad- in the year 2024-25, will be extended to all districts of the state in 2025-26 and implemented in 1666 villages.

Out of the total allocation of Rs 33.25 crore for the current financial year, Rs 19.95 crore is the central share and Rs 13.30 crore is the state share.

Pradhan Mantri Fasal Bima Yojana (PMFBY) and Restructured Weather Based Crop Insurance Scheme (RWBCIS)

This is a crop insurance program funded by the central and state governments. Farmer can join the program with or without an agricultural loan. The application can be submitted online along with bank account details, land title/leasehold details, and Aadhaar copy. Agricultural Insurance Company of India Limited (AICIL) is the insurance company notified to implement these programs in Kerala. In both PMFBY and RWBCIS, the premium cost over and above the farmers' share vis-à-vis the market discovered rate is shared equally by the union and state governments. Once the premium is received by the agricultural insurance company, insurance coverage will be provided Crops notified under RWBCIS for Kharif season are paddy, banana, pepper, ginger, turmeric, cardamom, pineapple, nutmeg, arecanut, sugarcane, snake gourd, bitter gourd and yard long Bean. For Rabi season the crops notified are paddy, banana, cashew, pineapple, mango, sugarcane, millets cool season vegetables (cabbage, carrot, garlic, French Bean, and Potato in Idukki only) snake gourd, bitter gourd, yard long Bean, Ash Gourd, pumpkin, cucumber, tomato, bhindi and chilli. As part of the project, 175 weather stations are being set up in the state.

****

വാർഷിക പദ്ധതി 2025-26

എ) സംസ്ഥാന പദ്ധതി

വിളപരിപാലനം

ശാസ്ത്രീയ സമീപനത്തിലൂടെ ഭക്ഷ്യവിളകളുടെ ഉല്പാദനവും ഉല്പാദനക്ഷമതയും വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനും അതിലൂടെ ഭക്ഷ്യഉല്പാദനത്തിൽ സ്വയം പര്യാപ്തത കൈവരിക്കുന്നതിനും 2025-26 ബഡ്ജറ്റ് ശ്രദ്ധ കേന്ദ്രീകരിക്കുന്നു. പ്രധാന വിളകളായ നെല്ല്, പച്ചക്കറി, തെങ്ങ്, പഴവർഗ്ഗങ്ങൾ, സുഗന്ധവ്യഞ്ജനങ്ങൾ എന്നിവ വിളവികസന പരിപാടികളിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു. കാര്യക്ഷമമായ വിജ്ഞാനവ്യാപന സേവനങ്ങളിലൂടെ നൂതന ശാസ്ത്ര സാങ്കേതിക വിദ്യകളുടെ പ്രചരണവും അവ കർഷകർ സ്വീകരിച്ച് നടപ്പിലാക്കുന്നതും സാധ്യമാക്കും.

2022-23 ൽ വിളയെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള വികസനത്തിൽ നിന്നും കൃഷിയിടം അധിഷ്ഠിതമാക്കിയുള്ള വികസനത്തിലേക്കുള്ള മാറ്റം ലക്ഷ്യമിട്ടുകൊണ്ട് തുടക്കമിട്ട കൃഷിയിടാസൂത്രണാധിഷ്ഠിത വികസന സമീപനം 2025-26 ലും തുടരും. കൂടാതെ ഓരോ തുണ്ട് ഭൂമിയിൽ നിന്നും പരമാവധി ഉൽപ്പാദനവും, കാര്യക്ഷമതയും കൈവരിക്കുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ വിള വൈവിധ്യവൽക്കരണവും വിളവർദ്ധനവും പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കും. പയർ വർഗ്ഗങ്ങൾ, എണ്ണക്കുരുക്കൾ, ചെറുധാന്യങ്ങൾ എന്നിവ ഇതിൽ ഉൾപ്പെടും. കൃഷിഭവനുകളുടെ പ്രവർത്തനക്ഷമത മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനും കർഷകർക്ക് പരമാവധി സേവനം ലഭ്യമാക്കുന്നതിനും ലക്ഷ്യമിട്ടുകൊണ്ട് കൂടുതൽ കൃഷിഭവനുകളെ സ്മാർട്ട് കൃഷിഭവനുകളായി പരിവർത്തനം ചെയ്യും.

മണ്ണിന്റെയും വിളകളുടെയും ആരോഗ്യം പുനരുജ്ജീവിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള ഇടപെടലുകൾ, ഗ്രൂണനിലവാരമുള്ള നടീൽ വസ്തുക്കളുടെ ഉൽപ്പാദനത്തിനായി വകുപ്പുതല ഫാമുകളുടെ വികസനം, കാർഷിക സേവന കേന്ദ്രങ്ങൾ വഴി യന്ത്രവൽകൃത പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ പ്രോത്സാഹാനം, ജൈവകൃഷിയും നല്ലമുറകൃഷിരീതികളുടെയും പ്രോത്സാഹനം, ലബോറട്ടറികളുടെ ആധുനികവൽക്കരണം, ആധുനിക വിവര സാങ്കേതികവിദ്യയുടെ ഉപയോഗം തുടങ്ങിയ പദ്ധതികളും ഉൾപ്പെടുന്നു.

2025-26 വർഷത്തിൽ വിളപരിപാലനത്തിനായി 53,590.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു. ഇതിൽ കേന്ദ്രാവിഷ്കൃത പദ്ധതിയിലെ സംസ്ഥാന വിഹിതവും ആർ.ഐ.ഡി എഫ് വിഹിതവും ഉൾപ്പെടുന്നു. കാർഷിക ആവാസയൂണിറ്റുകൾ അധിഷ്ഠിതമാക്കിയുള്ള ആസൂത്രണത്തിനും പദ്ധതി നിർവ്വഹണത്തിനും ഊന്നൽ നൽകും.

സംസ്ഥാന പദ്ധതികളിലൂടെ വകുപ്പ് പിന്തുണയ്ക്കുന്ന എല്ലാ സമീപനങ്ങളും തെളിയിക്കപ്പെട്ടതും ശാസ്ത്രീയ അറിവുകളെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ളതും കേരള സർവ്വകലാശാല ശിപാർശ ചെയ്ത് അംഗീകരിച്ചതുമായിരിക്കണം.

I കൃഷിയിടാസൂത്രണാധിഷ്ഠിത വികസന സമീപനം

പതിനാലാം പഞ്ചവത്സര പദ്ധതിയുടെ വർക്കിംഗ് ഗ്രൂപ്പുകളുടെ ശിപാർശകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ, 2022-23 ൽ ആരംഭിച്ച കൃഷിയിടാസൂത്രണാധിഷ്ഠിത വികസന സമീപനം 2025-26 ലും പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കും. വിളയധിഷ്ഠിത സമീപനത്തിൽ നിന്നും മാറി സംയോജിത-ബഹുവിള കൃഷി സമ്പ്രദായത്തിലേക്കുള്ള മാറ്റത്തിലൂടെ കൈവശഭൂമി വികസിപ്പിക്കുക എന്നതാണ് ഈ സമീപനത്തിന്റെ പ്രധാന ലക്ഷ്യം. കൃഷിയിടത്തെ അടിസ്ഥാന യൂണിറ്റായി കണക്കാക്കി ലഭ്യമായ വിഭവശേഷി ശാസ്ത്രീയമായ രീതിയിൽ പരമാവധി ഉപയോഗപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് കർഷകരുടെ വരുമാനം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിലും അതുവഴി സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ഉല്പാദന സമ്പദ്ഘടനയിൽ ഗണ്യമായ സംഭാവന നൽകുന്നതിനും ലക്ഷ്യമിടുന്നു. ഈ സമീപനത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തേണ്ട ഘടകങ്ങളെ ശാസ്ത്രീയമായി തിരഞ്ഞെടുക്കുന്നതിലും കാർഷിക ആവാസവ്യവസ്ഥായൂണിറ്റധിഷ്ഠിത കാർഷിക പരിപാലന മാർഗ്ഗങ്ങൾ സ്വീകരിക്കുന്നതിനും ഊന്നൽ നൽകും. ഈ പരിപാടികൾ നീർത്തടാടിസ്ഥാനത്തിൽ ആസൂത്രിതമായും സംഘടിപ്പിക്കുന്നതാണ്.

വികസനത്തിന്റെ അടിസ്ഥാന യൂണിറ്റായി ഓരോ കൃഷിയിടവും തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സംവിധാനത്തിന്റെ പിന്തുണയോടെ കൃഷിഭവനുകൾ മുഖേന തിരഞ്ഞെടുക്കുന്ന രീതി തുടരുകയും, 2025-26 ൽ സംസ്ഥാനത്തുടനീളം പുതിയ കൃഷിയിടങ്ങൾ തെരഞ്ഞെടുക്കുകയും വികസിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യും. ബ്ലോക്ക് തലത്തിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്ന കാർഷികവിജ്ഞാന കേന്ദ്രങ്ങളിലൂടെ കാർഷിക സർവ്വകലാശാലയിലെ ശാസ്ത്രജ്ഞരുടെ സാങ്കേതിക സഹായത്തോടെയും കർഷകരുമായി കൂടിയാലോചിച്ചും കൃഷി ഓഫീസർ തയ്യാറാക്കുന്ന ശാസ്ത്രീയമായ വിഭവാധിഷ്ഠിത ആസൂത്രണപ്രകാരമായിരിക്കും ഈ കൃഷിയിടങ്ങൾ വികസിപ്പിക്കുക. ഈ സമീപനത്തിൽ കാർഷിക അനുബന്ധമേഖലകളായ മൃഗസംരക്ഷണം, ക്ഷീരവികസനം, മത്സ്യബന്ധനം എന്നിവയും ഉൾപ്പെടും. അങ്ങനെയുള്ള സാഹചര്യത്തിൽ അതതു വകുപ്പുകളിൽ നിന്നുള്ള പിന്തുണ കൂടി ലഭ്യമാക്കേണ്ടതാണ്. വികസിപ്പിച്ചെടുത്ത കൃഷിയിടപ്ലാൻ കാർഷിക പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന വിവിധ വകുപ്പുകളുമായി പങ്കിടുന്നതായിരിക്കും.

കേരള കാർഷിക സർവ്വകലാശാല അംഗീകരിച്ച് പ്രസിദ്ധീകരിച്ചതും ശാസ്ത്രീയമായി തെളിയിക്കപ്പെട്ടതുമായ ഉല്പാദന പ്രോട്ടോക്കോൾ അടിസ്ഥാനമാക്കി, ഈ സമീപനം മൂന്നു പദ്ധതികളായി വകുപ്പ് നടപ്പിലാക്കും. ഈ സമീപനങ്ങൾ പാലിക്കാത്ത ഫാമുകളെ ഈ പദ്ധതിയിൽ പിന്തുണയ്ക്കുന്നതല്ല. അനുയോജ്യമായ മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ കാർഷികവികസന കർഷകക്ഷേമ വകുപ്പ് ഇതിനായി പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതാണ്. ഈ മൂന്നു പദ്ധതികളും ഒരു കൃഷി അഡീഷണൽ ഡയറക്ടറുടെ നിയന്ത്രണത്തിലായിരിക്കും നടപ്പിലാക്കുക. പുതിയ തസ്തിക സൃഷ്ടിക്കൽ/കരാർ/അന്യത്ര സേവനം ഈ പദ്ധതികളിൽ അനുവദനീയമല്ല. നിലവിലുള്ള വകുപ്പ്/കരാർ ജീവനക്കാർ എന്നിവരുടെ സേവനം ഉപയോഗിച്ച് പദ്ധതികൾ നടപ്പിലാക്കേണ്ടതാണ്.

ഈ സമീപനത്തിൽ നടപ്പിലാക്കുന്ന മൂന്ന് പദ്ധതികൾ താഴെപറയുന്നു.

1. കൃഷിയിടാസൂത്രണാധിഷ്ഠിത ഉല്പാദനപരിപാടികൾ-ഉല്പാദന പൂർവ്വ പിന്തുണ ഉൾപ്പെടെ
2. ഉല്പാദക സംഘടനകളുടെ വികസനത്തിനും സാങ്കേതിക സഹായത്തിനുമുള്ള പദ്ധതി.
3. കൃഷിയിടാസൂത്രണാധിഷ്ഠിത സമീപനവുമായി സംയോജിപ്പിച്ച് വിതരണ ശൃംഖല/മൂല്യശൃംഖല വികസനത്തിനായുള്ള പദ്ധതി.

2025-26 കാലയളവിൽ കേര പ്രൊജക്ടുമായി സംയോജിപ്പിച്ചായിരിക്കും പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കുക.

നിരീക്ഷണ സംവിധാനം

കൃഷിയിടാസൂത്രണാധിഷ്ഠിത സമീപനത്തിലുൾപ്പെടുന്ന മൂന്നു പദ്ധതികളുടെയും പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഏകോപിപ്പിക്കുന്നത് കൃഷിവകുപ്പ് ഡയറക്ടറേറ്റ് തലത്തിലായിരിക്കും. ഇതിനായി സംസ്ഥാന, ബ്ലോക്ക്, ജില്ലാതലത്തിൽ ഭരണ സംവിധാനം രൂപീകരിക്കും. കേരള കാർഷിക സർവ്വകലാശാല വിജ്ഞാനവ്യാപന ഡയറക്ടറുടെ നേതൃത്വത്തിൽ രൂപീകരിച്ച സാങ്കേതിക സംഘം ഈ സമീപനത്തിന് (മൂന്ന് പദ്ധതിയ്ക്കും) ആവശ്യമായ സാങ്കേതിക ഉപദേശം തുടർച്ചയായി നൽകും.

ബ്ലോക്കുതല അസിസ്റ്റന്റ് ഡയറക്ടർമാരും പ്രിൻസിപ്പൽ കൃഷി ഓഫീസർമാരും ഈ പരിപാടി നിരീക്ഷിച്ച് കൃത്യമായി ഡോക്യുമെന്റ് ചെയ്യേണ്ടതാണ്. ഓരോ കൃഷിയിടത്തിന്റെയും വിസ്തൃതി, നിലവിലുള്ള ഘടകങ്ങൾ, പുതിയ ഘടകങ്ങൾ, അനുവദിച്ച സാധനങ്ങളുടെ അളവ്, ആകെ ചെലവായ തുക, ഘടകം തിരിച്ചുള്ള വിളവ്, വിപണനത്തിനായി മിച്ചം വന്ന വിളവ്, ലഭിച്ച വരുമാനം, നേടിയ ലാഭം എന്നിവയെല്ലാം അടങ്ങുന്ന ഡാറ്റാബേസ് തയ്യാറാക്കി സൂക്ഷിക്കുകയും അതു കാലാനുസൃതമായി പുതുക്കേണ്ടതുമാണ്. ഫാമുകളിൽ നടപ്പിലാക്കുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ പട്ടിക, നൽകിയ സഹായം, നടത്തിയ പരിശോധനകൾ തുടങ്ങിയവ രേഖപ്പെടുത്തുന്നതിനായി ഓരോ കർഷകനും ഒരു ഫീൽഡ് ബുക്ക് സൂക്ഷിക്കുകയും കൃഷിഭവൻ ഉദ്യോഗസ്ഥർ അത് കൃത്യമായി പുതുക്കേണ്ടതുമാണ്. ഇതിനായി ഡിജിറ്റൽ സർവ്വകലാശാലയുടെ പിന്തുണയോടു കൂടി അനുയോജ്യമായ സാങ്കേതികവിദ്യയുടെ സംയോജനം ഉറപ്പാക്കും.

1)	**കൃഷിയിടാസൂത്രണാധിഷ്ഠിത ഉൽപ്പാദന പരിപാടികൾ ഉൽപ്പാദനപൂർവ്വ പിന്തുണ ഉൾപ്പെടെ**	
	ശീർഷകം : 2401-00-104-67	**വിഹിതം : 1000.00 ലക്ഷം രൂപ**

ഈ പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കുന്നതിനുവേണ്ടി അംഗീകരിച്ച മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ 2025-26 ലും പിന്തുടരും. കുറഞ്ഞത് പത്തു സെന്റും, പരമാവധി ഇരുന്നൂറ് സെന്റും വിസ്തൃതിയുള്ള (വീടും മറ്റു കെട്ടിടങ്ങളും നിലനിൽക്കുന്ന സ്ഥലം ഒഴികെ) കൃഷിയിട

യൂണിറ്റുകളായിരിക്കും ഈ പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തുക. സംയോജിത കൃഷി സമ്പ്രദായ മാതൃകകളും, നാളികേരം, സുഗന്ധവ്യഞ്ജനങ്ങൾ, പഴവർഗ്ഗങ്ങൾ, പച്ചക്കറികൾ എന്നീ വിളകൾ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള വിള സമ്പ്രദായങ്ങളിലുമായിരിക്കും ശ്രദ്ധ കേന്ദ്രീകരിക്കുക. കൃഷിവകുപ്പ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്ന മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശമനുസരിച്ച് തദ്ദേശസ്വയംഭരണ വകുപ്പുമായി സഹകരിച്ചായിരിക്കും ഗുണഭോക്താക്കളെ/ കൃഷിയിടങ്ങളെ തെരഞ്ഞെടുക്കുക. കൃഷിയിടയൂണിറ്റുകൾ കണ്ടെത്തുമ്പോൾ തദ്ദേശസ്വയംഭരണ പദ്ധതികളും സംസ്ഥാനപദ്ധതിയുമായി സംയോജിപ്പിച്ച പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടത്തി കൃഷിയിടത്തിന്റെ സമഗ്ര വികസനം കൊണ്ടു വരുന്നതിൽ ശ്രദ്ധ കേന്ദ്രീകരിക്കും. ഈ പദ്ധതിയുടെ ഗുണഭോക്താക്കളിൽ 50 ശതമാനം വനിതകളായിരിക്കുമെന്ന് വിഭാവനം ചെയ്യുന്നു.

അനുയോജ്യമായ രീതിയിലുള്ള വിളകളുടെ മിശ്രണവും കന്നുകാലി, മത്സ്യബന്ധനം എന്നീ പ്രവർത്തികളും കൂടി സംയോജിപ്പിച്ചുകൊണ്ടും കൃഷി ഓഫീസർ ബ്ലോക്കുതല കൃഷി വിജ്ഞാനകേന്ദ്രങ്ങളുമായി ഏകോപിപ്പിച്ച് തയ്യാറാക്കുന്ന ഫാം പ്ലാൻ, ഓരോ തുണ്ടു ഭൂമിയിൽ നിന്നും വരുമാനം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്ന തരത്തിലായിരിക്കണം. മെച്ചപ്പെട്ട പരിപാലന പ്രവർത്തനങ്ങൾ സ്വീകരിക്കുന്നതും ഇതിലൂടെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കും.

കൃഷിയിടങ്ങളിൽ നിന്നും മണ്ണു സാമ്പിളുകൾ ശേഖരിച്ച് മണ്ണിന്റെ ഫലപുഷ്ടി നിർണ്ണയിക്കുകയും മണ്ണു പരിശോധനാധിഷ്ഠിത പരിപാലന പ്രവർത്തനങ്ങൾ സ്വീകരിക്കുന്നതിനായി സോയിൽ ഹെൽത്ത് കാർഡുകൾ വിതരണം ചെയ്യുകയും ചെയ്യും. കൃഷിയിടങ്ങൾക്ക് സോയിൽ ഹെൽത്ത് കാർഡ് നൽകുന്നതിനായി 50.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. കെ.എ.യു, സംസ്ഥാന യന്ത്രവൽകൃത മിഷൻ എന്നിവയുൾപ്പെടെ ബഹുമുഖ പങ്കാളിത്തത്തോടെ സംസ്ഥാനമൊട്ടാകെ ചെറുകിട യന്ത്രവൽക്കരണം പദ്ധതിയടിസ്ഥാനത്തിൽ നടപ്പിലാക്കുന്നതിനായി 50.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

കിസാൻ ക്രെഡിറ്റ് കാർഡ് മുഖേന വായ്പ സൗകര്യം തരപ്പെടുത്തുന്നതുൾപ്പെടെ ഉല്പാദന പ്രവർത്തനങ്ങളും ഉല്പാദനപൂർവ്വ പ്രവർത്തനങ്ങളും പിന്തുണയ്ക്കുന്നതിനായി കൃഷിവകുപ്പ് ഉചിതമായ ക്രമീകരണങ്ങൾ തയ്യാറാക്കുന്നതായിരിക്കും. ഈ പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായിട്ടുള്ള കൃഷിഭവനുകൾ, സഹകരണ സംഘങ്ങൾ, (നിവേശങ്ങൾ എത്തിച്ചു നൽകുന്നതിനും വായ്പാ പിന്തുണയ്ക്കും) എന്നിവയെ സാങ്കേതികവിദ്യാ സംയോജനത്തിലൂടെ ഏകജാലക സംവിധാനത്തിൽ ഏകോപിപ്പിക്കുന്നതായിരിക്കും. മത്സ്യബന്ധന, മൃഗസംരക്ഷണ വകുപ്പിന്റെ പിന്തുണയും ഇതിനുണ്ടാകും. അഗ്രോ സർവ്വീസ് സെന്ററുകൾ, കാർഷിക കർമ്മസേനകൾ എന്നിവയിലൂടെ ലഭ്യമായ സേവനങ്ങൾ കാര്യക്ഷമമായി ഉപയോഗിക്കും. കർഷകർക്കുള്ള പിന്തുണ സാധനങ്ങളായിട്ടായിരിക്കും നൽകുക. രൊക്കം പണമായിട്ടുള്ള സഹായം നൽകുന്നതല്ല. ഫാം പ്ലാനിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്ന ഓരോ വിളയ്ക്കും/അഥവാ ഓരോ ഘടകത്തിനും പിന്തുണ നൽകേണ്ട മാതൃക, വിദഗ്ധ സമിതിയുമായി ആലോചിച്ച് കൃഷിവകുപ്പ് തീരുമാനിക്കും. സംസ്ഥാന പദ്ധതിയിൽ നിവേശങ്ങൾ, സേവനങ്ങൾ എന്നിവയിലുള്ള പിന്തുണ കൃഷിഭവനുകൾ കൂടാതെ സഹകരണ സംഘങ്ങൾ, കാർഷിക കർമ്മ സേനകൾ, അഗ്രോസർവ്വീസ് സെന്ററുകൾ

എന്നിവയിൽ നിന്നും ലഭിക്കും. ക്യാഷ് സബ്സിഡിയോ, രൊക്കം പണമായിട്ടുള്ള സഹായമോ ഈ പദ്ധതിയിലൂടെ നൽകുന്നതല്ല.

മാതൃകാ ഫാമുകൾ വികസിപ്പിക്കുന്നതിനായി 2025-26 വർഷത്തിൽ ഉല്പാദനപൂർവ്വ പ്രവർത്തന പിന്തുണ കൂടാതെ നിവേശങ്ങൾ, സേവനങ്ങൾ എന്ന രീതിയിൽ ഉല്പാദന പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കുമായി 1000.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു. ഈ പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായി ഇതിനകം സ്ഥാപിച്ചിട്ടുള്ള തെരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട ഫാം യൂണിറ്റുകളെ പിന്തുണയ്ക്കും. ഇത്തരം ഫാമുകൾ തെരഞ്ഞെടുക്കുന്നത് തദ്ദേശസ്വയംഭരണ വകുപ്പുമായി കൂടിയാലോചിച്ചും കർശനമായ മൂല്യനിർണ്ണയ മാനദണ്ഡങ്ങൾ പാലിച്ചുകൊണ്ടുമായിരിക്കും. കൃഷി ഓഫീസർ തദ്ദേശസ്വയംഭരണ പ്രതിനിധികളുമായി കൂടിയോലോചിച്ച് കർശനമായ മൂല്യനിർണ്ണയ മാനദണ്ഡങ്ങൾ പാലിച്ചുകൊണ്ട് ചുരുക്ക പട്ടികയിൽ നിന്നും ഫാം യൂണിറ്റുകളുടെ അന്തിമ തെരഞ്ഞെടുപ്പ് നടത്തും. ഈ സമീപനത്തിൽ സ്ഥാപിതമായ ഒരേ കൃഷിയിടത്തിന് രണ്ടുവർഷത്തിൽ കൂടുതൽ പിന്തുണ നൽകുന്നതല്ല. പദ്ധതി ആരംഭിച്ചതിനു ശേഷം കണ്ടെത്തിയ ഫാം യൂണിറ്റുകൾക്കു മാത്രമേ പിന്തുണ ലഭിക്കുകയുള്ളൂ. കൃഷിയിടാസൂത്രണാധിഷ്ഠിത സമീപനത്തിൽ സ്ഥാപിച്ച കൃഷിയിടങ്ങളുടെ മൂല്യനിർണ്ണയത്തിനായി കാർഷിക സർവ്വകലാശാല വിജ്ഞാനവ്യാപന ഡയറക്ടർ വികസിപ്പിച്ച പ്രൊഫോർമയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ കൃഷിയിടങ്ങളുടെ മൂല്യ നിർണ്ണയം കൃത്യമായി നടപ്പിലാക്കുകയും അതിന്റെ റിപ്പോർട്ട് നിർവ്വഹണ ഉദ്യോഗസ്ഥർ കൃത്യമായി സമർപ്പിക്കുകയും ചെയ്യും.

ഓരോ പഞ്ചായത്തിലും 2025-26 കാലയളവിൽ 10 പുതിയ ഫാം യൂണിറ്റുകൾ വികസിപ്പിക്കും. ഈ പദ്ധതിക്ക് കീഴിൽ വികസിപ്പിച്ച എല്ലാ ഫാം യൂണിറ്റുകളും സോയിൽ ഹെൽത്ത് കാർഡ് വിശദാംശങ്ങൾ ഉൾപ്പെടെയുള്ള വിഭവങ്ങളുടെ ഡാറ്റാബേസ് ജിയോ ടാഗ് ചെയ്തിരിക്കുന്നു എന്ന കർശന വ്യവസ്ഥയ്ക്ക് വിധേയമായിട്ടായിരിക്കും തെരഞ്ഞെടുക്കുക. ഈ വ്യവസ്ഥ ഭരണവകുപ്പ് നൽകുന്ന ഭരണാനുമതിയുടെ ഭാഗമായിരിക്കും.

2025-26 കാലയളവിൽ, നിലവിലുള്ള കൃഷിയിടാസൂത്രണാധിഷ്ഠിത പദ്ധതി അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള മാതൃകാ പ്ലോട്ടുകളുടെ വിലയിരുത്തലും മൂല്യനിർണ്ണയ വർക്ക്ഷോപ്പുകളുടെ നടത്തിപ്പും വിഭാവനം ചെയ്യുന്നു.

ഫീൽഡ്തല ജോലികൾക്കായി ബന്ധപ്പെട്ട പ്രവർത്തന മേഖലകളിൽ പദ്ധതി നിർദ്ദിഷ്ട സ്റ്റാഫ് ഉൾപ്പെടെയുള്ള സാങ്കേതിക വ്യക്തികളെ വകുപ്പ് ഉചിതമായി വിന്യസിപ്പിക്കും. ഉദാഹരണത്തിന് വിള ആരോഗ്യപരിപാലന പദ്ധതിയിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്ന പെസ്റ്റ് സ്കൗട്ടുകളെ ഒരു നിർദ്ദിഷ്ട ബ്ലോക്കിനു കീഴിൽ വരുന്ന പഞ്ചായത്തുകളിലെ ജോലികളിൽ വിന്യസിക്കുകയും അവർ കൃഷിയിടാസൂത്രണാധിഷ്ഠിത വികസന യൂണിറ്റുകളിൽ കൃത്യമായ ഇടവേളകളിൽ സന്ദർശനം നടത്തുകയും ചെയ്യും.

2023-24,2024-25 വർഷങ്ങളിലെ കമ്മിറ്റഡ് ചെലവുകൾക്കായി 103.66764 ലക്ഷം രൂപ നീക്കിവച്ചിട്ടുണ്ട്.

ക്രമ നമ്പർ	ഘടകങ്ങൾ	തുക (രൂപ ലക്ഷത്തിൽ)
1	2025-26 ൽ പുതുതായി തിരഞ്ഞെടുത്ത കൃഷിയിടാസൂത്രണാധിഷ്ഠിത വികസന പദ്ധതി അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള മാതൃകാ പ്ലോട്ടുകളുടെ നിർണായക അപര്യാപ്തതകൾ പരിഹരിക്കുന്നതിനുള്ള പിന്തുണ (7000 എണ്ണം)	
2	നിലവിലുള്ള കൃഷിയിടാസൂത്രണാധിഷ്ഠിത വികസന പദ്ധതി അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള മാതൃകാ പ്ലോട്ടുകളുടെ നിർണായക അപര്യാപ്തതകൾ പരിഹരിക്കുന്നതിനുള്ള പിന്തുണ (7000 എണ്ണം)	400.33236
3	നിലവിലുള്ള കൃഷിയിടാസൂത്രണാധിഷ്ഠിത പദ്ധതി അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള മാതൃകാ പ്ലോട്ടുകളുടെ വിലയിരുത്തലും മൂല്യനിർണ്ണയ വർക്ക്ഷോപ്പുകളുടെ നടത്തിപ്പും	76.00
4	2023-24, 2024-25 വർഷങ്ങളിലെ കമ്മിറ്റഡ് ചെലവുകൾ	103.66764
	ആകെ	**1000.00**

2)	**ഉല്പാദക സംഘടനകളുടെ വികസനത്തിനും സാങ്കേതിക വിദ്യാ പിന്തുണയ്ക്കുമായുള്ള പദ്ധതി**	
	ശീർഷകം : 2401-00-109-56	**വിഹിതം : 500.00 ലക്ഷം രൂപ**

ഫീൽഡ് തല പ്രദർശനങ്ങളിലൂടെ കർഷകർക്ക് സാങ്കേതിക വിദ്യ കൈമാറ്റം ചെയ്യുന്നതിനും കൃഷിയിടാസൂത്രാണാധിഷ്ഠിത സമീപനത്തിന്റെ ഭാഗമായി രൂപീകരിച്ച കർഷക ഉല്പാദക സംഘടനകൾക്ക് (കൃഷിയിടങ്ങളുടെ കൂട്ടായ്മ) പിന്തുണ നൽകുകയും ചെയ്യുക എന്നതാണ് ഈ പദ്ധതിയുടെ ലക്ഷ്യം. 2025-26 വർഷത്തിൽ ഈ പദ്ധതിയ്ക്കായി 500.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

കേരള കാർഷിക സർവ്വകലാശാലയിലെ വിജ്ഞാനവ്യാപന ഡയറക്ടർ വിവിധ പ്രചാരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതോടൊപ്പം സർവ്വകാലാശാലയുടേതും മറ്റ സംസ്ഥാന കാർഷിക സർവ്വകലാശാലകൾ/ഐ.സി.എ.ആർ സ്ഥാപനങ്ങൾ എന്നിവയിൽ നിന്നും നമ്മുടെ കൃഷിയിടങ്ങൾക്ക് അനുയോജ്യമായ ഗവേഷണഫലങ്ങൾ ലഭ്യമാക്കുന്നതിനും പ്രചരിപ്പിക്കുന്നതിനുമായുള്ള സംസ്ഥാന, ജില്ലാ, ബ്ലോക്കുതല കോൺഫറൻസുകളും ഏകോപിപ്പിക്കും. ജൈവകൃഷി മേഖലയുൾപ്പെടെ ശാസ്ത്രീയമായി തെളിയിക്കപ്പെട്ടതും കേരള കാർഷിക സർവ്വകലാശാല അംഗീകരിച്ചതുമായ ഉൽപ്പാദന പ്രോട്ടോക്കോൾ മാത്രമായിരിക്കും പ്രചരിപ്പിക്കുക. കേരള കാർഷിക സർവ്വകലാശാലയിലെ വിജ്ഞാനവ്യാപന ഡയറക്ടറേറ്റ് വിശദമായ സാങ്കേതിക മൊഡ്യൂളുകൾ വികസിപ്പിക്കുകയും സാങ്കേതിക വിജ്ഞാനം കൃത്യമായി പ്രചരിപ്പിക്കുകയും

ചെയ്യും. സാങ്കേതിക വിദ്യാ വ്യാപനത്തിനും വിപുലീകരണത്തിനുമുള്ള പ്ലാൻ തയ്യാറാക്കുന്നത് കേരള കാർഷിക സർവ്വകലാശാലയായിരിക്കും. ഇതിനായി കേരള കാർഷിക സർവകലാശാലയ്ക്ക് 100.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഭരണാനുമതി ലഭിക്കുന്ന മുറയ്ക്ക് വിജ്ഞാനവ്യാപന ഡയറക്ടർക്ക് ഈ തുക മൊത്തമായി കൈമാറുന്നതാണ്.

ഈ പദ്ധതിയ്ക്ക് കീഴിൽ രണ്ടോ മൂന്നോ പഞ്ചായത്തുകളിലെ കൃഷിയിടങ്ങൾ ചേർന്ന് വികസിപ്പിക്കുവാൻ ലക്ഷ്യമിട്ടിരിക്കുന്ന ഫാർമർ പ്രൊഡ്യൂസർ ഓർഗനൈസേഷനുകൾക്കുള്ള പിന്തുണ (കമ്പനി/ സഹകരണ സംഘങ്ങൾ) തുടരും. കഴിഞ്ഞ മൂന്ന് വർഷത്തിനകം സ്ഥാപിതമായ നിലവിലുള്ള കർഷക ഉൽപ്പാദക സംഘടനകളെ (എഫ്.പി.ഒ) സാങ്കേതിക പിന്തുണയുൾപ്പടെ ഉൽപ്പന്ന വികസനം, ബ്രാൻഡിംഗ്, ലേബലിംഗ്, മാർക്കറ്റിംഗ് എന്നിവയിൽ പിന്തുണയ്ക്കും. കേന്ദ്രസർക്കാർ, നബാർഡ് പദ്ധതികൾക്ക് കീഴിൽ രൂപീകരിച്ച നിലവിലുള്ള എഫ്.പി.ഒ കൾക്ക് ഈ പദ്ധതിയിൽ പിന്തുണ ലഭിക്കില്ല. എഫ്.പി.ഒ കളുടെ രൂപീകരണത്തിനും പിന്തുണയ്ക്കായി തദ്ദേശസ്വയംഭരണ വകുപ്പുമായി ബന്ധം സ്ഥാപിക്കുന്നതായിരിക്കും.

വാണിജ്യ ഘടന എന്ന നിലയിൽ ഈ മേഖലകളിലെ വികസനത്തിന് ഇവ ഉത്തേജകമായി പ്രവർത്തിക്കുന്നതായിരിക്കും. ഇത്തരത്തിലുള്ള സംഘടനയുടെ രൂപീകരണത്തിനായി വ്യക്തിഗത പ്രോജക്ടുകൾ സംസ്ഥാന കമ്മിറ്റിയുടെ മുമ്പാകെ സമർപ്പിച്ച അംഗീകാരം വാങ്ങേണ്ടതാണ്. എഫ്.പി.ഒ രൂപീകരണത്തിനും പിന്തുണ നൽകുന്നതിനുമായി കൃഷി, മൃഗസംരക്ഷണം, മത്സ്യബന്ധനം, ജലസേചനം എന്നീ മേഖലകളിലെ സാങ്കേതിക വിദഗ്ധർ ഉൾപ്പെടുന്ന സംഘം രൂപീകരിച്ച് പ്രവർത്തിക്കും. സാങ്കേതിക ബന്ധങ്ങൾ ഇല്ലാതെയുള്ള എഫ്.പി.ഒ പ്ലാനുകൾ സ്വീകരിക്കുന്നതുമല്ല. ഇതിനായി സർക്കാർ സർക്കാരേതര മേഖലകളിൽ നല്ല യോഗ്യതയുള്ള നിലവിലുള്ള സാങ്കേതിക ഏജൻസികളുടെ പിന്തുണ വകുപ്പ് ആവശ്യാനുസരണം തേടുന്നതായിരിക്കും.

2025-26 കാലയളവിൽ പുതിയതും നിലവിലുള്ളതുമായ എഫ് പി ഒ കൾ / കർഷക കൂട്ടായ്മകൾ എന്നിവയ്ക്കുള്ള സഹായത്തിനായി 361.75893 ലക്ഷം രൂപ നീക്കിവച്ചിട്ടുണ്ട് (പ്രോജക്ട് അടിസ്ഥാനത്തിൽ). 2023-24, 2024-25 വർഷങ്ങളിലെ കമ്മിറ്റഡ് ചെലവുകൾക്കായി 38.24107 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ക്രമ നമ്പർ	**ഘടകങ്ങൾ**	**തുക (രൂപ ലക്ഷത്തിൽ)**
1	കെ. എ. യു മുഖേനെയുള്ള സാങ്കേതിക വിദ്യാ വ്യാപനവും വിപുലീകരണ പിന്തുണയും	100.00
2	പുതിയതും നിലവിലുള്ളതുമായ എഫ് പി ഒകൾ / കർഷക കൂട്ടായ്മകൾ എന്നിവയ്ക്കുള്ള സഹായം (പ്രോജക്ട് അടിസ്ഥാനത്തിൽ).	361.75893
3	2023-24, 2024-25 വർഷങ്ങളിലെ കമ്മിറ്റഡ് ചെലവുകൾ	38.24107
	ആകെ	**500.00**

3)	കൃഷിയിടാസൂത്രണാധിഷ്ഠിത സമീപനവുമായി സംയോജിപ്പിച്ച് വിതരണ/ മൂല്യശൃംഖല വികസനത്തിനായുള്ള പദ്ധതി	
	ശീർഷകം : 2401-00-111-97	വിഹിതം : 500.00 ലക്ഷം രൂപ

ചെറുതും ഏകീകൃതമല്ലാത്തതുമായ ഉല്പാദനവും തൽഫലമായി വലിയതോതിൽ വിഘടിതമായ വിതരണ ശൃംഖലയും ഉയർന്ന ലാഭം ഉണ്ടാക്കുന്ന ഇടനിലക്കാരായ വിതരണക്കാരുടെയും റീസെല്ലർമാരുടെയും സാന്നിധ്യം എന്നിവ കേരളത്തിലെ കാർഷികോൽപ്പാദനം അഭിമുഖീകരിക്കുന്ന നിർണ്ണായക പ്രശ്നങ്ങളിലൊന്നാണ്. അതിനാൽ സമാഹരണത്തിലൂടെയുള്ള ഫലപ്രദമായ സംയോജനത്തിന്റെ ആവശ്യകത നിലനിൽക്കുന്നു. കൃഷിയിടാസൂത്രണാധിഷ്ഠിത പദ്ധതിയിൽ ഹബ്ബ് ആന്റ് സ്പോക് മാതൃകയിലുള്ള സമാഹരണ സംവിധാനമാണ് വിഭാവനം ചെയ്തിരുന്നത്. ഈ മാതൃകയിൽ ഒരു കേന്ദ്രീകൃത ഹബ്ബിൽ നിന്ന് ഉല്പന്നങ്ങൾ ഉത്ഭവിക്കുകയോ, പ്രാദേശിക കേന്ദ്രങ്ങളിൽ നിന്ന് വിതരണത്തിനും വിപണനത്തിനുമായി ഹബ്ബിലേയ്ക്ക് അയയ്ക്കുകയോ ചെയ്യാവുന്നതാണ്. കേരളത്തിന്റെ സാഹചര്യത്തിൽ നിർദ്ദിഷ്ട വിളകൾക്കായി ശേഖരണ കേന്ദ്രങ്ങൾ കണ്ടെത്തുകയും വികസിപ്പിക്കുകയും അവയെ കേന്ദ്രീകൃത ഹബ്ബുകളായി സംയോജിപ്പിക്കേണ്ടതുമാണ്.

കാർഷിക ഉൽപ്പന്നങ്ങൾ നിയുക്ത സ്ഥലങ്ങളിൽ ശേഖരിക്കുന്നതും അവയുടെ വിതരണ/വില്പന പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതും കർഷക സംഘടനകളുടെ (കുടുംബശ്രീ യൂണിറ്റുകൾ പോലെയുള്ള കൂട്ടായ്മകൾ) പങ്കാളിത്തത്തോടെ വിഭാവനം ചെയ്യുന്നു. അധികം ഉല്പാദനം ഉണ്ടെങ്കിൽ അവ വില്പന പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഏറ്റെടുക്കുവാൻ കഴിയുന്ന കേന്ദ്രീകൃത ഹബ്ബുകളിലേയ്ക്ക് കൊണ്ടുപോകുന്നതിന് സാധിക്കും. ഈ ഹബ്ബുകളും പ്രാദേശിക ഉല്പാദന കേന്ദ്രങ്ങളും തമ്മിൽ മുൻപിൻ ബന്ധങ്ങൾ ഉണ്ടായിരിക്കും. വിപണിയിലെ ഉല്പന്നങ്ങൾ മുഴുവനായി നീക്കുന്നതിനായി ഈ ഹബ്ബുകൾക്ക് പ്രധാന വ്യാപാരികളോ കയറ്റുമതിക്കാരോ സംസ്കരണ യൂണിറ്റുകളോ അതല്ലെങ്കിൽ മറ്റ് ആവശ്യക്കാരോ വലിയ തോതിൽ ആവശ്യം വരുന്ന കേന്ദ്രങ്ങളുമായോ ബന്ധിപ്പിക്കേണ്ടതാണ്. ഉല്പാദകരുടേയും വില്പനക്കാരുടേയും വിശദാംശങ്ങൾ ഇലക്ട്രോണിക് മോഡിലൂടെ (മൊബൈൽ ആപ്പുകൾ പോലെ) രജിസ്റ്റർ ചെയ്യുന്നതായിരിക്കും. ഇതുവഴി കർഷകന് വിതരണം ചെയ്യാൻ കഴിയുന്നതും, പ്രധാനപ്പെട്ട കേന്ദ്രങ്ങളും കച്ചവടക്കാരും ആവശ്യപ്പെടുന്നതുമായ അളവുകൾ രജിസ്റ്റർ ചെയ്യുന്നതിനായി സഹായിക്കും. വിതരണം, ആവശ്യകത, വില, ഗുണമേന്മ തുടങ്ങിയ വിവരങ്ങൾ പ്രചരിപ്പിക്കുന്നതിനായി ഡിജിറ്റൽ ഐ.റ്റി പ്ലാറ്റ് ഫോമുകൾ ഉപയോഗിക്കുന്നതാണ്. ഈ ഡിജിറ്റൽ പ്ലാറ്റ്ഫോമിന്റെ പരിപാലനവും കൂടുതൽ മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങളും നടപ്പിലാക്കും. ഡിജിറ്റൽ പ്ലാറ്റ്ഫോമിന്റെ പരിപാലനം, നവീകരണം, പ 2024-25 വർഷങ്ങത്തെ കമ്മിറ്റഡ് ചെലവുകൾക്കായി 38.2410 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിട്ടുണ്ട്.രിഷ്ക്കരണം എന്നിവയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ചെലവുകൾ പദ്ധതിയ്ക്കായി നീക്കിവച്ചിരിക്കുന്ന തുകയിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു.

ഹബ്ബ് ആന്റ് സ്പോക് മാതൃകയിലൂടെ ഉൽപാദനോപാധികളും വിവര വിതരണവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട സേവനങ്ങളും ലഭ്യമാക്കും. ഇതിലൂടെ പ്രവർത്തനങ്ങളിലെ ഇക്കോണമീസ് ഓഫ് സ്കെയിൽ ഒരുമിച്ചുകൊണ്ടുവരുന്നതിനും വേഗത്തിലുള്ള വിവരവിതരണത്തിനും സാധിക്കും. പഞ്ചായത്ത്, ബ്ലോക്ക്, ജില്ലാതലങ്ങളെ സംയോജിപ്പിച്ചുകൊണ്ടുള്ള ഒരു പ്രധാന ഏജൻസിയായി എഫ്.പി.ഒ കൾ സ്പോക് തലത്തിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്നതായിരിക്കും. കർഷകർക്ക് ഡിജിറ്റൽ സംവിധാനത്തിലൂടെ ഉടനടി ഉപദേശം നൽകുന്നതിനായി എഫ്.പി.ഒ-കൾക്ക് ഒറ്റ തവണ സഹായമായി കോർപസ് ഫണ്ട് നൽകും. ഈ സൗകര്യം ഒരു പ്രാവശ്യം ഉപയോഗപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള എഫ്പിഒ യ്ക്ക് തുടർന്നുള്ള കോർപ്പസ് ഫണ്ടിന് അർഹതയുണ്ടായിരിക്കില്ല.

എഫ്.പി.ഒ/പ്രാഥമിക കാർഷിക സഹകരണ സംഘങ്ങൾ എന്നിവയ്ക്ക് പുതിയ വിപണികളും ഹബ്ബുകളും സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് പിന്തുണ നൽകും. ചെലവിന്റെ 50 ശതമാനം പിന്തുണയായി നൽകുന്നതായിരിക്കും. ചെലവാക്കിയതിനുശേഷം തിരികെ നൽകുന്ന രീതിയിലായിരിക്കും ഇത് വിതരണം ചെയ്യുന്നത്. സംസ്ഥാന സർക്കാർ ഏജൻസികളായ വി.എഫ്.പി.സി.കെ, ഹോർട്ടികോർപ്പ് എന്നിവ ഈ സഹായത്തിന് അർഹരായിരിക്കില്ല. ഒറ്റത്തവണ സഹായമായിട്ടായിരിക്കും പിന്തുണ നൽകുക. യൂണിറ്റ് സ്ഥാപിക്കൽ, ഫർണിച്ചറുകൾ, വെയിംഗ് മെഷീൻ, ഇലക്ട്രിക്കൽ ഉപകരണങ്ങൾ, സോളാർ പാനൽ പോലെയുള്ള ഊർജ്ജകാര്യക്ഷമതയുള്ള സംവിധാനങ്ങൾ തുടങ്ങിയ മൂലധന ചെലവുകൾക്ക് മാത്രം പിന്തുണ നൽകുന്ന രീതിയായിരിക്കും നടപ്പാക്കുക. കൂടാതെ കൃഷിയിടാസൂത്രണാധിഷ്ഠിത സമീപനത്തിന്റെ ഭാഗമായി 2024-25 ൽ സ്ഥാപിച്ച ഹബ്ബുകളുടെ ശാക്തീകരണത്തിനും സഹായം നൽകും. സ്വകാര്യ സമാഹകർക്ക് ആനുകൂല്യം നൽകുന്നതല്ല. എന്നാൽ വി.എഫ്.പി.സി.കെ, ഹോർട്ടികോർപ്പ് സമാഹകരായി പ്രവർത്തിക്കുന്ന സാഹചര്യത്തിൽ ആനുകൂല്യം ആവശ്യാനുസൃതമായി നൽകും.

കൃഷിയിടാസൂത്രണാധിഷ്ഠിത വികസന പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായിട്ടുള്ള പ്രാദേശിക അന്തർജില്ലാ വിതരണ ശൃംഖലയുടെ വികസനത്തിൽ പ്രധാന പങ്കാളികൾ വി.എഫ്.പി.സി.കെ, ഹോർട്ടികോർപ്പ്, സഹകരണ സംഘങ്ങൾ, കുടുംബശ്രീ, എഫ്.പി.ഒ കൾ എന്നിവരായിരിക്കും.

ക്രമ നമ്പർ	**ഘടകങ്ങൾ**	**തുക (രൂപ ലക്ഷത്തിൽ)**
1	ചെറുകിട റീട്ടെയിൽ ഔട്ലെറ്റുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനുള്ള പിന്തുണ (യൂണിറ്റിന് 3.25 ലക്ഷം രൂപ നിരക്കിൽ 124 യൂണിറ്റുകൾ).	403.00
2	നിലവിലുള്ള ഹബ്ബുകൾക്കുള്ള പിന്തുണ	30.00
3	നിലവിലുള്ള കേരളഗ്രോ റീട്ടെയിൽ ഔട്ലെറ്റുകൾ/ സൂപ്പർമാർക്കറ്റുകൾ എന്നിവയുടെ ശക്തിപ്പെടുത്തൽ (യൂണിറ്റിന് 5.00 ലക്ഷം രൂപ നിരക്കിൽ 14 യൂണിറ്റുകൾ)	60.00
4	2023-24, 2024-25 വർഷങ്ങളിലെ കമ്മിറ്റഡ് ചെലവുകൾ	7.00
	ആകെ	**500.00**

2025-26 ൽ ഈ പദ്ധതിയ്ക്കായി 500.00 ലക്ഷം രൂപ മേല്പറഞ്ഞ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി വകയിരുത്തുന്നു.

II .വിസ്തൃതി വർദ്ധനവും വികസന സമീപനവും

കർഷകർക്ക് പിന്തുണ നൽകികൊണ്ട് വിവിധ വിളകളുടെ വിസ്തൃതി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനും കാർഷിക ആവാസ വ്യവസ്ഥാ യൂണിറ്റുകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ കൃഷി സമ്പ്രദായത്തിൽ മാറ്റങ്ങൾ കൊണ്ടുവരുന്നതിനുമാണ് ഈ സമീപനം ലക്ഷ്യമിടുന്നത്. നെൽവികസനം, പച്ചക്കറി വികസനം, നാളികേര വികസനം, സുഗന്ധവ്യഞ്ജന വികസനം, പഴവർഗ്ഗങ്ങൾ - പുഷ്പം - ഔഷധസസ്യങ്ങൾ വികസനം, വിള വൈവിധ്യവൽകരണം തുടങ്ങിയ പദ്ധതികൾ ഇതിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു.

നെല്ല് വികസനം: പദ്ധതികളുടെ സംയോജനം

നെൽകൃഷിയുടെ ഉല്പാദനക്ഷമതയും ലാഭക്ഷമതയും വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിന്, നെല്ല് വികസനം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിന് ലക്ഷ്യമിട്ടുള്ള പരിപാടികൾ/പദ്ധതികൾ സമഗ്രമായ രീതിയിൽ വീക്ഷിക്കേണ്ടതുണ്ട്. 2025-26 ൽ സംസ്ഥാനത്തെ നെൽ വികസനത്തിനായി ആകെ 15000.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു. സംസ്ഥാനത്തെ നെല്ല് വികസനം ലക്ഷ്യമിടുന്നതിനായി സംയോജിപ്പിച്ച പദ്ധതികൾ/പരിപാടികൾ/പ്രോജക്ടുകൾ ഇവയാണ്.

ക്രമ നമ്പർ	പദ്ധതികൾ/ഘടകങ്ങൾ	തുക (രൂപ ലക്ഷത്തിൽ)	നടപ്പാക്കുന്ന ഏജൻസി
i	നെല്ല് വികസനം	9360.00	കാർഷിക വികസന കർഷക ക്ഷേമ വകുപ്പ്
ii	മണ്ണിന്റെ ആരോഗ്യപരിപാലനവും ഉത്പാദനക്ഷമത മെച്ചപ്പെടുത്തലും - നെല്ലിലെ കൃത്യമായ പ്രയോഗം	2660.00	കാർഷിക വികസന കർഷക ക്ഷേമ വകുപ്പ്
iii	കുട്ടനാടിലെ കാർഷിക മേഖലയുടെ വികസനം	1400.00	കാർഷിക വികസന കർഷക ക്ഷേമ വകുപ്പ്
iv	കെ.എൽ.ഡി.സി മുഖേന സംസ്ഥാനത്തെ വിവിധ ജില്ലകളിലെ വിവിധ പാടശേഖരങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾ	1580.00	കേരള ഭൂവികസന കോർപ്പറേഷൻ
	ആകെ	**15000.00**	

പാടശേഖരം/കർഷകതലത്തിൽ ഉല്പാദനക്ഷമത, ലാഭക്ഷമത, സുസ്ഥിരത എന്നിവ വർദ്ധിപ്പിക്കുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ വിവിധ ഏജൻസികൾ പരിപാടികൾ/പദ്ധതികൾ ഏകോപിപ്പിക്കും. പദ്ധതി നടപ്പാക്കുന്ന രീതി/ഉത്തരവാദിത്വമുള്ള വകുപ്പ്/ഉദ്യോഗസ്ഥൻ എന്നിവയിൽ മാറ്റമില്ല. പദ്ധതികളുടെ സംയോജനം ഉചിതമായ തലത്തിൽ ഉറപ്പാക്കും.

4)	നെല്ല് വികസനം (കൃഷി വകുപ്പ്)	
	ശീർഷകം : 2401-00-102-90	വിഹിതം : 9360.00 ലക്ഷം രൂപ

2025-26 കാലയളവിൽ, സംസ്ഥാനത്ത് നെൽകൃഷി പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനായി കൃഷി വകുപ്പിന് 13420.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിട്ടുണ്ട് (ക്രമ നമ്പർ i, ii, iii ൽ പരാമർശിച്ചതു പോലെ).

ഈ തുകയിൽ 9360.00 ലക്ഷം രൂപ താഴെ കൊടുത്തിരിക്കുന്ന ഘടകങ്ങൾക്കായി നീക്കി വച്ചിരിക്കുന്നു.

ക്രമ നമ്പർ	ഘടകങ്ങൾ	തുക (രൂപ ലക്ഷത്തിൽ)
1	സുസ്ഥിര നെൽകൃഷി വികസനത്തിനുള്ള സഹായം ഹെക്ടറിന് 5500 രൂപ. നിരക്കിൽ	7370.00
2	നെൽവയൽ ഉടമകൾക്ക് റോയൽറ്റി (ഹെക്ടറിന് 3000 രൂപ.നിരക്കിൽ)	700.00
3	തരിശുനില നെൽകൃഷി ,(ഹെക്ടറിന് 40000 രൂപ.നിരക്കിൽ)	320.00
4	സവിശേഷ നെല്ലിനങ്ങളുടെ പ്രോൽഹാസനം (ഹെക്ടറിന് 10000 രൂപ.നിരക്കിൽ)	25.00
5	രജിസ്റ്റേർഡ് സീഡ് ഗ്രോവേഴ്സ് പ്രോഗ്രാം/സീഡ് വില്ലേജ് പ്രോഗ്രാം	115.00
6	ഓപ്പറേഷൻ ഡബിൾ കോൾ	50.00
7	പാടശേഖര സമിതികൾക്ക് ഗ്രൂപ്പ് ഫാമിംഗിനുള്ള സഹായം	350.00
8	നെൽവികസന ഏജൻസികൾക്കുള്ള സഹായം	30.00
9	പ്രോജക്ട് അടിസ്ഥാനത്തിൽ ബ്ലോക്ക്തല സംയോജനത്തോടെ പാടശേഖരങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനം. സംസ്കരണ യൂണിറ്റുകൾ സ്ഥാപിക്കൽ, പ്രാദേശിക ബ്രാൻഡുകളുടെ പ്രോത്സാഹനം	75.00
10	നെൽകൃഷിയിൽ സൂക്ഷ്മ മൂലകങ്ങളുടെ പത്രപോഷണം	300.00
11	പൊക്കാളി നെല്ലിനങ്ങൾക്ക് ഫീൽഡ് തലത്തിലുള്ള സീഡ് മൾട്ടിപ്ലിക്കേഷൻ (പുതിയത്)	25.00
	ആകെ	**9360.00**

സുസ്ഥിര നെൽകൃഷി വികസനത്തിന് ഉല്പാദനോപാധികൾക്കുള്ള സഹായം ഹെക്ടറിന് 5500.00 രൂപ നിരക്കിൽ 13.4 ലക്ഷം ഹെക്ടറിന് നൽകുന്നതിന് 7370.00 ലക്ഷം

രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു. ഗുണമേന്മയുള്ള വിത്തുകൾ, ജൈവ ഉല്പാദനോപാധികൾ (കാർഷിക ആവാസ മേഖലാ ശിപാർശ പ്രകാരം) ജൈവനിയന്ത്രണകാരികൾ എന്നിവയ്ക്കുള്ള സഹായം ഇതിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു. നെൽവയൽ ഉടമസ്ഥർക്ക് നെൽവയൽ സംരക്ഷണത്തിന് ഹെക്ടറിന് 3000.00 രൂപ നിരക്കിൽ റോയൽറ്റി നൽകുന്നതിനായി 8000.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

തരിശുനിലകൃഷി, ഒരുപൂ കൃഷി ഇരുപൂ കൃഷിയിലേയ്ക്കു മാറ്റുക, സവിശേഷ നെല്ലിനങ്ങളുടെ പ്രോത്സാഹനം എന്നീ പരിപാടികളിലൂടെ കാർഷിക സർവ്വകലാശാലയുടെ ശുപാർശ അടിസ്ഥാനമാക്കി നെൽകൃഷി വിസ്തൃതി വികസനം നടപ്പിലാക്കും. 2025-26 വർഷത്തിൽ തരിശുനിലനെൽകൃഷിക്കായി 200.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

സവിശേഷ നെല്ലിനങ്ങളുടെ പ്രോൽഹാസനത്തിനായി 25.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

രജിസ്റ്റേർഡ് സീഡ് ഗ്രോവേഴ്സ് പ്രോഗ്രാം (ആർ.എസ്.ജി.പി)/സീഡ് വില്ലേജ് പ്രോഗ്രാം തുടരുന്നതിനായി 115.00 ലക്ഷം രൂപ സർട്ടിഫൈഡ് വിത്ത് ഉല്പാദനത്തിന് ആർ.എസ്.ജി.പി കർഷകർക്കും കേരള സംസ്ഥാന വിത്ത് വികസന അതോറിറ്റിക്കുള്ള ധനസഹായത്തിനുമായി നീക്കി വച്ചിരിക്കുന്നു. ഈ ധനസഹായം വിത്തു വികസന അതോറിറ്റി ഉദ്യോഗസ്ഥരുമായി ചർച്ചചെയ്തു തീരുമാനിക്കും. പറിച്ചു നട്ട വിളയ്ക്ക് മാത്രമായിരിക്കും പിന്തുണ ലഭിക്കുക.

2025-26 കാലയളവിൽ കോൾ നിലങ്ങളിൽ ഇരുപൂ കൃഷി പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനായി ഓപ്പറേഷൻ ഡബിൾ കോൾ എന്ന ഘടകത്തിൽ 50.00 ലക്ഷം രൂപ നീക്കി വെച്ചിരിക്കുന്നു. ഉല്പാദനോപാധികൾക്കും അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനത്തിനുമായി ഉപയോഗിക്കാവുന്ന തുക പരിപാടിയുടെ സ്പെഷ്യൽ ഓഫീസർ സമർപ്പിക്കുന്ന പദ്ധതി നിർദ്ദേശപ്രകാരം ആയിരിക്കും. ആർ.കെ.വി.വൈ, ആർ.ഐ.ഡി.എഫ്, കേരള കാർഷിക സർവ്വകലാശാല എന്നിവയുടെ പദ്ധതികളുമായി സംയോജിപ്പിച്ചായിരിക്കും ഇത് നടപ്പിലാക്കുക.

സജീവ പാടശേഖര സമിതികളുടെ കൂട്ടുകൃഷി സമ്പ്രദായത്തിലുള്ള നെൽകൃഷി പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രവർത്തന പിന്തുണയായി 350.00 ലക്ഷം രൂപയും, നെൽ കൃഷി വികസന 30.00 ലക്ഷം രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു. പ്രോജക്ട് അടിസ്ഥാനത്തിലായിരിക്കും സഹായം നൽകുക.

പാടശേഖരങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനസൗകര്യ വികസനം ബ്ലോക്ക്തല സംയോജനത്തോടെ പ്രോജക്ട് അടിസ്ഥാനത്തിൽ നടപ്പിലാക്കുന്നതിന് പിന്തുണ നൽകും. പ്രോജക്ട് തെരഞ്ഞെടുക്കുന്നതും അനുമതി നൽകുന്നതും കൃഷി ഡയറക്ടർ ആയിരിക്കും. അടിസ്ഥാനസൗകര്യവികസനം നടപ്പാക്കുന്നതിൽ ആർ.കെ.വി.വൈ, ആർ.ഐ.ഡി.എഫ്, മറ്റ് കേന്ദ്രാവിഷ്കൃത പദ്ധതികൾ തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ

സ്ഥാപനങ്ങളുടെ പദ്ധതികൾ എന്നിവയുടെ സംയോജനം ഉറപ്പാക്കേണ്ടതാണ്. നല്ല രീതിയിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്ന പ്രാഥമിക കാർഷിക സഹകരണ സംഘങ്ങളുമായി സംയോജിതമായി പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കും. ഈ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 75.00 ലക്ഷം രൂപ നീക്കി വെച്ചിരിക്കുന്നു.

2025-26 വർഷത്തിൽ നെൽകൃഷിയിൽ സൂക്ഷ്മ മൂലകങ്ങൾ പത്രപോഷണത്തിലൂടെ നൽകുന്നതിന് സഹായമായി 300.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. വിവിധ പങ്കാളികളെ ഉൾപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടും വായ്പ സൗകര്യങ്ങളുമായി ബന്ധിപ്പിച്ചുകൊണ്ടും നൂതന സാങ്കേതിക വിദ്യകൾ ഇതിൽ കൊണ്ടു വരുന്നതിന് വകുപ്പ് ശ്രദ്ധ ചെലുത്തും. നെൽ കൃഷിയിൽ ഡ്രോണിന്റെ സഹായത്തോടെ സൂക്ഷ്മ മൂലകങ്ങൾ പത്രപോഷണത്തിലൂടെ നൽകുന്നതിനും പിന്തുണ നൽകും.

പ്രോജക്ട് അടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള പൊക്കാളി നെല്ലിനങ്ങളുടെ ഫീൽഡ് തലത്തിലുള്ള സീഡ് മൾട്ടിപ്ലിക്കേഷനായി 25.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

നെല്ലുല്പാദനം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനായി നെല്ല് ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്ന ഏഴ് കാർഷിക ആവാസ യൂണിറ്റുകൾക്ക് ഊന്നൽ നൽകുന്നതാണ്. ഈ പദ്ധതിയുടെ ഗുണഭോക്താക്കളിൽ 33 ശതമാനം സ്ത്രീകൾ ആയിരിക്കുമെന്ന് വകുപ്പ് ഉറപ്പാക്കും.

നെൽവികസന പരിപാടികളിൽ തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതി, കുടുംബശ്രീ, പ്രാഥമിക കാർഷിക സഹകരണ സംഘങ്ങൾ, കർഷക ഉല്പാദക സംഘടനകൾ, തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾ എന്നിവയുടെ പങ്കാളിത്തം ഉറപ്പാക്കേണ്ടതാണ്.

പച്ചക്കറി വികസനം

5)	**കൃഷി വകുപ്പ് മുഖേനയുള്ള പച്ചക്കറി വികസനം**	
	ശീർഷകം : 2401-00-119-85	**വിഹിതം : 6045.00 ലക്ഷം രൂപ**
6)	**വി.എഫ്.പി.സി.കെ മുഖേനയുള്ള പച്ചക്കറി വികസനം**	
	ശീർഷകം : 2401-00-119-81	**വിഹിതം : 1800.00 ലക്ഷം രൂപ**
	ആകെ	**വിഹിതം: 7845.00 ലക്ഷം രൂപ**

പച്ചക്കറി ഉല്പാദനത്തിൽ സ്വയംപര്യാപ്തത കൈവരിക്കുക, സുരക്ഷിത പച്ചക്കറി ഉല്പാദനം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുക എന്നീ ലക്ഷ്യങ്ങളോടുകൂടിയാണ് സംസ്ഥാനത്ത് പച്ചക്കറി വികസന പരിപാടി, സമ്പൂർണ്ണ പച്ചക്കറി യജ്ഞത്തിലൂടെ നടപ്പിലാക്കുന്നത്. കൃഷി വകുപ്പ്, വി.എഫ്.പി.സി.കെ, ഹോർട്ടികോർപ്പ്, സംസ്ഥാന ഹോർട്ടിക്കൾച്ചർ മിഷൻ, പ്രാഥമിക കാർഷിക സഹകരണ സംഘങ്ങൾ, തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾ, കേരള കാർഷിക സർവ്വകലാശാല, കർഷക ഉല്പാദക സംഘടനകൾ (എഫ്.പി.ഒ) തുടങ്ങിയ ഏജൻസികളെ ഉൾപ്പെടുത്തി മിഷൻ അടിസ്ഥാനത്തിലായിരിക്കും പച്ചക്കറി വികസന

പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കുക. കുടുംബങ്ങളുടെ പോഷക സുരക്ഷ വർദ്ധിപ്പിക്കുക എന്നതും പദ്ധതിയുടെ ലക്ഷ്യത്തിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു.

വിഭവങ്ങളുടെ കാര്യക്ഷമത ഉറപ്പു വരുത്തുന്നതിനായി സാധ്യമാകുന്നിടത്തെല്ലാം സബ്സിഡി രൊക്കം പണമായി നൽകുന്നതിൽ നിന്നും സാധനമായി നൽകുന്നതിലേയ്ക്ക് ഘട്ടം ഘട്ടമായി മാറുന്നതിനായുള്ള തന്ത്രം വികസിപ്പിക്കും.

2025-26 വർഷത്തിൽ പച്ചക്കറി വികസന പരിപാടികൾക്കായി 7845.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു. ഇതിൽ കൃഷി വകുപ്പ് മുഖേനയുള്ള പച്ചക്കറി വികസനത്തിന് 6045.00 ലക്ഷം രൂപയും വി.എഫ്.പി.സി.കെ മുഖേനയുള്ള പച്ചക്കറി വികസനത്തിന് സഹായമായി 1800.00 ലക്ഷം രൂപയുമാണ് വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നത്. കാർഷിക ആവാസ വ്യവസ്ഥായൂണിറ്റുകൾ അടിസ്ഥാനമാക്കി ആസൂത്രണം നടപ്പിലാക്കുകയും 1, 2, 3, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 17, 18, 20, 21, 22, 23 യൂണിറ്റുകൾക്ക് ഊന്നൽ നൽകുകയും ഉല്പാദനവും ഉൽപ്പാദനക്ഷമതയും വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനായി ആധുനിക കൃഷിരീതികൾ സ്വീകരിക്കുകയും ചെയ്യും.

പച്ചക്കറി വികസന പരിപാടിയുടെ ഘടകങ്ങൾ തിരിച്ചുള്ള വിഹിതം ചുവടെ ചേർക്കുന്നു.

ക്രമ നമ്പർ	**ഘടകങ്ങൾ**	**തുക (രൂപ ലക്ഷത്തിൽ)**
1	വി.എഫ്.പി.സി.കെ യ്ക്കുള്ള പിന്തുണ	1800.00
2	അത്യുല്പാദന ശേഷിയുള്ള ഇനങ്ങളുടേയും സങ്കരയിനങ്ങളുടേയും വിത്തു കിറ്റുകളും, ഉല്പാദനക്ഷമത കൂടിയ പ്രോട്രേ തൈകളുടെയും വിതരണം	500.00
3	പുതിയ പ്രദേശങ്ങളിൽ ഓപ്പൺ ഫീൽഡ് കൃത്യതാ കൃഷിക്കുള്ള പ്രോത്സാഹനവും ഡെമോൺസ്ട്രേഷനുകളും	125.00
4	വീട്ടുവളപ്പിലെ പച്ചക്കറി കൃഷിയ്ക്കുള്ള പിന്തുണ	885.25
5	ക്ലസ്റ്ററുകളിലൂടെ വാണിജ്യാടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള പച്ചക്കറി കൃഷി	1512.64090
6	പ്രോജക്ടടിസ്ഥാനത്തിൽ സ്ഥാപനങ്ങൾ വഴിയുള്ള പച്ചക്കറി കൃഷിയും ന്യൂട്രിഷൻ ഗാർഡനുകളുടെ സ്ഥാപനവും	100.00
7	പച്ചക്കറികളിലെ കീടനാശിനി അവശിഷ്ട നിർണ്ണയം	20.00
8	സാങ്കേതിക പിന്തുണയും കരാർ വേതനവും	232.70
9	2024-25 വർഷത്തെ കമ്മിറ്റഡ് ചെലവുകൾ	2669.40910
	ആകെ	**7845.00**

വി.എഫ്.പി.സി.കെ മുഖേന പച്ചക്കറി കൃഷി പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിന് 1800.00 ലക്ഷം രൂപ നീക്കി വെച്ചിരിക്കുന്നു. ഉല്പാദനവും ഉല്പാദനക്ഷമതയും വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള ക്ലൈമറ്റ് സ്മാർട്ട് അഗ്രികൾച്ചർ (സിഎസ്എ), ഗ്രൂപ്പ് ഡൈനാമിക്സ് ശക്തിപ്പെടുത്തൽ, കാർഷിക വിജ്ഞാന വ്യാപനവും ശേഷി വികസനവും, വിപണി വികസന പിന്തുണയും കയറ്റുമതി പ്രോത്സാഹനവും എന്നിവയാണ് പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ ഉൾപ്പെടുന്നത്. പൊതുവായ പ്രവർത്തനങ്ങൾ കൂടാതെ ഫണ്ട് ലഭിക്കുന്നതനുസരിച്ച് പദ്ധതി അധിഷ്ഠിത പ്രവർത്തനങ്ങളും വി.എഫ്.പി.സി.കെ നടപ്പിലാക്കുന്നതാണ്. 1800 ലക്ഷം രൂപയുടെ ബജറ്റ് വിഹിതത്തിൽ, 350 ലക്ഷം രൂപ 2024-25 ലെ കമ്മിറ്റഡ് ചെലവുകൾക്കായി നീക്കിവച്ചിരിക്കുന്നു.

പച്ചക്കറികളിൽ ഉല്പാദനക്ഷമത വർദ്ധിപ്പിക്കുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ അത്യുൽപ്പാദനശേഷിയുള്ളതും സങ്കരയിനങ്ങളും പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കും. അത്യുല്പാദന ശേഷിയുള്ള ഇനങ്ങളുടെ വിത്തുകിറ്റുകളും, സങ്കരയിനം വിത്തുകിറ്റുകളും, അത്യുൽപ്പാദനശേഷിയുള്ളയിനം പ്രോട്രേ തൈകളും വിതരണം ചെയ്യുന്നതിനായി 500.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു. തുറസ്സായ പ്രദേശങ്ങളിൽ കൃത്യതാ കൃഷി പുതിയ മേഖലകളിൽ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കും. ഉല്പാദനക്ഷമത വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനും പരമാവധി ലാഭം ലക്ഷ്യമിട്ടും കൊണ്ടുള്ള ഈ കൃഷിരീതി, പച്ചക്കറികളിലും, ഉയർന്ന മൂല്യമുള്ള പഴങ്ങളിലും, സുഗന്ധവ്യഞ്ജനങ്ങളിലും പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനായി 1100.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു. തുറസ്സായ സ്ഥലത്ത് കൃത്യതാ കൃഷി പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനായി 2025-26 വർഷത്തിൽ 'ഡെമോൺസ്ട്രേഷനുകൾ നടത്തുക' എന്ന പുതിയ ഘടകം ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. ഇതിനായി 25.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിട്ടുണ്ട്.

സുരക്ഷിത പച്ചക്കറി ഉല്പാദിപ്പിക്കുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ സംസ്ഥാനത്തെ എല്ലാ വീട്ടുവളപ്പിലും പുരയിട കൃഷി പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കും. പച്ചക്കറി വിത്തുകളുടെ കിറ്റ് വിതരണം, അച്ചടി മാധ്യമങ്ങൾ വഴി വിത്ത് കിറ്റുകൾ വിതരണം, ശീമച്ചക്ക, അഗത്തി, മുരിങ്ങ, കറിവേപ്പില തുടങ്ങിയ ദീർഘകാല വിളകൾ ഉൾപ്പെടെയുള്ള തൈകളുടെ വിതരണം, പോഷകത്തോട്ടങ്ങളുടെ പ്രോത്സാഹനം, മൺചട്ടികളിലും HDPE ചട്ടികളിലും പച്ചക്കറി കൃഷി, പരമ്പരാഗത ഇനങ്ങളുടെ കൃഷി എന്നിവയിലൂടെ വീട്ടുവളപ്പിലെ പച്ചക്കറികൃഷി പിന്തുണയ്ക്കും. ശീതകാലപച്ചക്കറികൾക്ക് ഊന്നൽ നൽകും. നിശ്ചിത മാനദണ്ഡങ്ങളോടെ സുതാര്യമായ രീതിയിലായിരിക്കും ഗുണഭോക്താവിനെ തിരഞ്ഞെടുക്കുക. ഹൈഡ്രോപോണിക്സ് യൂണിറ്റുകൾക്കുള്ള പിന്തുണ എന്ന ഒരു പുതിയ ഘടകം ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്, ഇതിനായി ₹ 35.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിട്ടുണ്ട്. വീട്ടുവളപ്പിലെ പച്ചക്കറി കൃഷി പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിന് 885.25 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

ക്ലസ്റ്റർ സമീപനത്തിലൂടെ പച്ചക്കറി കൃഷിയ്ക്ക് സാധ്യതയുള്ള 15 കാർഷിക ആവാസ യൂണിറ്റുകൾ കേന്ദ്രീകരിച്ച് വാണിജ്യാടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള കൃഷി പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കും. ക്ലസ്റ്ററിന്റെ വലിപ്പം 3 ഹെക്ടർ മുതൽ 5 ഹെക്ടർവരെയായിരിക്കും. വിളകലണ്ടറും ഉല്പാദനപദ്ധതിയും അടിസ്ഥാനമാക്കിയായിരിക്കും ഓരോ ബ്ലോക്കിലും കൃഷി നടപ്പിലാക്കുന്നത്. ഉല്പാദനക്ഷമതയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ക്ലസ്റ്ററുകളെ തരംതിരിക്കും.

രണ്ട് വർഷത്തെ പ്രവൃത്തിപരിചയം ഉള്ളതും കുറഞ്ഞത് 5.00 ലക്ഷം രൂപയെങ്കിലും വരുമാനമുള്ളതുമായ മികച്ച പ്രവർത്തനം കാഴ്ച വെയ്ക്കുന്ന ക്ലസ്റ്ററുകളെ തിരഞ്ഞെടുക്കും. ഒന്നാം ഗ്രേഡ് ക്ലസ്റ്ററുകൾക്ക് രണ്ടാം വിളയ്ക്കുള്ള സഹായം നൽകും. വനിതകൾ, യുവാക്കൾ, വിദ്യാർത്ഥികൾ ഇവരുടെ ക്ലസ്റ്ററുകൾക്ക് മുൻഗണന നൽകും. മോശം പ്രവർത്തനം കാഴ്ച വയ്ക്കുന്ന ക്ലസ്റ്ററുകളെ സഹായം നൽകുന്നതിൽ നിന്നും ഒഴിവാക്കി പുതിയ ക്ലസ്റ്ററുകളെ ഉൾപ്പെടുത്തും. 2025-26 ൽ ക്ലസ്റ്റർ അടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള പച്ചക്കറി കൃഷിയ്ക്ക് 1512.64090 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു. കർഷക ക്ലസ്റ്ററുകളേയും വനിതാ ഗ്രൂപ്പുകളേയും ഉൾപ്പെടുത്തി ഡിപ്പാർട്ട്മെന്റ് ഫാമുകളുടേയും പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടേയും ഉടമസ്ഥതയിൽ ലഭ്യമായ തരിശുനിലങ്ങളിലേയ്ക്കും പച്ചക്കറി കൃഷി വ്യാപിപ്പിക്കും. വാണിജ്യ പച്ചക്കറി കൃഷിയുടെ ഭാഗമായി പരിശീലനവും ബോധവൽക്കരണ പരിപാടിയും (ഒരു പരിശീലനത്തിന് ₹ 2000 നിരക്കിൽ 1500 പരിശീലനങ്ങൾ), ജില്ലാതല, സംസ്ഥാനതല വർക്ക്ഷോപ്പുകൾ, ജില്ലാ, സംസ്ഥാനതല പരമ്പരാഗത വിത്ത് ഉത്സവങ്ങൾ നടത്തൽ എന്നിവ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട് .

സ്ഥാപനങ്ങൾ മുഖേന (സ്കൂളുകളും കോളേജുകളും ഒഴികെ) നൂതന സാങ്കേതിക വിദ്യകൾ ഉൾപ്പെടെ ഉപയോഗപ്പെടുത്തിയും, പോഷകത്തോട്ടങ്ങൾ സ്ഥാപിച്ചും പച്ചക്കറി കൃഷി പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനായി 100.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

കൃഷിവകുപ്പ് കാർഷിക സർവ്വകലാശാല മുഖേന പച്ചക്കറികളിലെ കീടനാശിനി അവശിഷ്ട നിർണ്ണയം നടത്തുന്നതിനായി 20.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. കാർഷിക സർവ്വകലാശാലയിൽ ഗവേഷണം, വിജ്ഞാന വ്യാപന ഘടകങ്ങളിൽ ഉൾപ്പെട്ടിട്ടില്ലാത്ത പദ്ധതികൾക്ക് മാത്രമേ ഇതിന് അർഹതയുള്ളൂ.

പച്ചക്കറി വികസന പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന സാങ്കേതിക കരാർ തൊഴിലാളികളുടെ വേതനത്തിനായി 232.70 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

വിത്തുകളുടേയും തൈകളുടേയും ഗുണനിലവാരം ഉറപ്പുവരുത്തുന്നതിനായി നടീൽ വസ്തുക്കൾക്ക് ജില്ലാതലത്തിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്ന പച്ചക്കറി വികസന കമ്മിറ്റിയുടെ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തൽ സംവിധാനം ഉണ്ടാകണം. ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്ന വിത്തുകളുടേയും തൈകളുടേയും ഗുണനിലവാരം ഉറപ്പ വരുത്തി നഴ്സറികളുടെ സർട്ടിഫിക്കേഷന് ഒരു അംഗീകൃത ഏജൻസിയുടെ സാക്ഷ്യപത്രം ഉറപ്പാക്കണം.

പഞ്ചായത്ത്, കാർഷിക ആവാസ വ്യവസ്ഥാ യൂണിറ്റ്തലത്തിൽ വ്യക്തമായ ഭൗതീക ലക്ഷ്യങ്ങളോടെ നവകേരളം മിഷന്റെ ഏകോപനത്തിൽ പച്ചക്കറി വികസന പരിപാടികൾ നടപ്പിലാക്കും.

ഈ പദ്ധതി വിഹിതത്തിന്റെ 85 ശതമാനം ഉല്പാദനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് വിനിയോഗിക്കുമെന്നും, പദ്ധതിയുടെ ഗുണഭോക്താക്കളിൽ 33 ശതമാനം സ്ത്രീകളാണെന്നും വകുപ്പ് ഉറപ്പാക്കും.

2024-25 വർഷത്തെ കമ്മിറ്റഡ് ചെലവുകൾക്കായി 2,669.40910 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിട്ടുണ്ട്.

2025-26 കാലയളവിൽ കേര പ്രൊജക്ടുമായി സംയോജിപ്പിച്ചായിരിക്കും പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കുക.

7)	**നാളികേര വികസനം**	
	ശീർഷകം : 2401-00-103-87	**വിഹിതം : 7300.00 ലക്ഷം രൂപ**

പുതിയതും ഉയർന്ന ഉല്പാദനക്ഷമതയുള്ള ഇനങ്ങൾ നട്ടുപിടിപ്പിക്കുന്നതിലൂടെയും മെച്ചപ്പെട്ട പരിപാലന രീതികൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിലൂടെയും നാളികേരത്തിന്റെ ഉല്പാദനവും ഉല്പാദനക്ഷമതയും വർദ്ധിപ്പിക്കുക എന്നതാണ് നാളികേര വികസന പദ്ധതിയിലൂടെ ലക്ഷ്യമിടുന്നത്. 2025-26 ൽ ഈ പദ്ധതിയ്ക്കായി താഴെ പറയുന്ന ഘടകങ്ങൾക്ക് 7300.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

Sl. No.	**Components**	**Amount (₹ in lakh)**
I	നാളികേര മിഷൻ പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായി കേരളത്തിലെ തെങ്ങുകളുടെ പുനരുദ്ധാരണവും പുനരുജ്ജീവനവും, ,സമഗ്ര തെങ്ങ് പുനരുദ്ധാരണ പദ്ധതിയും നടീൽ പരിപാടികളും,	
എ	ഒന്നാം വർഷംകേരഗ്രാമ പ്രവർത്തനങ്ങൾ - ഒരു കേരഗ്രാമത്തിന് 100 ഹെക്ടർ (ഒരു യൂണിറ്റ്) സ്ഥലത്തേയ്ക്ക് , ഒരു യൂണിറ്റിന് 25.67 ലക്ഷം രൂപയ്ക്ക് 74 യൂണിറ്റുകൾ	1899.58
ബി	കേരഗ്രാമം രണ്ടാം വർഷം - ഒരു കേരഗ്രാമത്തിന് 8.00 ലക്ഷം രൂപയ്ക്ക് 23 എണ്ണം.	184.00
സി	കേരഗ്രാമം മൂന്നാം വർഷം - 41 എണ്ണം, ഒരു കേരഗ്രാമത്തിന് 4.00 ലക്ഷം രൂപ. നിരക്കിൽ	164.00
ഡി	ബോധവൽക്കരണ കാമ്പെയ്നിനുള്ള ചെലവുകൾ ഉൾപ്പെടെ സംസ്ഥാന വ്യാപകമായി കേര രക്ഷാ വാരം ആചരിക്കുന്നു..	640.625
ഇ	3000 ഏക്കർ തെങ്ങിൻ തോട്ടങ്ങളിൽ സൂക്ഷ്മ ജലസേചന / വളപ്രയോഗ പദ്ധതികൾ ആരംഭിക്കുന്നതിനുള്ള സബ്സിഡി സഹായം, ഏക്കറിന് 0.20 ലക്ഷം രൂപ (പുതിയത്)	600.00
എഫ്	പദ്ധതി അടിസ്ഥാനത്തിൽ നാളികേര മേഖലയിലെ നിലവിലുള്ള എഫ് പി ഒ കളുടെ പുനരുദ്ധാരണം (പുതിയത്)	200.00
ജി	പ്രവർത്തന ചെലവുകൾ.	15.00
	ആകെ	**3703.205**
2	നാളികേരവികസന കൗൺസിലിന്റെ ഭാഗമായി തെങ്ങിൻതൈ വിതരണവും വിത്തുതേങ്ങാ സംഭരണവും തെങ്ങിൻതൈ ഉല്പാദനവും	1309.53837
3	കമ്മിറ്റഡ് ചെലവുകൾ	2287.25663
	ആകെ മൊത്തം	**7300.00**

നിലവിലുള്ളതും പുതിയതുമായ തെങ്ങുകൾക്ക് ശാസ്ത്രീയ പരിപാലന മാർഗ്ഗങ്ങൾ സമയബന്ധിതമായി നടപ്പിലാക്കുക ഉൾപ്പെടെ മണ്ണ് പരിശോധന അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള വളപ്രയോഗം, ജലസേചനം, രോഗകീടപരിപാലനം, തെങ്ങിൻ തോട്ടങ്ങളിൽ ബഹുവിള കൃഷി സമ്പ്രദായം തുടങ്ങിയ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ലക്ഷ്യമിടുന്നു.

2025-26 വർഷത്തിൽ, സമഗ്ര തെങ്ങ് പുനരുജ്ജീവന-നടീൽ പരിപാടിക്കായി 3703.205 ലക്ഷം രൂപ നീക്കിവച്ചിട്ടുണ്ട്. നാളികേര മിഷന്റെ ഭാഗമായി കേരളത്തിലെ തെങ്ങുകളുടെ പുനരുദ്ധാരണവും പുനരുജ്ജീവനവും, കേര രക്ഷാവാരം ആചരണം, പുതിയ കേരഗ്രാമങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കൽ, ആറളം ഫാമിൽ തെങ്ങിൻ തൈകൾ ഉൽപ്പാദിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള സഹായം, കേരഗ്രാമം രണ്ടാം വർഷ, മൂന്നാം വർഷ പ്രവർത്തനങ്ങൾ, തെങ്ങിൻ തോട്ടങ്ങളിൽ സൂക്ഷ്മ ജലസേചനം / ഫെർട്ടിഗേഷൻ ആരംഭിക്കുന്നതിനുള്ള സബ്സിഡി സഹായം (ഏക്കറിന് 0.20 ലക്ഷം രൂപ നിരക്കിൽ), നാളികേര മേഖലയിലെ നിലവിലുള്ള എഫ്പിഒകളുടെ പുനരുജ്ജീവനം എന്നീ ഘടകങ്ങൾ ഇതിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു.

നാളികേര മേഖലയിലെ നിലവിലുള്ള എഫ്.പി.ഒ കൾ നവീകരിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രോജക്ട് അധിഷ്ഠിത സഹായം ഈ പദ്ധതിയ്ക്ക കീഴിൽ പിന്തുണയ്ക്കും. ഇതിനായി 200.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ചുരുങ്ങിയത് 5 വർഷം പൂർത്തിയാക്കിയ എഫ്.പി.ഒ കളുടെ നവീകരണം പദ്ധതിയ്ക്ക കീഴിൽ പരിഗണിയ്ക്കും. ഇത് പ്രയോജനപ്പെടുത്തുന്നതിന് സാങ്കേതികമായി സാധ്യമായ ഒരു പ്രോജക്ട് വകുപ്പിന് സമർപ്പിക്കേണ്ടതുണ്ട്. ഒരു എഫ്.പി.ഒ യ്ക്കുള്ള പരമാവധി സഹായം 50.00 ലക്ഷം രൂപ ആയിരിക്കും.

നാളികേര മിഷന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങളിലൂടെ 2025-26 ൽ തെങ്ങുകളുടെ പുനരുദ്ധാരണത്തിനും പുനസ്ഥാപനത്തിനുമായി സമഗ്രമായ നടീൽ പരിപാടികളും പുനരുജ്ജീവന പരിപാടികളും നടപ്പിലാക്കും.

പുതിയതും നിലവിലുള്ളതുമായ തെങ്ങിൻ തോട്ടങ്ങളിൽ പ്രധാന നടീൽ സമയമായ 2025 ജൂൺ, ജൂലൈ മാസത്തിൽ കേരരക്ഷാവാരമായി നടപ്പിലാക്കുകയും ഈ പരിപാടിയിൽ സംസ്ഥാനത്തെ ആരോഗ്യമുള്ളതും ഉല്പാദനക്ഷമതയുള്ളതുമായ മുഴുവൻ തെങ്ങുകളിലും തടം തുറക്കുക, കുമ്മായ പ്രയോഗത്തിനുമൊപ്പം തെങ്ങിന്റെ കടഭാഗം വൃത്തിയാക്കുക, മണ്ണ് പരിശോധന അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള സംയോജിത പോഷകപരിപാലനം, സംയോജിത കീടരോഗ പരിപാലനം തുടങ്ങിയ പ്രവർത്തനങ്ങൾ മിഷൻ അടിസ്ഥാനത്തിൽ നടപ്പിലാക്കും. തെങ്ങിൻ തടങ്ങളിൽ പച്ചിലവളപ്രയോഗവും, ജൈവനിയന്ത്രണകാരികളുടെ പ്രയോഗവും പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കും. സൂക്ഷ്മ ദ്വിതീയ മൂലകപ്രയോഗവും മണ്ണ്പരിശോധന അടിസ്ഥാനമാക്കി പിന്തുണയ്ക്കും. കേരഗ്രാമം പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ സംയോജനത്തോടെയായിരിക്കും ഈ പരിപാടികൾ നടപ്പിലാക്കുക. ഇതിനായി നീക്കി വച്ചിരിക്കുന്ന തുകയുടെ ഫലപ്രദമായ വിനിയോഗം ഉറപ്പ വരുത്തുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ സാധ്യമാകുന്നിടത്തെല്ലാം സാധനങ്ങളായിട്ടായിരിക്കും സഹായം നൽകുക. എല്ലാ പ്രവർത്തനങ്ങളും തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ് എം.എൻ.ആർ.ഇ.ജി.എസ് എന്നിവയുടെ പിന്തുണയോടെ നടത്തും. തൊഴിലാളികളുടെ

ക്ഷാമം മറികടക്കുന്നതിനായി യന്ത്രവൽക്കരണം പ്രോൽസാഹിപ്പിക്കുന്നതിന് കാർഷിക കർമ്മ സേനയുടെ കാര്യക്ഷമമായ വിനിയോഗത്തിനും ശ്രദ്ധ കേന്ദ്രീകരിക്കും. അഗ്രോ സർവ്വീസ് സെന്ററുകൾ, കാർഷിക കർമ്മ സേന, കസ്റ്റം ഹയറിംഗ് സെന്റർ എന്നിവയിലൂടെയുള്ള അഗ്രോ മെഷീനറി, ഉല്പാദനോപാധികൾ, തൊഴിലാളികൾ തുടങ്ങിയ സൗകര്യങ്ങൾ പ്രയോജനപ്പെടുത്തും. കേരഗ്രാമത്തിന്റെ രണ്ടും മൂന്നും വർഷങ്ങളിലെ സഹായം തെരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട ഘടകങ്ങൾക്ക് മാത്രമായിരിക്കും. ആറളം ഫാമിൽ തെങ്ങിൻതൈ ഉൽപ്പാദനത്തിനായിട്ടുള്ള ധനസഹായവും ഇതിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു. ഈ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 4000.00 ലക്ഷം രൂപ നീക്കിവച്ചിരിക്കുന്നു.

നാളികേര മിഷന്റെ ഭാഗമായി പുതിയ തൈകൾ നട്ടും നിലവിലുള്ളവ പരിപാലിച്ചും നാളികേര സമ്പത്ത് വർദ്ധിപ്പിക്കുക, കൂടാതെ നാളികേരത്തിന്റെ ഉല്പാദനക്ഷമത വർദ്ധിപ്പിക്കുക, വ്യവസായവുമായി ബന്ധിപ്പിക്കുക എന്നിവ ലക്ഷ്യമിടുന്നു. കെ.എ.യു, സി.ഡി.ബി, സി.പി.സി.ആർ.ഐ, എഫ്.പി.ഒ കൾ, തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾ, പ്രാഥമിക കാർഷിക സഹകരണ സംഘങ്ങൾ എന്നിവയുടെ സഹായത്തോടെ ഓരോ വാർഡിലും ഓരോ വർഷവും 75 തെങ്ങിൻ തൈകൾ നട്ടുപിടിപ്പിക്കേണ്ട ആവശ്യകതയുണ്ട്. കാർഷിക സർവ്വകലാശാലയിലുല്പാദിപ്പിക്കുന്ന 25 ശതമാനം തെങ്ങിൻ തൈകൾ സർവ്വകലാശാലയിലൂടെ വിതരണം ചെയ്യും. പ്രായം ചെന്നതും ഉല്പാദനക്ഷമതയില്ലാത്തതും അസുഖം ബാധിച്ചതുമായ തെങ്ങുകൾ മുറിച്ചുമാറ്റുക, ഉയർന്ന ഉല്പാദനക്ഷമതയുള്ളതും പൊക്കം കുറഞ്ഞതുമായ തൈകൾ വെച്ചു പിടിപ്പിക്കുക, സംയോജിത പരിപാലന രീതികളിലൂടെ നിലവിലുള്ള തെങ്ങിൻതോപ്പുകളെ പുനരുജ്ജീവിപ്പിക്കുക, വിത്തുതേങ്ങ വിതരണം ഉറപ്പാക്കുക എന്നീ പരിപാടികൾ നാളികേര മിഷൻ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ പ്രധാന ഘടകങ്ങളാണ്.

നാളികേര മിഷന്റെ ഭാഗമായി, ഡിപ്പാർട്ട്മെന്റ് ഫാമുകളിലൂടെ വിത്തുതേങ്ങാ സംഭരണത്തിനും തെങ്ങിൻതൈ ഉല്പാദനത്തിനും വിതരണത്തിനുമായി 1309.53837 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിട്ടുണ്ട്.

2025-26 വർഷത്തെ കമ്മിറ്റഡ് ചെലവുകൾക്കായി 2287.25663 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിട്ടുണ്ട്.

8)	**സുഗന്ധ വ്യഞ്ജന വികസനം**	
	ശീർഷകം : 2401-00-108-59	**വിഹിതം : 760.00 ലക്ഷം രൂപ**

ദീർഘകാല സുഗന്ധ വ്യഞ്ജന വിളകളുടെയും വാർഷിക സുഗന്ധ വ്യഞ്ജന വിളകളുടെയും വികസനം ഈ പദ്ധതിയിലൂടെ ലക്ഷ്യമിടുന്നു. കാർഷിക ആവാസവ്യവസ്ഥാ യൂണിറ്റടിസ്ഥാനത്തിലായിരിക്കും സുഗന്ധ വ്യഞ്ജനങ്ങളുടെ വിസ്തൃതി വ്യാപന പ്രോത്സാഹന പരിപാടികൾ നടപ്പിലാക്കുക. ഇടുക്കി, വയനാട് ജില്ലകൾക്ക് ഊന്നൽ നൽകും. 2025-26 വർഷത്തിൽ സുഗന്ധ വ്യഞ്ജന വികസനത്തിനായി 760.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു. ഘടകങ്ങൾ തിരിച്ചുള്ള വിഹിതം ചുവടെ ചേർക്കുന്നു.

ക്രമ നമ്പർ	ഘടകങ്ങൾ	തുക (രൂപ ലക്ഷത്തിൽ)
1	ദീർഘകാല സുഗന്ധ വ്യഞ്ജന വിളകളുടെ വിസ്തൃതി വികസനം	
1.1	കുരുമുളക് വിസ്തൃതി വ്യാപനം (3176.7878 ഹെക്ടർ, 8800 രൂപ/ഹെക്ടർ എന്ന നിരക്കിൽ)	279.55733
1.2	ജാതി വിസ്തൃതി വ്യാപനം (87.50 ഹെക്ടർ, 40000 രൂപ/ഹെക്ടർ എന്ന നിരക്കിൽ)	35.00
1.3	ഗ്രാമ്പൂ വിസ്തൃതി വ്യാപനം (36.36 ഹെക്ടർ 13750 രൂപ/ഹെക്ടർ എന്ന നിരക്കിൽ)	5.00
2	വാർഷിക സുഗന്ധ വ്യഞ്ജനവിളകളുടെ വിസ്തൃതി വികസനം – (ഇഞ്ചി, മഞ്ഞൾ – 1333.333 ഹെക്ടർ, 115000 രൂപ/ഹെക്ടർ എന്ന നിരക്കിൽ)	200.00
3	വികേന്ദ്രീകൃത നഴ്സറികളുടെ സ്ഥാപനം (30000 രൂപ/ഹെക്ടർ എന്ന നിരക്കിൽ)	3.00
4	മെച്ചപ്പെട്ട പരിപാലനമുറകൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിനുള്ള പിന്തുണ.	90.00
5	പുതുതായി വികസിപ്പിച്ച സുഗന്ധ വ്യഞ്ജന ഇനങ്ങളുടെ ഫീൽഡ് മൾട്ടിപ്ലിക്കേഷനായി ഐ.സി.എ.ആർ സ്ഥാപനങ്ങളുമായും കെ.എ.യു മായും സഹകരിച്ചു കൊണ്ടുള്ള പരിപാടി (പുതിയത്)	1.00
6	2024-25 വർഷത്തെ കമ്മിറ്റഡ് ചെലവുകൾ	146.44267
	ആകെ	**760.00**

കൃഷിക്ക് കുറഞ്ഞത് പത്ത് സെന്റ് (കെട്ടിടങ്ങൾ നിൽക്കുന്ന സ്ഥലം ഉൾപ്പെടാതെ) സ്ഥലമുള്ളവർക്കായിരിക്കും പിന്തുണ ലഭിക്കുക.

സുഗന്ധവ്യഞ്ജന വിളകളുടെ വികസനത്തിനായുള്ള സഹായത്തിൽ, മുന്തിയ ഇനങ്ങളുടെയും പരിപാലന മുറകളുടെയും പ്രചരണം, നഴ്സറി, ദ്വീതീയ സൂക്ഷ്മ മൂലകങ്ങൾക്കുള്ള സഹായം, സോയിൽ അമീലിയോറൻസ്, സർക്കാർ സംവിധാനത്തിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്ന അഗ്രോ സർവ്വീസ് സെന്റർ മുഖേന രോഗനിവാരണ സ്പ്രേയിംഗ്, വി.എ.എം പ്രോത്സാഹനം എന്നീ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുന്നു. ദീർഘകാല സുഗന്ധ വ്യഞ്ജന വിളകളുടെ വിസ്തൃതി വികസനത്തിനായി 319.55733 ലക്ഷം രൂപ നീക്കി വെച്ചിരിക്കുന്നു. കുരുമുളക്, ജാതി, ഗ്രാമ്പൂ എന്നീ വിളകളും (ഇടവിളകൃഷി ഉൾപ്പെടെ) ഇതിൽ ഉൾപ്പെടും.

വാർഷിക സുഗന്ധ വ്യഞ്ജന വിളകളുടെ വിസ്തൃതി വികസനത്തിനായി 200.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

വികേന്ദ്രീകൃത നഴ്സറികൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് 2025-26 വർഷത്തിൽ 3.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

തെരഞ്ഞെടുത്ത തോട്ടങ്ങൾക്ക് മെച്ചപ്പെട്ട പരിപാലന രീതികൾ സ്വീകരിക്കുന്നതിന് സഹായം നൽകും. ഇതിനായി 90.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. തോട്ടങ്ങളുടെ തിരഞ്ഞെടുപ്പ് വർക്കിംഗ് ഗ്രൂപ്പ് അംഗീകരിച്ച പ്രകടന മാനദണ്ഡത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ളതായിരിക്കും. സഹായത്തിന്റെ നിരക്ക് കേരള കാർഷിക സർവകലാശാല ശിപാർശ ചെയ്തിട്ടുള്ള മെച്ചപ്പെട്ട പരിപാലന മുറകൾക്ക് അനുസരിച്ചായിരിക്കും നിശ്ചയിക്കുക. എം.ഐ.ഡി.എച്ച് പദ്ധതിയ്ക്ക് കീഴിലുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങളുമായുള്ള സംയോജനം പദ്ധതിയുടെ നടത്തിപ്പിൽ ഉറപ്പ് വരുത്തണം.

പുതുതായി വികസിപ്പിച്ച സുഗന്ധ വ്യഞ്ജന ഇനങ്ങളുടെ ഫീൽഡ് മൾട്ടിപ്ലിക്കേഷനായി ഐ.സി.എ.ആർ സ്ഥാപനങ്ങളുമായും, കെ.എ.യു മായും ചേർന്നുള്ള സഹകരണ പരിപാടി, പദ്ധതിയ്ക്ക് കീഴിൽ ഒരു പുതിയ ഘടകമായി നടപ്പിലാക്കും.

2024-25 വർഷത്തെ കമ്മിറ്റഡ് ചെലവുകൾക്കായി 146.44267 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

2025-26 കാലയളവിൽ കേര പ്രൊജക്ടുമായി സംയോജിപ്പിച്ചായിരിക്കും പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കുക.

9)	**പഴവർഗ്ഗങ്ങൾ, പൂക്കൾ, ഔഷധസസ്യങ്ങൾ എന്നിവയുടെ വികസനം**	
	ശീർഷകം : 2401-00-119-79	**വിഹിതം : 1892.00 ലക്ഷം രൂപ**

സംസ്ഥാനത്ത് തദ്ദേശീയപഴങ്ങൾക്കു പുറമേ വിദേശീയപഴങ്ങളുടെയും ഉയർന്ന വിലയുള്ള പഴങ്ങളുടെയും വിസ്തൃതി വ്യാപിപ്പിക്കുന്നത് കൂടാതെ പഴവർഗ്ഗങ്ങളുടെ ഉല്പാദനവും ഉല്പാദനക്ഷമതയും വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനും ഈ പദ്ധതിയിലൂടെ ലക്ഷ്യമിടുന്നു. പദ്ധതിയുടെ ഗുണഭോക്താക്കളിൽ 25 ശതമാനം സ്ത്രീകളാണെന്ന് വകുപ്പ് ഉറപ്പാക്കും.

2025-26 കാലയളവിൽ 1892.00 ലക്ഷം രൂപ പദ്ധതിയ്ക്കായി വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

ഘടകങ്ങൾ തിരിച്ചുള്ള വിഹിതം ചുവടെ ചേർക്കുന്നു.

ക്രമ നമ്പർ	ഘടകങ്ങൾ	തുക (രൂപ ലക്ഷത്തിൽ)
1	പുതിയ ഫ്രൂട്ട് ക്ലസ്റ്ററുകളുടെ സ്ഥാപനം	1146.21716
2	വി.എഫ്.പി.സി.കെ മുഖേന ചക്കയുടെ സംഭരണവും വ്യാപാരവും സംസ്കരണവും	25.00
3	2024-25 വർഷത്തെ കമ്മിറ്റഡ് ചെലവുകൾ	520.78284
4	പൂക്കളുടെ വികസനം	100.00
5	ഔഷധസസ്യങ്ങളുടെ വികസനം	100.00
	ആകെ	**1892.00**

സംസ്ഥാനത്ത് 2025-26 ൽ പഴവർഗ്ഗ വികസനത്തിനായി വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്ന തുക ഉയർന്ന വിലയുള്ള പഴവർഗ്ഗങ്ങൾ, വിദേശീയ പഴങ്ങൾ എന്നിവയ്ക്ക് ഊന്നൽ നൽകികൊണ്ട് വിസ്തൃതി വികസനം, ജലസേചന സഹായം, ഹാർഡനിംഗ് യൂണിറ്റുകൾ, വീട്ടുവളപ്പിലും വാണിജ്യാടിസ്ഥാനത്തിലുമുള്ള പഴവർഗ്ഗകൃഷി പ്രോത്സാഹനം എന്നീ പ്രവർത്തനങ്ങളിലൂടെ ഉത്പാദനം മെച്ചപെടുത്തുന്നതിനും ഉപയോഗിക്കും. ഫലവൃക്ഷതൈകളുടെ ഉല്പാദനത്തിനും വിതരണത്തിനും ഫ്രൂട്ട് ക്ലസ്റ്ററുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനുമായി 1146.21716 ലക്ഷം രൂപ നീക്കി വെച്ചിരിക്കുന്നു.. വി.എഫ്.പി.സി.കെ, എഫ്.പി.ഒ കൾ, ഹോർട്ടികോർപ്പ്, കേരള കാർഷിക സർവ്വകലാശാല എന്നിവയുമായി സംയോജിച്ച് കാർഷിക വികസന കർഷകക്ഷേമവകുപ്പ് പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കും.

വി.എഫ്.പി.സി.കെ യിലൂടെ ചക്കയുടെ സംഭരണം, വ്യാപാരം, സംസ്കരണം, ബ്രാന്റിംഗ്, പായ്ക്കിംഗ്, ലേബലിംഗ് എന്നിവയ്ക്കായി 25.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

2024-25 വർഷത്തെ കമ്മിറ്റഡ് ചെലവുകൾക്കായി 520.78284 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

പുഷ്പകൃഷി വികസനത്തിനായി 100.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു. പ്രോജക്ട് അടിസ്ഥാനത്തിൽ പുഷ്പകൃഷി യൂണിറ്റുകൾ തുടങ്ങുന്നതിനുള്ള സഹായം, ടിഷ്യൂകൾച്ചർ യൂണിറ്റുകൾ ഉൾപ്പെടെ പുതിയ ഫ്ലോറികൾച്ചർ നഴ്സറികൾ, ഗ്രേഡിംഗ്/പായ്ക്കിംഗ് സെന്ററുകൾ എന്നിവ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനുള്ള സഹായം, മാർക്കറ്റ് ഇന്റലിജൻസിനുള്ള പിന്തുണ എന്നിവ നൽകും. പുഷ്പഗ്രാമങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കുകയും പൂക്കളുടെ വിപണനത്തിനായി വിപണികൾ കണ്ടെത്തുകയും ചെയ്യും. ഒരു പ്രദേശത്തിന്റെ അനുയോജ്യതയും വിപണന സാധ്യതയും അടിസ്ഥാനമാക്കി പൂച്ചെടികൾ തിരഞ്ഞെടുക്കും. ആർ.കെ.വി.വൈ, എം.ഐ.ഡി.എച്ച് എന്നിവയിൽ നിന്നുള്ള ഫണ്ടും ഈ പദ്ധതിയിൽ സംയോജിപ്പിക്കുന്നതാണ്.

കാർഷിക ആവാസവ്യവസ്ഥാ യൂണിറ്റുകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഔഷധ സസ്യങ്ങൾ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതാണ്. പ്രോജക്ട് അടിസ്ഥാനത്തിൽ ക്ലസ്റ്ററുകൾ മുഖേന വിസ്തൃതി വർദ്ധിപ്പിക്കുക, കളക്ഷൻ സെന്ററുകൾ/സസ്യ ആരോഗ്യ പരിപാലന യൂണിറ്റുകൾ സ്ഥാപിക്കുക, ഗതാഗതം/വിപണനം എന്നിവയ്ക്കായി 100.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു. കൃഷിവകുപ്പ് മുഖേന തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട ജില്ലകളിൽ ഈ പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കും. സ്വകാര്യ/സർക്കാർ ആയുർവേദ ഫാർമസ്യൂട്ടിക്കലുകളുമായി വിപണന ബന്ധം സ്ഥാപിക്കുന്നതാണ്.

10)	**വിള വൈവിധ്യവൽക്കരണം, വിളതീവ്രത, അവതരണം**	
	ശീർഷകം : 2401-00-103-75	**വിഹിതം : 350.00 ലക്ഷം രൂപ**

ബഹുവിള കൃഷി, ഇടവിള കൃഷി, വിള ഭ്രമണം (ക്രോപ്പ് റൊട്ടേഷൻ) എന്നിവയിലൂടെ വിള വൈവിധ്യവൽക്കരണം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയും അതുവഴി ഉൽപാദനക്ഷമത വർദ്ധിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുക എന്നതാണ് പദ്ധതിയുടെ ലക്ഷ്യം. തരിശു നിലങ്ങളും, തെങ്ങിൻ തോട്ടങ്ങളിലെ ഇടപ്രദേശവും പ്രധാന വിളയെ ബാധിക്കാതെ, ഉപയോഗപ്പെടുത്തുവാൻ ലക്ഷ്യമിടുന്നു.

ചെറുധാന്യങ്ങളുടെ വിസ്തൃതി വികസനത്തിന് പദ്ധതി ഊന്നൽ നൽകും. പയറുവർഗ്ഗങ്ങളായ ചെറുപയർ, ഉഴുന്ന്, എണ്ണക്കുരുക്കളായ എള്ള്, നിലക്കടല എന്നിവയും, പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കും. 300.00 ലക്ഷം രൂപ 2025-26 ൽ ഇതിനായി വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

2025-26 ൽ മലപ്പുറം ജില്ല പോലുള്ള അനുയോജ്യമായ സ്ഥലങ്ങളിൽ വെറ്റിലകൃഷി പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനായി 50.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. വെറ്റിലകൃഷിയിൽ കൂട്ടുകൊടി സമ്പ്രദായം ഉൾപ്പെടെയുള്ള വിവിധ പരിപാലന മുറകൾക്ക് ഈ പദ്ധതിയ്ക്കു കീഴിൽ പിന്തുണ നൽകും.

ക്രമ നമ്പർ	**ഘടകങ്ങൾ**	**തുക (രൂപ ലക്ഷത്തിൽ)**
1	ചെറുധാന്യങ്ങൾ,പയറുവർഗ്ഗങ്ങൾ, എണ്ണകുരുക്കൾ എന്നിവയിലൂടെ വിള വൈവിധ്യവൽക്കരണവും/വിള തീവ്രതയും	300.00
2	വെറ്റിലകൃഷിയ്ക്കുള്ള പ്രോത്സാഹനം (പുതിയത്)	50.00
	ആകെ	**350.00**

11)	**മണ്ണിന്റെ ആരോഗ്യപരിപാലനവും ഉത്പാദനക്ഷമത മെച്ചപ്പെടുത്തലും**	
	ശീർഷകം : 2401-00-800-28	**വിഹിതം : 3210.00 ലക്ഷം രൂപ**

മണ്ണിന്റെ ആരോഗ്യം മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനും തദ്വാരാ കൃഷിയിടങ്ങളുടെ ഉല്പാദനക്ഷമത വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനുമായി കർഷകർക്കും കൃഷിയിടത്തിനും പിന്തുണ നൽകുക എന്നതാണ് പദ്ധതിയുടെ ലക്ഷ്യം. മണ്ണ് പരിശോധന അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള വളപ്രയോഗവും സംയോജിത പോഷക പരിപാലനവും നെല്ലിലും മറ്റ് വിളകളിലും ഈ പദ്ധതി പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കും. കേരള കാർഷിക സർവ്വകലാശാലയുടെ പാക്കേജ് ഓഫ് പ്രാക്ടീസസ് ശിപാർശ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായിരിക്കും സഹായം നൽകുക.

ഈ പദ്ധതിയ്ക്കായി 2025-26 ൽ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്ന 3210.00 ലക്ഷം രൂപ ചുവടെ ചേർക്കുന്ന ഘടകങ്ങൾക്കാണ്.

ക്രമ നമ്പർ	**ഘടകങ്ങൾ**	**തുക (രൂപ ലക്ഷത്തിൽ)**
1	നെൽകൃഷിയിൽ കുമ്മായം പ്രയോഗിക്കുന്നതിലൂടെ മണ്ണിന്റെയും വേരുകളുടെയും ആരോഗ്യ പരിപാലനത്തിനും ഉൽപാദനക്ഷമത മെച്ചപ്പെടുത്തലിനുമുള്ള പിന്തുണ **(**ഹെക്ടറിന് **5400** രൂപ നിരക്കിൽ **43800.674** ഹെക്ടർ**)**	2660.00
2	നെല്ലിനും മറ്റ് വിളകൾക്കും സൂക്ഷ്മ മൂലകങ്ങളും ദ്വിതീയ മൂലകങ്ങളും ഉൾപ്പടെ സംയോജിത പോഷക പരിപാലനത്തിനായുള്ള പിന്തുണ	421.67119
3	മണ്ണ് പരിശോധന ക്യാമ്പയ്നുകൾ	1.00
4	2024-25 വർഷത്തെ കമ്മിറ്റഡ് ചെലവുകൾ	127.32881
	ആകെ	**3210.00**

നെല്ലിനും മറ്റ് വിളകൾക്കുമുള്ള സംയോജിത പോഷക പരിപാലനം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനായി ആവശ്യമായ സോയിൽ അമീലിയോറന്റുകൾ, ദ്വിതീയ, സൂക്ഷ്മ മൂലകങ്ങൾ, ഉൾപ്പെടെ ഗുണനിലവാരമുള്ള ഉല്പാദനോപാധികൾക്ക് മണ്ണ് പരിശോധനയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ പിന്തുണ നൽകും. സാധ്യമാകുന്നിടത്തെല്ലാം സഹായം സാധനമായി നൽകുന്നതാണ്. ഉല്പാദനോപാധികളുടെ അളവ് കേരള കാർഷിക സർവ്വകലാശാല ശിപാർശ അടിസ്ഥാനത്തിലായിരിക്കും നിശ്ചയിക്കുക. പോഷകങ്ങൾ കൃത്യമായ അളവിൽ ഉപയോഗിക്കുന്നതിനും ഗുണമേന്മ ഉറപ്പാക്കുന്നതിനും കൃഷിഭവൻ ഉദ്യോഗസ്ഥർ കർഷകരെ സഹായിക്കും. മണ്ണ് പരിശോധനാ ഡാറ്റയെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള ദ്വിതീയ, സൂക്ഷ്മ പോഷകങ്ങളുടെ വിതരണത്തിനും പിന്തുണ

നൽകും. നെൽകൃഷിയിലെ കുമ്മായ പ്രയോഗത്തിന് 2660.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

നെല്ലിനും മറ്റ് വിളകൾക്കും സോയിൽ സൂക്ഷ്മ മൂലകങ്ങളും ദ്വിതീയ മൂലകങ്ങളും ഉൾപ്പടെ സംയോജിത പോഷക പരിപാലനം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനു 421.67119 ലക്ഷം രൂപ നീക്കി വച്ചിരിക്കുന്നു. പച്ചില വിളകളുടെ കൃഷിക്കും ഉപയോഗത്തിനും സജ്ജീവമായ പിന്തുണ നൽകുന്നതിനുള്ള ശ്രമങ്ങൾ തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സംവിധാനത്തിലൂടെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കും.

മണ്ണ് പര്യവേഷണ മണ്ണ് സംരക്ഷണ വകുപ്പും കാർഷിക വികസന കർഷക ക്ഷേമ വകുപ്പും സംയുക്തമായി മണ്ണ് പരിശോധന ക്യാമ്പയ്നുകൾ സംസ്ഥാനമൊട്ടാകെ നടപ്പിലാക്കുകയും അതിന്റെ പരിശോധനാഫലങ്ങൾ മണ്ണ് പര്യവേഷണ മണ്ണ് സംരക്ഷണ വകുപ്പ് അഗ്രിസറ്റാക്കിന്റെ ഭാഗമായി വികസിപ്പിക്കുന്ന സോയിൽ ഡിജിറ്റൽ പോർട്ടലിലേയ്ക്ക് കൊണ്ട് വരികയും ചെയ്യും.

2024-25 വർഷത്തെ കമ്മിറ്റഡ് ചെലവുകൾക്കായി 127.32881 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

2025-26 കാലയളവിൽ കേര പ്രൊജക്ടുമായി സംയോജിപ്പിച്ചായിരിക്കും പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കുക.

12)	**വിളകളുടെ ആരോഗ്യ പരിപാലനം**	
	ശീർഷകം : 2401-00-107-78	**വിഹിതം : 1300.00 ലക്ഷം രൂപ**

ആവാസ വ്യവസ്ഥ സുസ്ഥിരമായി നിലനിർത്തുന്നതിനും ജനങ്ങളുടെ ആരോഗ്യം സംരക്ഷിക്കുന്നതിനും ഉതകുന്ന രീതിയിലുള്ള പരിപാലനമാർഗ്ഗങ്ങൾ കൊണ്ടുവരിക എന്നതാണ് വിളആരോഗ്യ പരിപാലനത്തിന്റെ സമീപനം. ഈ പദ്ധതിയിൽ താഴെ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ഘടകങ്ങൾക്കായി 2025-26 ൽ, 1300.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

ക്രമ നമ്പർ	**ഘടകങ്ങൾ**	**തുക (രൂപ ലക്ഷത്തിൽ)**
I	കീടരോഗ ആക്രമണം മുൻകൂട്ടി അറിയുന്ന സംവിധാനം, ഉപദേശ സംവിധാനം, പ്ലാന്റ് ഹെൽത്ത് ക്ലിനിക്കുകളുടെ ശാക്തീകരണം,	
1	കീടരോഗ ആക്രമണ നിരീക്ഷണ സംവിധാനം, ഉപദേശക സംവിധാനം	

1.1	കൃഷി ഭവൻ തലത്തിൽ ആനുകാലിക ഡിജിറ്റൽ ഉപദേശക റിപ്പോർട്ടുകളുടെ പ്രസിദ്ധീകരണവും പ്രചാരണവും	4.00
1.2	റോവിംഗ് സർവേകളിലൂടെയുള്ള വിവര ശേഖര	15.601
2	പുതിയ പ്ലാന്റ് ഹെൽത്ത് ക്ലിനിക്കുകൾ സ്ഥാപിക്കൽ	98.963
3	കേരളാ ഡിജിറ്റൽ യൂണിവേഴ്സിറ്റി വഴി ഐ.സി.ടി അധിഷ്ഠിത കീട നിരീക്ഷണം	5.00
4	നിലവിലുള്ള പ്ലാന്റ് ഹെൽത്ത് ക്ലിനിക്കുകളുടെ ശാക്തീകരണം	15.00
5	കെ.സി.പി.എം, പി ബി എസ് എന്നിവയുടെ പ്രവർത്തന ചെലവുകൾ	16.436
	ആകെ	**155.00**
II	സ്റ്റേറ്റ് ബയോ കൺട്രോൾ ലാബിന്റെ ഉപഗ്രഹ കേന്ദ്രങ്ങളായി പാരസൈറ്റ് ബ്രീഡിംഗ് സ്റ്റേഷനുകളുടെ വികസനം	50.00
III	റോഡന്റ് കൺട്രോൾ	25.00
IV	സാങ്കേതിക വിദ്യകളുടെ പ്രയോഗത്തിലൂടെ വന്യജീവി ആക്രമണം തടയൽ	320.00
V	ജില്ല പ്ലാന്റ് ഹെൽത്ത് മാനേജർ, ഫീൽഡ് അസിസ്റ്റന്റ്, പ്ലാന്റ് ഹെൽത്ത് ക്ലിനിക്കുകളിലെ പെസ്റ്റ് സ്കൗട്ട് ഇവർക്കുള്ള ഓണറേറിയം	750.00
	ആകെ മൊത്തം	**1300.00**

നിരീക്ഷണത്തിലൂടേയും ഉപദേശകസംവിധാനത്തിലൂടേയും കർഷകർക്ക് കൃത്യമായ ഉപദേശങ്ങൾ ലഭ്യമാക്കുന്നതാണ്. കീടബാധ നിരീക്ഷണം, ഉപദേശക സേവനങ്ങൾ എന്നിവയ്ക്കായി 19.601 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിട്ടുണ്ട്. പെസ്റ്റ് സ്കൗട്ടുകളെ കൃഷിയിടാസൂത്രണാധിഷ്ഠിത വികസന സമീപനത്തിലൂടെയുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഉൾപ്പടെയുള്ള ഫീൽഡ്തല പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് ഉപയോഗപ്പെടുത്തും. ഫീൽഡ് സന്ദർശനങ്ങൾക്കായി കൃഷി ഓഫീസർ/അസിസ്റ്റന്റ് ഡയറക്ടർ എന്നിവരുമായി കൂടിയാലോചിച്ച് പ്രത്യേക സന്ദർശന പട്ടിക തയ്യാറാക്കും. കൃഷി ഓഫീസർ അംഗീകരിച്ച ഫീൽഡ് സന്ദർശന വിവരങ്ങൾ പോർട്ടലിൽ കൂടി ലഭ്യമാക്കും. പെസ്റ്റ് വാച്ച് ഡാറ്റ കതിർ ആപ്പിൽ ലഭ്യമാക്കും.

2025-26 ൽ തദ്ദേശസ്വയംഭരണതലത്തിൽ പുതിയ പ്ലാന്റ് ഹെൽത്ത് ക്ലിനിക്കുകൾ സ്ഥാപിക്കും. ആയതിനായി 98.963 ലക്ഷം രൂപയും നിലവിലുള്ള പ്ലാന്റ് ഹെൽത്ത് ക്ലിനിക്കുകളെ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനായി 15.00 ലക്ഷം രൂപയും വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു. 16.436 ലക്ഷം രൂപ കെ.സി.പി.എം പി ബി എസ് എന്നിവയുടെ പരിശീലനം ഉൾപ്പെടെയുള്ള പ്രവർത്തന ചെലവുകൾക്കുവേണ്ടി നീക്കി വെച്ചിരിക്കുന്നു. ബ്ലോക്ക് തലത്തിൽ തീരുമാനിക്കാവുന്ന തരത്തിൽ ഫിക്സ്ഡ് പ്ലോട്ടുകളുടെ എണ്ണം കുറച്ച്, റോവിംഗ്

സർവ്വെ പ്ലാന്റ് ഹെൽത്ത് ക്ലിനിക്കുകളുമായി ബന്ധപ്പെടുത്തി മാത്രം നടത്തേണ്ടതാണ്. മറ്റ് സർക്കാർ വകുപ്പുകളുമായി ഈ ഡേറ്റ പങ്കിടും.

ജൈവനിയന്ത്രണകാരികളുടെ ഉല്പാദനം, പാരസൈറ്റ് ബ്രീഡിംഗ് എന്നിവ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനായി നിലവിലുള്ള പാരസൈറ്റ് ബ്രീഡിംഗ് സ്റ്റേഷനുകൾ ശാക്തീകരിക്കും. ഇതിനായി 50.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

മൂഷികവർഗ്ഗത്തിൽപ്പെട്ട ജീവികളുടെ ശല്യം നിയന്ത്രിക്കുന്നതിനായി 25.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

വന്യജീവി ആക്രമണം കർഷകർക്ക് വൻ വിളനാശം ഉണ്ടാക്കുകയും തന്മൂലം നഷ്ടം ഉണ്ടാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഈ സാഹചര്യത്തിൽ, 2025-26 ൽ സാങ്കേതികവിദ്യാ സഹായത്തോടെ വന്യജീവി ആക്രമണം തടയുന്നതിനായി 320.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. രൊക്കം പണമായി നൽകുന്ന പിന്തുണ ഈ ഘടകത്തിൽ ഉൾപ്പെടുന്നില്ല.

പ്ലാന്റ് ഹെൽത്ത് ക്ലിനിക്കിലെ ജില്ലാ പ്ലാന്റ് ഹെൽത്ത് മാനേജർമാർ, ഫീൽഡ് അസിസ്റ്റന്റുമാർ, പെസ്റ്റ് സ്കൗട്ടുകൾ എന്നിവർക്ക് ഓണറേറിയം നൽകുന്നതിനായി 750.00 ലക്ഷം രൂപ നീക്കിവച്ചിരിക്കുന്നു.

2025-26 കാലയളവിൽ കേര പ്രൊജക്ടുമായി സംയോജിപ്പിച്ചായിരിക്കും പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കുക.

13)	**ജൈവ കൃഷിയും ഉത്തമ കൃഷി രീതികളും (ജി.എ.പി)**	
	ശീർഷകം : 2401-00-105-85	**വിഹിതം : 600.00 ലക്ഷം രൂപ**

സുരക്ഷിതവും ഭക്ഷ്യയോഗ്യവുമായ ഭക്ഷ്യഉല്പാദനം ജൈവ കൃഷിയിലൂടെയും നല്ല കൃഷി രീതികളിലൂടെയും പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുക എന്നതാണ് പദ്ധതിയുടെ ലക്ഷ്യം. നിലവിലുള്ള ജി.എ.പി ക്ലസ്റ്ററുകളുടെ ശാക്തീകരണം, പുതിയ ക്ലസ്റ്ററുകൾക്ക് പ്രോത്സാഹന സഹായം, പച്ചിലവളപ്രയോഗം, ജൈവവളങ്ങൾ തയ്യാറാക്കുന്ന മാതൃകാ യൂണിറ്റുകൾ, സുരക്ഷിതവും ഭക്ഷ്യയോഗ്യവുമായ ഭക്ഷ്യഉല്പാദനം എന്നിവയ്ക്ക് പിന്തുണ നൽകും.

2025-26 വർഷത്തിൽ ഈ പദ്ധതിയ്ക്കായി 600.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. പദ്ധതിയുടെ 10 ശതമാനം ഗുണഭോക്താക്കൾ സ്ത്രീകളായിരിക്കും.

ഘടകങ്ങളുടെ വിഹിതം തിരിച്ചുള്ള വിവരം ചുവടെ ചേർക്കുന്നു.

ക്രമ നമ്പർ	**ഘടകങ്ങൾ**	**തുക (രൂപ ലക്ഷത്തിൽ)**
1	ജൈവ കൃഷി, ജി.എ.പി കൃഷിരീതികളുടെ പ്രോത്സാഹനം, സർട്ടിഫിക്കേഷൻ, ബ്രാന്റിംഗ്, പാക്കിംഗ്, ലേബലിംഗ് ഉൾപ്പടെ.	
1.1	എൻ പി ഒ പി സർട്ടിഫിക്കേഷൻ പ്രക്രിയയും ഫീസും	150
1.2	ജൈവ കൃഷി, ജി.എ.പി കൃഷിരീതികളുടെ പ്രോത്സാഹനം - ജി.എ.പി- 10000 ക്ലസ്റ്ററുകൾ ക്ലസ്റ്ററൊന്നിന് 10000 രൂപ. നിരക്കിൽ	100.00
1.3	പിജിഎസ് സർട്ടിഫൈഡ് ഉൽപ്പന്നങ്ങൾക്കുള്ള പിന്തുണ	100
	ആകെ	**350**
2	കേരള കൃഷി വകുപ്പിന്റെ നിയന്ത്രണത്തിലുള്ള പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങൾ വഴി കേരളാഗ്രോ ബ്രാൻഡഡ് ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ വിപണന മാനേജ്മെന്റ് മെച്ചപ്പെടുത്തൽ (പുതിയത്)	75.00
3	കൃഷിയിടങ്ങളിൽ ജൈവവളങ്ങളുടെയും ജൈവ ഉല്പാദനോപാധികളുടെയും ഉല്പാദനം, കമ്പോസ്റ്റ് നിർ മ്മാണ യൂണിറ്റുകൾ, ബയോഗ്യാസ് പ്ലാന്റിനുള്ള അധികസഹായം	
(i)	ജൈവവള ഉല്പാദന യൂണിറ്റുകൾക്കുള്ള സഹായം	79.00
(ii)	ബയോഗ്യാസ് പ്ലാന്റിനുള്ള അധികസഹായം	1.00
	ആകെ	**80.00**
4	പദ്ധതി നിർവ്വഹണത്തിനായുള്ള സഹായം	95.00
	ആകെ മൊത്തം	**600.00**

ജൈവകൃഷിയും ഉത്തമകൃഷിരീതികളും പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനായി 350.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു. 2025-26 ൽ ശാസ്ത്രീയമായി തെളിയിക്കപ്പെട്ട പ്രവർത്തനങ്ങൾ പ്രൊജക്ട് അടിസ്ഥാനത്തിൽ സർട്ടിഫിക്കേഷൻ, ബ്രാന്റിംഗ്, പാക്കിംഗ്, ലേബലിംഗ് എന്നിവ ഉൾപ്പെടെ നടപ്പിലാക്കും. കേരള കൃഷി വകുപ്പിന്റെ നിയന്ത്രണത്തിലുള്ള പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങൾ വഴി കേരളാഗ്രോ ബ്രാൻഡഡ് ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ വിപണന മാനേജ്മെന്റ് മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനായി 75.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

തെരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട ജി.എ.പി ക്ലസ്റ്ററുകളെ ഉൾപ്പെടുത്തി പ്രോജക്ട് അടിസ്ഥാനത്തിൽ കേരള കാർഷിക സർവ്വകലാശാല പാക്കേജ് ഓഫ് പ്രാക്ടീസസ് ശിപാർശ പ്രകാരം ഫാമുകളിൽ തന്നെ ജൈവവളങ്ങളുടെയും

ജൈവഉല്പാദനോപാധികളുടേയും ഉല്പാദനത്തിനുള്ള സഹായത്തിനും കമ്പോസ്റ്റ് നിർമ്മാണ യൂണിറ്റിനും, ബയോഗ്യാസ് പ്ലാന്റുകൾക്കുള്ള അധികസഹായത്തിനുമായി 80.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

സംസ്ഥാനത്ത് സുരക്ഷിതമായ ഭക്ഷ്യ ഉല്പാദനത്തിനായി ജൈവകൃഷിയെ പിന്തുണയ്ക്കുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിന് 95.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

14)	**ഗുണമേന്മയുള്ള നടീൽ വസ്തുക്കളുടെ ഉത്പാദനവും വിതരണവും ഡിപ്പാർട്ട്മെന്റൽ ഫാമുകളുടെ മെച്ചപ്പെടുത്തലും**	
	ശീർഷകം :2401-00-104-91	**വിഹിതം : 1275.00 ലക്ഷം രൂപ**
	ശീർഷകം :2401-00-104-91	**വിഹിതം : 150.00 ലക്ഷം രൂപ**
	ആകെ	**വിഹിതം : 1425.00 ലക്ഷം രൂപ**

സംസ്ഥാനത്തെ കർഷകർക്ക് ആവശ്യമുള്ള അളവിൽ ഗുണമേന്മയുള്ള നടീൽ വസ്തുക്കൾ യഥാസമയം ലഭ്യമാക്കുക എന്നതാണ് പദ്ധതിയുടെ ലക്ഷ്യം. ഡിപ്പാർട്ട്മെന്റ് ഫാമുകളുടെ നവീകരണവും ഹൈടെക് ഫാമിംഗ്, കൃത്യതാ കൃഷി, അക്വാപോണിക്സ്, സംയോജിത കൃഷി സമ്പ്രദായ മാതൃകകൾ തുടങ്ങിയ നൂതനമായ കാർഷിക സാങ്കേതിക വിദ്യകളുടെ പ്രദർശന കേന്ദ്രങ്ങളാക്കി വികസിപ്പിക്കുന്നതിനും വിഭാവനം ചെയ്യുന്നു. ഈ പദ്ധതിയ്ക്കായി 2025-26 ൽ, 1425.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു. ഘടകങ്ങൾ തിരിച്ചുള്ള പദ്ധതി വിഹിതം ചുവടെ ചേർക്കുന്നു.

ക്രമ നമ്പർ	**ഘടകങ്ങൾ**	**തുക (രൂപ ലക്ഷത്തിൽ)**
1	നടീൽ വസ്തുക്കളുടെ ഉല്പാദനം, വിത്ത് ഉല്പാദനം, സംയോജിത കൃഷി സമ്പ്രദായ മാതൃകകൾ, ഹൈടെക് ഫാമിംഗ്, കൃത്യതാ കൃഷി, അക്വാക്കൾച്ചർ, ടിഷ്യൂക്കൾച്ചർ, എന്നിവയ്ക്കുള്ള പിന്തുണ	1125.00
2	വി.എഫ്.പി.സി.കെ മുഖേന പഴങ്ങളുടേയും പച്ചക്കറികളുടേയും നടീൽ വസ്തുക്കളുടെ ഉല്പാദനം	100.00
3	ഫാമുകളിൽ യന്ത്രവൽക്കരണവും അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനവും നൂതനമായ കാർഷിക സാങ്കേതിക വിദ്യകളുടെ പ്രദർശന യൂണിറ്റുകളും (ബ്ലോക്കിൽ ഒന്ന് വീതം)	150.00
4	പ്രോജക്ട് അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഡിപ്പാർട്ട്മെന്റൽ ഫാമുകളിൽ നിന്നുള്ള ഉല്പന്നങ്ങളുടെ ഓൺലൈൻ വില്പനയും ബ്രാന്റിംഗും	50.00
	ആകെ	**1425.00**

വി.എഫ്.പി.സി.കെ മുഖേന ഗ്രാഫ്റ്റുകളും തൈകളും ഉൾപ്പെടെ പഴങ്ങളുടേയും പച്ചക്കറികളുടേയും നടീൽ വസ്തുക്കൾ ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്നതിനായി 100.00 ലക്ഷം രൂപ നീക്കി വെച്ചിരിക്കുന്നു. ഫണ്ട് നൽകുന്നതിനു മുൻപായി വി.എഫ്.പി.സി.കെ ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്ന നടീൽ വസ്തുക്കളുടെ അളവും ഗുണനിലവാരവും സംബന്ധിച്ച് വി.എഫ്.പി.സി.കെ കൃഷി ഡയറക്ടറുമായി ധാരണാപത്രം ഒപ്പിടേണ്ടതാണ്.

ഫാമുകളുടെ അടിസ്ഥാനസൗകര്യ വികസനത്തിനും യന്ത്രവൽക്കരണത്തിനുമായി 150.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിൽ പ്രദർശന യൂണിറ്റുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതും ഉൾപ്പെടുന്നു.

ഡിപ്പാർട്ട്മെന്റിന്റെ ഫാമുകളിൽ നിന്നുള്ള ഉല്പന്നങ്ങൾ ഓൺലൈൻ ആയി വിൽക്കുന്നതിനും ബ്രാന്റിംഗിനുമായി 50.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. കാർഷിക ഉല്പന്നങ്ങളുടെ ഉത്ഭവം കണ്ടെത്താവുന്ന സംവിധാനം ഉൾപ്പെടെ ബ്രാന്റ് ചെയ്യുന്നതിനും, ഉല്പന്നങ്ങൾ ഓൺലൈൻ ആയി വില്പന നടത്തുന്നതിന് ഓൺലൈൻ പ്ലാറ്റ്ഫോം വികസനത്തിനും പരിപാലനത്തിനുമായി തുക വിനിയോഗിക്കും. ഇതേ സംവിധാനം വി.എഫ്.പി.സി.കെയും നടപ്പിലാക്കും.

15)	**കൃഷി സമൃദ്ധി (പുതിയത്)**	
	ശീർഷകം : 2401-00-104-66	**വിഹിതം : 1.00 ലക്ഷം രൂപ**

സംസ്ഥാനത്ത് സുസ്ഥിരമായ വളർച്ച ഉറപ്പാക്കുന്നതിനൊപ്പം കൃഷിയിലെ ഉല്പാദനക്ഷമതയും ലാഭക്ഷമതയും വർദ്ധിപ്പിക്കുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ കൂട്ടായ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ കൂടുതൽ ശ്രദ്ധ കേന്ദ്രീകരിച്ചുകൊണ്ട് 2025-26 കാലയളവിൽ കൃഷി സമൃദ്ധി എന്ന പദ്ധതി ആരംഭിക്കുന്നു. ഫലാധിഷ്ഠിത മോഡിൽ ഒരു സംയോജിത സമീപനം എന്ന നിലയിൽ നടപ്പിലാക്കുന്നതിനായാണ് ഇത് രൂപം നൽകിയിരിക്കുന്നത്. പദ്ധതിയ്ക്ക് കീഴിൽ തസ്തിക സൃഷ്ടിക്കൽ, കെട്ടിടങ്ങളുടെ നിർമ്മാണം, വാഹനം വാങ്ങൽ എന്നിവ അനുവദനീയമല്ല. പദ്ധതിയ്ക്കായി 1.00 ലക്ഷം രൂപ ടോക്കൺ പ്രൊവിഷനായി വകയിരുത്തുന്നു.

III. വകുപ്പിന്റെ ലബോറട്ടറികളുടെ ആധുനീകരണവും ഐ.സി.റ്റി സഹായവും

16)	**വകുപ്പുതല ലബോറട്ടറികളുടെ ആധുനീകരണം**	
	ശീർഷകം : 2401-00-105-86	**വിഹിതം : 400.00 ലക്ഷം രൂപ**

മണ്ണിന്റെ ഫലഭ്രയിഷ്ഠത വിലയിരുത്തുന്നതിനുള്ള മണ്ണ് പരിശോധന, വളങ്ങളുടെ പരിശോധന (ജൈവ-അജൈവ ജീവാണുവളങ്ങൾ ഉൾപ്പെടെ), കീടനാശിനിപരിശോധന, വിത്തുപരിശോധന എന്നിങ്ങനെ ഉല്പാദനോപാധികളുടെ ഗുണമേന്മ ഉറപ്പാക്കുന്നതിനു വേണ്ടിയുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾ വകുപ്പിനു കീഴിലുള്ള

ലബോറട്ടറികളിൽ നടപ്പിലാക്കുന്നു. ലബോറട്ടറികൾ ആധുനികവൽക്കരിക്കുന്നതിന് താഴെ പറയുന്ന ഘടകങ്ങൾക്കായി 2025-26 ൽ 400.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

ക്രമ നമ്പർ	ഘടകങ്ങൾ	തുക (രൂപ ലക്ഷത്തിൽ)
1	ലബോറട്ടറികളുടെ ശാക്തീകരണം, എൻ.എ.ബി.എൽ അക്രെഡിറ്റേഷൻ	345.00
2	ഗുണനിലവാര നിയന്ത്രണത്തിനായുള്ള എൻഫോഴ്സ്മെന്റ് വിഭാഗം	55.00
	ആകെ	**400.00**

ലബോറട്ടറികളുടെ ശാക്തീകരണത്തിനായി വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്ന 345.00 ലക്ഷം രൂപയിൽ 97.00 ലക്ഷം രൂപ മൊബൈൽ മണ്ണ് പരിശോധനാ ലബോറട്ടറി ഉൾപ്പെടെയുള്ള (വാഹനം വാങ്ങുന്നത് ഒഴികെ) മണ്ണ് പരിശോധനാ ലബോറട്ടറികൾക്കും, 15.00 ലക്ഷം രൂപ സംസ്ഥാന ജീവാണുവള ലബോറട്ടറി, 13.00 ലക്ഷം രൂപ സംസ്ഥാന അഗ്മാർക്ക് ലബോറട്ടറി, 18.00 ലക്ഷം രൂപ സംസ്ഥാന വിത്ത് പരിശോധനാ ലബോറട്ടറി എന്നിവയ്ക്കും, 47.00 ലക്ഷം രൂപ ബയോടെക്നോളജി-മോഡൽ ഫ്ലോറികൾച്ചർ സെന്ററിനും, 60.00 ലക്ഷം രൂപ സംസ്ഥാന വളഗുണനിലവാര നിയന്ത്രണ ലബോറട്ടറിയ്ക്കായും, 10.00 ലക്ഷം രൂപ ജൈവവളഗുണനിലവാര നിയന്ത്രണ ലബോറട്ടറിയ്ക്കും, 40.00 ലക്ഷം രൂപ സംസ്ഥാന ബയോകൺട്രോൾ ലബോറട്ടറിക്കും, 20.00 ലക്ഷം രൂപ സംസ്ഥാന കീടനാശിനി പരിശോധനാ ലബോറട്ടറിയ്ക്കായും നീക്കി വെച്ചിരിക്കുന്നു. ഗുണനിലവാര നിയന്ത്രണ ലബോറട്ടറികൾക്ക് എൻ.എ.ബി.എൽ അക്രെഡിറ്റേഷൻ ലഭിക്കുന്നതിന് 25.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

വിത്ത്, വളം, കീടനാശിനി എന്നിവയുടെ ഗുണനിലവാര നിയന്ത്രണം നടപ്പാക്കുന്നതിന് 55.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിട്ടുണ്ട്.

2025-26 കാലയളവിൽ കേര പ്രൊജക്ടുമായി സംയോജിപ്പിച്ചായിരിക്കും പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കുക.

17)	**ഓഫീസ് ഓട്ടോമേഷനും ഐ.റ്റി സാങ്കേതിക വിദ്യയും**	
	ശീർഷകം : 2401-00-001-86	**വിഹിതം : 759.00 ലക്ഷം രൂപ**

കാർഷിക മേഖലയിൽ വിവര വിനിമയ സാങ്കേതിക വിദ്യകൾ ഉപയോഗിക്കുന്നതിലൂടെ മെച്ചപ്പെട്ട കാർഷിക സാങ്കേതിക വിദ്യകളുടെ പ്രയോഗത്തിനും ഫലപ്രദമായ ഉല്പാദന തന്ത്രങ്ങൾ വികസിപ്പിക്കുന്നതിനും ആനുകൂല്യങ്ങളും സേവനങ്ങളും സമയബന്ധിതമായി കർഷകർക്ക് നേരിട്ട് വിതരണം ചെയ്യുന്നതിനും വഴിയൊരുക്കും. കാർഷിക വിപണനത്തിലെ വെല്ലുവിളികളെ നേരിടാനും ഇത് സഹായിക്കും. കാർഷിക

മേഖലയിൽ ഐ.സി.റ്റി സംവിധാനം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനായി 2025-26 ൽ 759.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു. ഘടകങ്ങൾ തിരിച്ചുള്ള വിഹിതം താഴെ പറയുന്നു.

ക്രമ നമ്പർ	**ഘടകങ്ങൾ**	**തുക (രൂപ ലക്ഷത്തിൽ)**
1	ഇ-ഓഫീസ് നടപ്പിലാക്കലും പരിപാലനവും ശക്തിപ്പെടുത്തലും	53.30
2	വിവിധ ഓഫീസുകളിലേയ്ക്ക് കണക്ടിവിറ്റി	210.70
3	കംപ്യൂട്ടറുകൾ, അക്സസറികൾ വാങ്ങുന്നതിനും, നെറ്റ്വർക്കിംഗ്, സൈറ്റ് തയ്യാറാക്കൽ എന്നിവയ്ക്കും, ഐ. സി. ടി. അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനവും	10.00
4	മാനേജ്മെന്റ് ഇൻഫർമേഷൻ സിസ്റ്റം (എംഐഎസ്), ഡയറക്ട് ബെനിഫിറ്റ് ട്രാൻസ്ഫർ (ഡിബിടി) എന്നിവയുടെ വികസനം (സിസ്റ്റം അഡ്മിനിസ്ട്രേറ്റർ, ഹാർഡ്വെയർ ടെക്നീഷ്യൻ, സോഫ്റ്റ്വെയർ എഞ്ചിനീയർ എന്നിവരുടെ ശമ്പളത്തിന് 28.90 ലക്ഷം രൂപ)	66.00
5	വീഡിയോ കോൺഫറൻസ്/വെർച്വൽ ക്ലാസ്സ് റൂം ഉൾപ്പെടെയുള്ള ഐ.സി.റ്റി അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങളുടെ പരിപാലനവും നവീകരണവും	33.00
6	ഡാറ്റാ എൻട്രി ഓപ്പറേറ്റർമാർക്കുള്ള ഓണറേറിയം	337.00
7	കതിർ ആപ്പുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് കേരള സംസ്ഥാന ഭൂവിനിയോഗ ബോർഡിൽ നിന്നും നെൽ വയലുകളുടേയും തണ്ണീർത്തടങ്ങളുടേയും ജി.ഐ.എസ് മാപ്പുകളുടെയും ഷെയിപ്പ് ഫയലുകളുടെയും സമാഹരണം. (പുതിയത്)	49.00
	ആകെ	**759.00**

വകുപ്പ നടപ്പിലാക്കുന്ന എല്ലാ പ്രവർത്തനങ്ങളും സേവനങ്ങളും ഉൾപ്പെടെയുള്ള വിവരങ്ങൾ കൃഷിഭവനിൽ നിന്നും സർക്കാർ തലത്തിലേയ്ക്ക് തടസ്സങ്ങളില്ലാതെ ഒഴുകുന്നതിന് എ.ഐ.എം.എസ് സോഫ്റ്റ്വെയറിനെ പൂർണ്ണമായ പ്രവർത്തനക്ഷമതയിലേയ്ക്ക് വികസിപ്പിക്കും. വീഡിയോ കോൺഫറൻസുകൾ/ വെർച്വൽ ക്ലാസ്സ് റൂം എന്നിവ ഉൾപ്പടെയുള്ള വിവരസാങ്കേതിക വിദ്യ ഉപയോഗപ്പെടുത്തുന്നതിനായുള്ള അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങളുടെ നവീകരണവും പരിപാലനവും ഇതിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു. ഈ വർഷം സ്മാർട്ട് കൃഷിഭവനുകളായി മാറ്റുവാൻ ലക്ഷ്യമിട്ടിരിക്കുന്ന കൃഷിഭവനുകളുടെ ഐ.സി.റ്റി വികസനത്തിന് മുൻഗണന നൽകും.

കംപ്യൂട്ടർ, ആക്സസ്സറികൾ വാങ്ങൽ, നെറ്റ്വർക്കിംഗ്, സൈറ്റ് തയ്യാറാക്കൽ എന്നിവയും പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടും.

കതിർ ആപ്പുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് നെൽവയലുകളുടെയും തണ്ണീർത്തടങ്ങളുടേയും ജി.ഐ.എസ് മാപ്പുകളും ഷെയിപ്പ് ഫയലുകളും കേരള സംസ്ഥാന ഭൂവിനിയോഗ ബോർഡിൽ നിന്നും സമാഹരിക്കുന്നതിനായി 4900 ലക്ഷം രൂപ നീക്കി വച്ചിരിക്കുന്നു.

2025-26 കാലയളവിൽ കേര പ്രൊജക്ടുമായി സംയോജിപ്പിച്ചായിരിക്കും പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കുക.

IV) കാർഷിക വിജ്ഞാന വ്യാപന സേവനങ്ങൾ

18)	**കാർഷിക വിജ്ഞാന വ്യാപനം ശക്തിപ്പെടുത്തൽ**	
	ശീർഷകം : 2401-00-109-80	**വിഹിതം : 1489.00 ലക്ഷം രൂപ**

കാർഷിക വികസന പരിപാടികളുടെ വിജയത്തിനായി ഫീൽഡ്തലത്തിൽ വിജ്ഞാന വ്യാപന പ്രവർത്തനങ്ങൾ ശക്തിപ്പെടുത്തേണ്ടതുണ്ട്. കർഷകർക്കിടയിൽ സാങ്കേതികവിദ്യയും ശാസ്ത്രീയ പരിപാലന രീതികളും സ്വീകരിച്ചു നടപ്പിലാക്കുന്നതിനായി കാർഷിക വിജ്ഞാന വ്യാപന പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ശാക്തീകരണത്തിനായി 2025-26 ൽ 1489.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

പദ്ധതിയുടെ ഘടകങ്ങൾ തിരിച്ചുള്ള വിഹിതം ചുവടെ ചേർക്കുന്നു.

ക്രമ നമ്പർ	**ഘടകങ്ങൾ**	**തുക (രൂപ ലക്ഷത്തിൽ)**
1	പരിശീലനകേന്ദ്രങ്ങളായ ആർ.എ.റ്റി.റ്റി.സി, എഫ്.റ്റി.സി എന്നിവയുടെ നവീകരണം	50.00
2	ആത്മ പ്രോജക്ട് ഡയറക്ടറേറ്റ് ശക്തിപ്പെടുത്തൽ, എച്ച്.ആർ പിന്തുണ, ആത്മ പ്രവർത്തനങ്ങൾ, പ്രവർത്തന സഹായം	335.00
3	ലീഡ്സിനുള്ള സഹായം,പ്രതിമാസ സാങ്കേതിക ഉപദേശ സംവിധാനം ഉൾപ്പടെ	350.00
4	മികച്ച പ്രവർത്തനം കാഴ്ചവച്ചവർക്കുള്ള അവാർഡ്	70.00
5	പൊതുജന പങ്കാളിത്തം	246.50
6	കൃഷിപാഠ ശാല	53.00
7	കിസാൻ പ്രോജക്ട്	60.00
8	സ്മാർട്ട് കൃഷിഭവൻ	100.00
9	വൈഗ സംഘാടനം	50.00

10	കൃഷിഭവന്റെ അടിയന്തിര ആവശ്യങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിനായുള്ള ഇംപ്രസ്റ്റ് ഫണ്ട്	40.00
11	അഗ്രോക്ലിനിക്കുകൾ സംഘടിപ്പിക്കുക	4.50
12	കൃഷിദർശൻ പരിപാടി	130.00
	ആകെ	**1489.00**

വിജ്ഞാനവ്യാപന സ്ഥാപനങ്ങൾ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിന്റെ ഭാഗമായി പ്രാദേശിക കാർഷിക പരിശീലന കേന്ദ്രങ്ങളുടേയും കർഷക പരിശീലന കേന്ദ്രങ്ങളുടേയും നവീകരണത്തിനായി 50.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. എച്ച്.ആർ പിന്തുണ, പ്രവർത്തന ചെലവുകൾക്കുള്ള സഹായം ഉൾപ്പെടെ ആത്മാ പ്രോജക്ട് ഡയറക്ടറേറ്റ് ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിന് 335.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു. ലീഡ്സ് പദ്ധതിയ്ക്കുള്ള സഹായമായും പ്രതിമാസ സാങ്കേതിക ഉപദേശ സംവിധാനം തയ്യാറാക്കുന്നതിനുമായി 350.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ആത്മാ പദ്ധതിയ്ക്കുള്ള സംസ്ഥാന വിഹിതം കൃഷി ഉന്നതി യോജനയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു.

മികച്ച പ്രകടനം കാഴ്ച വെയ്ക്കുന്ന കർഷകർക്കുള്ള അവാർഡുകൾക്കായി 70.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിൽ ഉദ്യോഗസ്ഥർ ഉൾപ്പെടുന്നതല്ല.

പൊതുജന പങ്കാളിത്തം എന്ന ഘടകത്തിന് കീഴിൽ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്ന 246.50 ലക്ഷം രൂപയിൽ കാർഷിക വികസന സമിതികൾ, സെമിനാറുകൾ, കർഷകദിനം, കാർഷികമേളകൾ, അവലോകനയോഗങ്ങൾ, കർഷക സംഗമങ്ങൾ, കർഷക സഭ, ഞാറ്റുവേല ചന്തകൾ എന്നിവ നടത്തുന്നതിനായി നീക്കിവെച്ചിരിക്കുന്നു. ഇതിൽ എഫ്.പി.ഒ കളും പ്രാഥമിക കാർഷിക സഹകരണ സംഘങ്ങളും സംഘടിപ്പിക്കുന്ന പരിപാടികളും ഉൾപ്പെടും.

ബ്ലോക്കുകളിൽ കൃഷി ഭവനുകൾ മുഖേന കേരള കാർഷിക സർവ്വകലാശാലയിലെ ശാസ്ത്രജ്ഞർ നോഡൽ ഓഫീസറായി പ്രവർത്തിക്കുന്ന ബ്ലോക്കുതല കാർഷിക വിജ്ഞാന കേന്ദ്രങ്ങൾ, ഫീൽഡ് ഓഫീസർക്കും, കർഷകർക്കും സാങ്കേതിക മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശം നൽകുന്നതിനുള്ള ഒരു ഉപദേശക സമിതിയായി പ്രവർത്തിക്കുകയും കൃഷി ഭവനുകൾ മുഖേനയുള്ള പരിപാടികൾ വിജയകരമായി നടപ്പിലാക്കുന്നതിന് സഹായിക്കുകയും ചെയ്യും. പരിശീലനങ്ങൾ, ഫീൽഡ് തല പ്രദർശനങ്ങൾ, ട്രയലുകൾ എന്നിവയിലൂടെ സാങ്കേതികവും നൂതനവുമായ അറിവുകൾ കൃത്യമായ ഇടവേളകളിൽ പ്രചരിപ്പിക്കുന്നതിനായിട്ടുള്ള ട്രെയിനിംഗ് മോഡ്യൂളുകൾ തയ്യാറാക്കി നടപ്പിലാക്കുന്നതാണ്. കൃഷി പാഠശാല എന്ന ഘടകത്തിനായി 53.00 ലക്ഷം രൂപ നീക്കി വച്ചിരിക്കുന്നു. വിവിധ സ്കീമുകളിൽ വിഭാവനം ചെയ്തിരിക്കുന്ന എല്ലാ ബോധവൽക്കരണ പരിപാടികളും ഈ ഘടകത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി നടപ്പിലാക്കും. കൃഷി പാഠശാലയുടെ ആനുകാലിക അവലോകനം കൃഷി ഡയറക്ടർ ത്രൈമാസ അടിസ്ഥാനത്തിൽ നടത്തും. പ്രതിഫലം/ഓണറേറിയം എന്നിവയ്ക്കുള്ള ചെലവുകൾ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടില്ല. 2025-26 വർഷത്തേയ്ക്കുള്ള ഒരു സമഗ്ര പരിശീലന മൊഡ്യൂളും പരിശീലന കലണ്ടറും സമേതി തയ്യാറാക്കുകയും കൃഷി ഡയറക്ടറുടെ അംഗീകാരത്തോടെ അതനുസരിച്ച്

പരിപാടികൾ ക്രമീകരിക്കുകയും ചെയ്യും. പരിശീലന മൊഡ്യൂൾ തയ്യാറാക്കുന്നതിനായി സമേതിയ്ക്ക് പ്രത്യേക വിഹിതം അനുവദിക്കുന്നതല്ല.

കേരള ഡിജിറ്റൽ സർവകലാശാലയുമായി സഹകരിച്ച് കൃഷി വകുപ്പ് നടത്തുന്ന കിസാൻ പ്രോജക്ട് വിജ്ഞാനപ്രദമായ പ്രതിവാര ടെലിവിഷൻ പരിപാടികളിലൂടെ കാർഷികവിജ്ഞാന വ്യാപന പ്രവർത്തനങ്ങൾ തുടരും. കിസാൻ പദ്ധതിയ്ക്ക് പ്രോജക്ട് അധിഷ്ഠിത സഹായം നൽകുന്നതിന് 60.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. പരിപാടിയുടെ ഉള്ളടക്കം കേരള കാർഷിക സർവ്വകലാശാലയുടെ വിജ്ഞാന വ്യാപന വിഭാഗം, വകുപ്പതല ഉദ്യോഗസ്ഥർ, എഫ്.ഐ.ബി, വി.എഫ്.പി.സി.കെ, ഡി.യു.കെ. എന്നിവരടങ്ങുന്ന സാങ്കേതിക സമിതി തീരുമാനിക്കും.

ഇ-ഗവേർണൻസിലൂടെയും സാങ്കേതികവിദ്യയുടെ പ്രയോഗത്തിലൂടെയും കൃഷിഭവനുകളുടെ പ്രവർത്തനക്ഷമത വർദ്ധിപ്പിക്കുകയും നവീകരിക്കുകയും ചെയ്യുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ ആരംഭിച്ച സ്മാർട്ട് കൃഷിഭവനുകൾ എന്ന ഘടകം തുടരും. കർഷക സമൂഹത്തിന് കാര്യക്ഷമവും സംയബന്ധിതവുമായി സേവനങ്ങൾ ലഭ്യമാക്കുക എന്നതായിരിക്കും ഇതിന്റെ ആത്യന്തിക ലക്ഷ്യം. ഈ വർഷം കൂടുതൽ കൃഷിഭവനുകളെ പ്രവർത്തന പരിവർത്തനത്തിലൂടെ സ്മാർട്ട് കൃഷിഭവനുകളാക്കി മാറ്റും. ഇൻഫർമേഷൻ സെന്റർ ഉൾപ്പെടെയുള്ള ഫ്രണ്ട് ഓഫീസ് സ്ഥാപിക്കൽ, പ്ലാന്റ് ഹെൽത്ത് ക്ലിനിക്കുകളുടെ നവീകരണം, ഡിജിറ്റൽ രൂപത്തിൽ പഞ്ചായത്തിന്റെ ഭ്രവിഭവ മാപ്പിംഗ്, ഭ്ര റവന്യു ഡാറ്റയുമായി സംയോജിപ്പിക്കൽ, കൃഷിഭവനുകൾ മുഖേന നടപ്പാക്കുന്ന പരിപാടികൾ ഉൾപ്പെടെ കൃഷിഭവനിലെ രേഖകൾ ഡിജിറ്റലൈസ് ചെയ്യുക, ഓൺലൈൻ ഡിജിറ്റൽ മീഡിയ ലൈബ്രറി, കൃഷി ഭവനുകളുടെ നവീകരണം, കർഷകർക്കുള്ള സ്മാർട്ട് കാർഡ് തുടങ്ങിയ ഘടകങ്ങൾ ഇതിൽ ഉൾപ്പെടും. വിള ആസൂത്രണം, ഉല്പാദന ആസൂത്രണം, വിപണനം, മൂല്യവർദ്ധന, കാർഷിക സംരംഭകത്വം, വായ്പാ വിവരങ്ങൾ, ക്ഷേമ പരിപാടികൾ, ഇൻഷുറൻസ് സഹായം, സ്റ്റാർട്ടപ്പുകൾക്കു പ്രോത്സാഹനം, പുതിയ സാങ്കേതിക വിദ്യകളുടെ പ്രചരണം തുടങ്ങി കാർഷിക വികസനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട എല്ലാ മേഖലകളിലും കർഷക സമൂഹത്തിന്റെ ഉപദേശക സമിതിയായി കൃഷിഭവൻ പ്രവർത്തിക്കും.. പുതിയ തസ്തിക സൃഷ്ടിക്കുന്നത്. കരാർ/അന്യത്ര സേവനം എന്നിവ ഈ ഘടകത്തിൽ അനുവദനീയമല്ല. നിലവിലുള്ള വകുപ്പ് ജീവനക്കാർ/കരാർ ജീവനക്കാർ എന്നിവരുടെ സേവനം ഉപയോഗിച്ച് ഈ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കേണ്ടതാണ്.

കൃഷിഭവനിലും, ബ്ലോക്കുകളിലും അടിയന്തിരമായി നടപ്പിലാക്കേണ്ട അപ്രതീക്ഷീത മൂലധന ചെലവുകൾക്കായി ഒരു ബ്ലോക്ക്/കൃഷിഭവന 10,000/-രൂപ വീതം എന്ന തോതിൽ നൽകുന്നതിനായി ഇംപ്രസ്റ്റ് ഫണ്ടായി 40.00 ലക്ഷം രൂപ നീക്കിവെച്ചിരിക്കുന്നു.

സാങ്കേതികവിദ്യ കൈ മാറ്റം സുഗമമാക്കുന്നതിനും പ്രാദേശിക തലത്തിൽ ഫീൽഡ് പ്രശ്നങ്ങൾക്ക് പരിഹാരം കണ്ടെത്തുന്നതിനുമായി വാർഡ് തലത്തിലുള്ള ഗ്രൂപ്പ് കർഷക സമ്പർക്ക സംവിധാനം കൊണ്ട് വരുന്നതിനായി അഗ്രോക്ലിനിക്കുകൾ നടത്തുന്നതിനായി 4.50 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ഫീൽഡ് തലത്തിൽ തന്നെ കർഷകരുടെ പ്രശ്നങ്ങൾ പരിഹരിക്കുന്നതിനുള്ള വേദി ഒരുക്കുക എന്ന ഉദ്ദേശ്യത്തോടെ കൃഷി ദർശൻ പരിപാടികൾ നടപ്പിലാക്കുവാൻ വിഭാവനം ചെയ്തിരിക്കുന്നു. ഇതിനായി 130.00 ലക്ഷം രൂപ നീക്കി വച്ചിരിക്കുന്നു.

2025-26 കാലയളവിൽ കേര പ്രൊജക്ടുമായി സംയോജിപ്പിച്ചായിരിക്കും പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കുക.

19)	**കാർഷിക വിവരവും വിനിമയവും**	
	ശീർഷകം : 2401-00-109-84	**വിഹിതം : 400.00 ലക്ഷം രൂപ**

കൃത്യസമയത്ത് കർഷകർക്കിടയിൽ ശാസ്ത്രീയ അറിവുകൾ പ്രചരിപ്പിക്കുന്നതിനും കൃഷി, ഫിഷറീസ് എന്നീ വകുപ്പുകളുടെ പ്രവർത്തനങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള വിവരങ്ങൾ വെബ് അധിഷ്ഠിത സേവനങ്ങൾ ഉൾപ്പെടെ വിവിധ ഇലക്ട്രോണിക് മാധ്യമങ്ങളിലൂടെ നൽകുന്നതിനുമായി 2025-26 ൽ 400.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

കേരള കർഷകൻ പ്രസിദ്ധീകരണം, ഡിജിറ്റൽ കോപ്പി പ്രിന്റിംഗ്, കേരള കർഷകൻ ജേർണലിലെ രചയിതാക്കൾക്കുള്ള ഓണറേറിയം, ഫാം ഫോട്ടോഗ്രാഫി മത്സരം, ഉപന്യാസ രചനാ മത്സരം, ഷോർട്ട് ഫിലിം മത്സരം, അവാർഡുകൾ (ഉദ്യോഗസ്ഥർ ഒഴികെ), സ്റ്റേഷനറി ചെലവുകൾ, ക്യാമ്പയിനുകൾ, പ്രദർശനങ്ങൾ, സൈബർ വിജ്ഞാന വ്യാപനം, റേഡിയോ പരിപാടികൾ തുടങ്ങിയ പ്രവർത്തനങ്ങൾ കൂടാതെ മറ്റ് ആശയ വിനിമയ പ്രവർത്തനങ്ങളും ഉൾപ്പെടും. ഫാം ഇൻഫർമേഷൻ ബ്യൂറോയ്ക്കായി പുതിയ ഓഫീസ് കെട്ടിയം നിർമ്മിക്കുന്നതിന് ഈ പദ്ധതിയ്ക്ക് കീഴിൽ പിന്തുണ നൽകും.

2025-26 കാലയളവിൽ കേര പ്രൊജക്ടുമായി സംയോജിപ്പിച്ചായിരിക്കും പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കുക. കാർഷിക വിവരവും വിനിമയവും പദ്ധതിയുടെ ഘടകങ്ങൾ തിരിച്ചുള്ള വിഹിതം താഴെ കൊടുത്തിരിക്കുന്നു.

ക്രമ നമ്പർ	**ഘടകങ്ങൾ**	**തുക (രൂപ ലക്ഷത്തിൽ)**
1	കേരള കർഷകനും മറ്റ് പ്രവർത്തനങ്ങളും	225.00
2	പ്രസിദ്ധീകരണങ്ങൾ	50.00
3	മാധ്യമ സഹകരണവും, മറ്റ് വാർത്താവിനിമയ പ്രവർത്തനങ്ങളും	124.00
4	ഫാം ഇൻഫർമേഷൻ ബ്യൂറോയ്ക്ക് പുതിയ കെട്ടിടം (പുതിയത്)	1.00
	ആകെ	**400.00**

20)	മാനവശേഷി വികസനം	
	ശീർഷകം : 2415-01-277-98	വിഹിതം : 335.00 ലക്ഷം രൂപ

കാർഷിക സാങ്കേതികവിദ്യ കർഷക സമൂഹത്തിന് കാര്യക്ഷമമായി കൈമാറുന്നതിനും അത് സ്വീകരിച്ച് നടപ്പിലാക്കുന്നതിനുമായി കാർഷിക മേഖലയിലെ ആനുകാലിക വിവരങ്ങളിൽ ഉദ്യോഗസ്ഥരുടെ ശേഷി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നത് അത്യന്താപേക്ഷിതമാണ്. ഉദ്യോഗസ്ഥർക്കുള്ള പരിശീലനം, കർഷകർക്കുള്ള പരിശീലനം, , സംസ്ഥാന, ദേശീയ തലങ്ങളിലെ പ്രമുഖ സ്ഥാപനങ്ങളിൽ ഉദ്യോഗസ്ഥർക്ക് സാങ്കേതിക, മാനേജീരിയൽ കഴിവ് മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനുള്ള പ്രത്യേക പരിശീലനം,, പിജി പ്രോഗ്രാമുകൾക്കായി സ്പോൺസർ ചെയ്ത ഉദ്യോഗാർത്ഥികൾക്കുള്ള കോഴ്സ് ഫീസ് എന്നിവ ഈ പരിപാടിയുടെ ഘടകങ്ങളിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു..

ബ്ലോക്ക് തലത്തിലുള്ള വകുപ്പ് ഉദ്യോഗസ്ഥർക്ക് സമേതി മുഖേന വിഭാവനം ചെയ്യുന്ന നൂതന സാങ്കേതിക വിദ്യകളെക്കുറിച്ചുള്ള 'ഓൺഫാം' പരിശീലനങ്ങൾ കേരള കാർഷിക സർവ്വകലാശാലയെ ഏൽപ്പിക്കും. ഇത് ഡയറക്ടർ ഓഫ് എക്സ്റ്റൻഷൻ, കെ.എ.യു നടത്തും. സംസ്ഥാന കാർഷിക വികസന കർഷകക്ഷേമ വകുപ്പിലെ ഉദ്യോഗസ്ഥർക്ക് കേരള കാർഷിക സർവകലാശാലയുമായി സഹകരിച്ചുള്ള പരിശീലനം നടപ്പാക്കുന്നതിന് മുമ്പ് അതിനായുള്ള പ്രൊപോസൽ ഡിപ്പാർട്ട്മെന്റൽ വർക്കിംഗ് ഗ്രൂപ്പിന്റെ അംഗീകാരത്തിനായി സമർപ്പിക്കും. കേരള കാർഷിക സർവകലാശാല നടപ്പിലാക്കുന്ന വിവിധ സർട്ടിഫിക്കറ്റ് കോഴ്സുകളിൽ വകുപ്പുദ്യോഗസ്ഥരുടെ പങ്കാളിത്തവും പദ്ധതിക്ക് കീഴിൽ വിഭാവനം ചെയ്യുന്നു. കോഴ്സുകളിലേക്കുള്ള ഉദ്യോഗാർത്ഥികളെ തെരഞ്ഞെടുക്കുന്നതിൽ സുതാര്യത നിലനിർത്തും. യോഗ്യതാ മാനദണ്ഡങ്ങൾ കൃഷി ഡയറക്ടർ നിശ്ചയിക്കുകയും വകുപ്പുതല വർക്കിംഗ് ഗ്രൂപ്പിൽ അംഗീകാരത്തിനായി സമർപ്പിക്കുകയും ചെയ്യും. മാനവശേഷി വികസനത്തിനായി 240.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു. അംഗീകാരം ലഭിക്കുന്ന മുറയ്ക്ക് ഷെഡ്യൂൾ ചെയ്ത പ്രോഗ്രാമുകൾ ആരംഭിക്കുന്നതിന് മുമ്പ് വകുപ്പ്, തുക മുൻകൂറായി ഡയറക്ടർ ഓഫ് എക്സ്റ്റൻഷൻ, കെഎയുവിന് കൈമാറും. കർഷകർക്കുള്ള പരിശീലനവും അന്താരാഷ്ട്ര എക്സ്പോഷർ സന്ദർശനങ്ങളും ഈ പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുന്നില്ല.

സമേതിയുടെ പ്രവർത്തനം ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിന് 95.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. സമേതിയുടെ പ്രവർത്തന ചെലവുകൾ, ശേഷി വർദ്ധിപ്പിക്കൽ പരിപാടികൾ, വകുപ്പിൽ പുതിയതായി നിയമനം ലഭിച്ച ഉദ്യോഗസ്ഥർക്കുള്ള ഇൻഡക്ഷൻ പരിശീലനം എന്നിവ ഘടകങ്ങളിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു. 2025-26 കാലയളവിൽ കേര പ്രൊജക്ടുമായി സംയോജിപ്പിച്ചായിരിക്കും പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കുക.

2025-26 ൽ ഈ പദ്ധതിയ്ക്കായി 335.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

ക്രമ നമ്പർ	ഘടകങ്ങൾ	തുക (രൂപ ലക്ഷത്തിൽ)
1	മാനവ വിഭവശേഷി വികസന പരിപാടികൾ	240.00
1.1	ഉദ്യോഗസ്ഥർക്കുള്ള പരിശീലനം - ഒരു പരിശീലനത്തിന് 71,500 രൂപ നിരക്കിൽ 173 പരിശീലനങ്ങൾ	123.695
1.2	കർഷകർക്കുള്ള പരിശീലനം - ഒരു പരിശീലനത്തിന് 64,000 രൂപ നിരക്കിൽ 173 പരിശീലനങ്ങൾ	110.72
1.3	വകുപ്പിലെ ഉദ്യോഗസ്ഥർക്കുള്ള പ്രത്യേക പരിശീലന പരിപാടികളും പിജി പ്രോഗ്രാമുകൾക്ക് സ്പോൺസർ ചെയ്ത ഉദ്യോഗസ്ഥർക്കുള്ള കോഴ്സ് ഫീസും	5.585
	ആകെ	**240.00**
2	സമേതിയെ ശക്തിപ്പെടുത്തൽ	
2.1	സമേതിയുടെ പ്രവർത്തന ചെലവുകൾ	50.00
2.2	കാര്യക്ഷമതാ വികസന പരിപാടികൾ	40.00
2.3	വകുപ്പിലെ പുതിയ നിയമനങ്ങൾക്കുള്ള ഇൻഡക്ഷൻ പരിശീലനം	5.00
	ആകെ	**95.00**
	ആകെ മൊത്തം	**335.00**

21)	**ഫാം യന്ത്രവൽക്കരണത്തിനുള്ള സഹായം**	
	ശീർഷകം : 2401-00-113-83	**വിഹിതം : 900.00 ലക്ഷം രൂപ**
	ശീർഷകം : 4401-00-113-98	**വിഹിതം : 100.00 ലക്ഷം രൂപ**
	ആകെ	**വിഹിതം : 1000.00 ലക്ഷം രൂപ**

വിളകളുടേയും ഉല്പന്നങ്ങളുടേയും ശാസ്ത്രീയ പരിപാലനത്തിൽ ഫാം യന്ത്രവൽക്കരണത്തിന് പ്രാധാന്യമേറുന്നു. യന്ത്രവൽക്കരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ഭാഗമായ കാർഷിക സേവന കേന്ദ്രങ്ങൾ, കാർഷിക കർമ്മ സേനകൾ, കസ്റ്റം ഹയറിംഗ് സെന്ററുകൾ എന്നിവ ശക്തിപ്പെടുത്തി സേവനപ്രവർത്തനങ്ങൾ കേന്ദ്രീകരിച്ച് ഒറ്റ കേന്ദ്രത്തിലൂടെ നൽകുന്നതിനും തൊഴിലാളി ക്ഷാമം കുറയ്ക്കുന്നതിനും ഈ പദ്ധതിയിലൂടെ ലക്ഷ്യമിടുന്നു. കൂടാതെ ഇവയെ സംയോജിപ്പിച്ച് കാർഷിക മേഖലയിലെ സ്വയംസഹായ ഗ്രൂപ്പുകളായി (കൃഷിശ്രീ സെന്ററുകൾ) വികസിപ്പിക്കുന്നതിനും എല്ലാ സേവനങ്ങളും ഏകജാലക സംവിധാനത്തിലൂടെ നൽകുന്നതിനും വിഭാവനം ചെയ്യുന്നു. കേരള സംസ്ഥാന കാർഷിക യന്ത്രവൽക്കരണ മിഷന്റെ (കെ.എസ്.എ.എം.എം) ഏകോപനത്തിൽ പ്രോജക്ട് അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഇത് നടപ്പിലാക്കും.

2025-26 ൽ ഈ പദ്ധതിയ്ക്ക് വകയിരുത്തിയിട്ടുള്ള 1000.00 ലക്ഷം രൂപയുടെ ഘടകങ്ങൾ തിരിച്ചുള്ള വിഹിതം താഴെ കൊടുത്തിരിക്കുന്നു.

ക്രമ നമ്പർ	ഘടകങ്ങൾ	തുക (രൂപ ലക്ഷത്തിൽ)
1	പ്രോജക്ട് അടിസ്ഥാനത്തിൽ പുതിയ കൃഷിശ്രീ സെന്ററുകൾ സ്ഥാപിക്കൽ, നിലവിലുള്ള കൃഷിശ്രീ സെന്ററുകളുടെയും കാർഷിക കർമ്മസേനയുടെയും, അഗ്രോ സർവ്വീസ് സെന്ററുകളുടേയും ശാക്തീകരണം, അഗ്രോ മെഷിനറി റിപ്പയർ ക്യാമ്പുകൾ	100.00
2	കാർഷിക കർമ്മ സേനയിലേയും അഗ്രോ സർവ്വീസ് സെന്ററുകളിലെയും പുതിയതായി രൂപീകരിച്ച കൃഷിശ്രീ കേന്ദ്രങ്ങളിലെയും അംഗങ്ങൾക്ക് ഗ്രൂപ്പ് ഇൻഷ്വറൻസ് പദ്ധതി	20.00
3	അഗ്രോ സർവ്വീസ് സെന്ററുകളിലെ മൊബൈൽ ക്ലിനിക്കുകളിലേയ്ക്കുള്ള വേതനം ഉൾപ്പെടെയുള്ള പ്രവർത്തന ചെലവുകൾ	185.00
4	കെ.എസ്.എ.എം.എം ന്റെ പ്രവർത്തന ചെലവുകൾ	200.00
5	കൃഷിഭവനുകളിൽ ഇന്റേൺഷിപ്പ് പരിപാടി (അപ്രന്റീസ് വി.എച്ച്.എസ്.ഇ)	350.00
6	കൃഷിഭവനുകളിലെ ഇരുചക്ര വാഹനങ്ങളുടെ ഇന്ധന ചാർജ്ജും പ്രവർത്തന ചെലവും	145.00
ആകെ		**1000.00**

പ്രോജക്ട് അടിസ്ഥാനത്തിൽ പുതിയ കൃഷിശ്രീ സെന്ററുകൾ സ്ഥാപിക്കൽ, നിലവിലുള്ള കൃഷിശ്രീ സെന്ററുകളുടെയും കാർഷിക കർമ്മസേനയുടെയും, അഗ്രോ സർവ്വീസ് സെന്ററുകളുടേയും ശാക്തീകരണം, ബ്ലോക്ക് തലത്തിലുള്ള അഗ്രോ മെഷിനറി റിപ്പയർ ക്യാമ്പുകൾ എന്നിവയ്ക്കായി 100.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. 2025-26 കാലയളവിൽ കോർപ്പറേഷനിലും, മുൻസിപ്പാലിറ്റിയിലും ഉൾപ്പെടെ പുതിയ കൃഷിശ്രീ കേന്ദ്രങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കും. കാർഷിക കർമ്മസേനയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ കാര്യക്ഷമമാക്കുന്നതിനായി അവയെ ശക്തിപ്പെടുത്തും. ഇതിനായി ഓരോ കേന്ദ്രങ്ങളുടെ വിശദമായ പ്രോജക്ട് റിപ്പോർട്ടുകൾ വർക്കിംഗ് ഗ്രൂപ്പിൽ സമർപ്പിക്കും.

വരും വർഷങ്ങളിൽ കാര്യക്ഷമവും ലാഭകരവുമായ പ്രവർത്തനത്തിനും സ്വയംപര്യാപ്തത കൈവരിക്കുന്നതിനും വേണ്ടി ഓരോ യൂണിറ്റിനും ബിസിനസ്സ് പ്ലാൻ തയ്യാറാക്കും. ഒരു യൂണിറ്റിന് 5.00 ലക്ഷം രൂപ വരുമാനം ലഭിക്കുന്ന ഒരു ബിസിനസ്സ് പ്ലാൻ ഉണ്ടായിരിക്കും. യൂണിറ്റുകളുടെ പ്രകടനം വിശകലനം ചെയ്തതിനു ശേഷമായിരിക്കും സഹായം നൽകുന്നത്.

കാർഷിക കർമ്മ സേനയുടേയും കാർഷിക സേവന കേന്ദ്രങ്ങളിലേയും പുതുതായി ആരംഭിക്കുന്ന കൃഷിശ്രീ യൂണിറ്റുകളിലേയും രജിസ്റ്റർ ചെയ്തിട്ടുള്ള അംഗങ്ങൾക്ക് അപകട ഇൻഷുറൻസ് പരിരക്ഷ നൽകുന്നതിനായി ഉണഭോക്തൃ വിഹിതം ഉൾപ്പെടുത്തികൊണ്ട്

ഇൻഷുറൻസ് കമ്പനികളുമായി ചേർന്ന് ഗ്രൂപ്പ് ഇൻഷുറൻസ് പരിപാടി നടപ്പിലാക്കും. ഇതിനുള്ള പ്രീമിയം തുക ഒടുക്കുന്നതിനായി 20.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

കർഷകർക്ക് കാർഷിക പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിനായി കാര്യക്ഷമമായ യന്ത്രവൽക്കരണ അന്തരീക്ഷം സാധ്യമാക്കുന്നതിന് കെ.എസ്.എ.എം.എം ന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ശ്രദ്ധ കേന്ദ്രീകരിക്കും. കെ.എസ്.എ.എം.എം ന്റെ പ്രവർത്തന ചെലവുകൾക്കായി 200.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. കാർഷിക സേവന കേന്ദ്രം, കാർഷിക കർമ്മ സേന, കസ്റ്റം ഹയറിംഗ് സെന്റർ എന്നിവ കൂടാതെ വിവിധ പദ്ധതികളിൽ വിതരണം ചെയ്തതും പഞ്ചായത്തുകളിൽ ലഭ്യമായതുമായ കാർഷിക യന്ത്രങ്ങളുടെ ആസ്തി വിവര പട്ടിക 2025-26 ൽ പുതുക്കും. കാർഷിക യന്ത്രങ്ങളുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നീരീക്ഷിക്കുന്നതിന് ഈ ഡേറ്റാ ബേസ് സഹായകമാക്കും. കാർഷിക പ്രവർത്തനങ്ങളെ കൃഷിശ്രീ യൂണിറ്റുകൾ മുഖേന ഏകോപിപ്പിച്ച് നടപ്പിലാക്കുക, അവയെ സ്വയംപര്യാപ്തതയിലേയ്ക്ക് കൊണ്ടുവരുന്നതിനായി ബിസിനസ്സ് പ്ലാൻ ആശയം കൊണ്ടുവരിക, ജില്ല-സംസ്ഥാനതലത്തിലുള്ള നിരീക്ഷണം തുടങ്ങിയവ മിഷന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു. കാർഷിക സേവന കേന്ദ്രങ്ങളുടേയും കാർഷിക കർമ്മസേനയുടേയും സേവന ദാതാക്കൾക്ക് കാർഷിക യന്ത്രങ്ങളുടെ അറ്റകുറ്റപ്പണികൾ നടത്തുന്നതിനുള്ള പരിശീലനവും നൈപുണ്യം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള പരിശീലനവും മിഷൻ മുഖേന തുടരും. വകുപ്പിന്റെ എഞ്ചിനീയറിംഗ് വിഭാഗത്തിന്റെ സമാന പ്രവർത്തനങ്ങളുമായി സംയോജിപ്പിച്ച് കൃഷി ഡയറക്ടറുടെ മേൽനോട്ടത്തിലായിരിക്കും മിഷൻ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കുക.

വിദ്യാ സമ്പന്നരായ യുവാക്കൾക്ക് അവസരം ഒരുക്കുക, സർക്കാർ പരിപാടികൾ മികച്ച രീതിയിൽ നടപ്പിലാക്കുന്നതിന് താഴേത്തട്ടിൽ സേവനം ലഭ്യമാക്കുക എന്നീ ഇരട്ടലക്ഷ്യത്തോടെ 2025-26 വർഷം കൃഷിഭവനുകളിൽ ഇന്റേൺഷിപ്പ് പ്രോഗ്രാം നടപ്പിലാക്കും. കാർഷിക/ജൈവ കൃഷിയിൽ അവസാനവർഷ വൊക്കേഷണൽ ഹയർ സെക്കന്ററി വിദ്യാർത്ഥികളേയും, വി.എച്ച്.എസ്.ഇ സർട്ടിഫിക്കറ്റ് ഉടമകളേയും ഇൻസെന്റീവോടെ ആറുമാസത്തേയ്ക്ക് ജോലിയിൽ ഏർപ്പെടുത്തുവാൻ ലക്ഷ്യമിടുന്നു. ഇതിനായി 350.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

പദ്ധതിയുടെ ഗുണഭോക്താക്കളിൽ 15 ശതമാനം സ്ത്രീകളാണെന്ന് വകുപ്പ് ഉറപ്പാക്കും. യന്ത്രവൽക്കരണ യജ്ഞം ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനായി അഗ്രിക്കൾച്ചർ പ്രൊഡക്ഷൻ കമ്മീഷണറുടെ അധ്യക്ഷതയിൽ അവലോകന സമിതി രൂപീകരിക്കും. കൃഷി ഡയറക്ടർക്ക് പുറമേ കാർഷിക സർവ്വകലാശാല പ്രതിനിധി, സംസ്ഥാന ആസൂത്രണ ബോർഡ്, സംസ്ഥാന അഗ്രിക്കൾച്ചർ എഞ്ചിനീയർ, കെ.എസ്.എ.എം.എം ഡയറക്ടർ എന്നിവരും കമ്മിറ്റിയിൽ അംഗങ്ങളായിരിക്കും. പദ്ധതിയ്ക്ക കീഴിലുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഈ സമിതിയുടെ മേൽനോട്ടത്തിലായിരിക്കും.

2025-26 കാലയളവിൽ കേര പ്രൊജക്ടുമായി സംയോജിപ്പിച്ചായിരിക്കും പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കുക.

V. വരുമാനം ഉറപ്പാക്കലും റിസ്ക് ലഘൂകരണവും

22)	**സംസ്ഥാന വിള ഇൻഷുറൻസ് പദ്ധതി**	
	ശീർഷകം : 2401-00-110-82	**വിഹിതം : 3314.00 ലക്ഷം രൂപ**

പ്രകൃതിക്ഷോഭംമൂലം ഉണ്ടാകുന്ന വിളനാശത്തിനു നൽകി വരുന്ന സംസ്ഥാന വിള ഇൻഷുറൻസ് പദ്ധതി കർഷകരെ സംരക്ഷിക്കുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ 2025-26 ലും തുടരും. ഇതിൽ അംഗങ്ങളായ കർഷകരിൽ നിന്നും പ്രീമിയം, രജിസ്ട്രേഷൻ ഫീസ് എന്നിവ സ്വരൂപിച്ചും സർക്കാരിൽ നിന്നുമുള്ള സംഭാവനയും ചേർത്താണ് വിള ഇൻഷുറൻസ് ഫണ്ട് രൂപീകരിച്ചിരിക്കുന്നത്. 2025-26 ൽ ഈ പദ്ധതിയ്ക്കായി 3314.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

23)	**പ്രകൃതിക്ഷോഭങ്ങൾ അഭിമുഖീകരിക്കുന്നതിനും കീടരോഗ നിയന്ത്രണത്തിനുമുള്ള അടിയന്തിര പരിപാടി**	
	ശീർഷകം : 2401-00-800-91	**വിഹിതം : 750.00 ലക്ഷം രൂപ**

പ്രകൃതിക്ഷോഭങ്ങൾ, കീടരോഗങ്ങൾ എന്നിവ മൂലം അവിചാരിതമായ കാരണങ്ങളാൽ ഉണ്ടാകുന്ന കൃഷിനാശം നേരിടുന്നതിന് 2025-26 ൽ 750.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു. പ്രകൃതിക്ഷോഭങ്ങൾ, വിളനാശം എന്നിവ ഉണ്ടാകുന്ന സന്ദർഭങ്ങളിൽ കർഷകർക്ക് വിതരണം ചെയ്യുന്നതിനായി നെല്ല്, പയറുവർഗ്ഗങ്ങൾ, പച്ചക്കറികൾ എന്നിവയുടെ കരുതൽശേഖരം ഉണ്ടാക്കുക, ബണ്ടുകൾ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനുള്ള സഹായം, കീടങ്ങളും രോഗങ്ങളും വ്യാപകമാകുന്ന സാഹചര്യത്തിൽ വിള ആരോഗ്യ പരിപാലനത്തിനുള്ള സഹായം മുതലായ പ്രവർത്തനങ്ങളാണ് ഈ പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത്.

കുട്ടനാടൻ മേഖലയിലെ കാർഷിക

24)	**കുട്ടനാട് മേഖലയിലെ കാർഷിക വികസനത്തിനുള്ള പദ്ധതി**	
	ശീർഷകം : 2401-00-119-78	**വിഹിതം : 700.00 ലക്ഷം രൂപ**
25)	**കുട്ടനാട് മേഖലയിലെ കാർഷിക വികസനത്തിനുള്ള പദ്ധതി (ആർ. ഐ. ഡി .എഫ്)**	
	ശീർഷകം : 2401-00-119-76	**വിഹിതം : 700.00 ലക്ഷം രൂപ**
	ആകെ	**വിഹിതം : 1400.00 ലക്ഷം രൂപ**

കുട്ടനാടൻ മേഖലയിലെ കാർഷിക വികസനത്തിനായി 2025-26 ൽ 1400.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

ക്രമ നമ്പർ	ഘടകങ്ങൾ	തുക (രൂപ ലക്ഷത്തിൽ)
1	കുട്ടനാട് പ്രദേശത്തെ പെട്ടിയും പറയും മാറ്റി വി.എ.എഫ് പമ്പുകൾ സ്ഥാപിക്കലും (മോട്ടോർ തറ നിർമ്മാണം ഉൾപ്പെടെ) പാടശേഖരങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനവും	1400.00
	ആകെ	**1400.00**

കുട്ടനാട് മേഖലയിലെ വിള ഉൽപ്പാദനത്തിന്റെ ഭാഗമായി നടത്തുന്ന പ്രധാന പ്രവർത്തനം പാടത്തെ വെള്ളം നീക്കം ചെയ്യൽ അഥവാ ഡീവാട്ടറിംഗ് എന്ന പ്രക്രിയയാണ്. ആയതിനാൽ നിലവിലുള്ള പരമ്പരാഗത പെട്ടിയും പറയും സമ്പ്രദായം മാറ്റി പകരം ഊർജ്ജ ക്ഷമതയുള്ള വെർട്ടിക്കൽ ആക്സിയൽ ഫ്ലോ പമ്പ്/സബ്മേഴ്സിബിൾ പമ്പ്സെറ്റുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് ഊന്നൽ നൽകും. കുട്ടനാട് മേഖലയിൽ പരമ്പരാഗത പെട്ടിയും പറയും സമ്പ്രദായം മാറ്റി പകരം വെർട്ടിക്കൽ ആക്സിയൽ ഫ്ലോ പമ്പ്/സബ് മേഴ്സിബിൾ പമ്പ്സെറ്റുകൾ (10-50 എച്ച്.പി) എന്നിവ സൗജന്യമായി സ്ഥാപിക്കുന്നതിനും, അതിനായി ഉയർന്ന തിട്ടകൾ നിർമ്മിക്കുന്നതിനും ഊന്നൽ നൽകികൊണ്ട് പദ്ധതിയ്ക്ക് കീഴിൽ 1400.00 ലക്ഷം രൂപ നീക്കി വെച്ചിരിക്കുന്നു. കുട്ടനാട് മേഖലയിലെ വിവിധ പാടശേഖരങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനത്തിനും പിന്തുണ നൽകും. പദ്ധതിയ്ക്കായി നീക്കി വച്ചിരിക്കുന്ന 1400.00 ലക്ഷം രൂപയിൽ 700.00 ലക്ഷം രൂപ ആർ.ഐ.ഡി.എഫ് വിഹിതമായിട്ടാണ്. ആർ.കെ.വി.വൈ, ആർ.ഐ.ഡി.എഫ്, തദ്ദേശ ഭരണവകുപ്പ് എന്നിവയുടെ വിവിധ പദ്ധതികളിലൂടെ നടപ്പിലാക്കുന്ന പാടശേഖരങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസന പ്രവർത്തന പദ്ധതികൾ ഇതിലേയ്ക്ക് സംയോജിപ്പിക്കും.
കുട്ടനാട് മേഖലയിൽ അംഗീകൃത വിള കലണ്ടർ സ്വീകരിക്കുന്നതിന് ആവശ്യമായ ഹ്രസ്വകാല നെല്ലിനങ്ങളുടെ ലഭ്യതയും മറ്റ് അനുബന്ധ പ്രവർത്തനങ്ങളും സുഗമമാക്കുന്നത് ഉറപ്പാക്കാൻ വകുപ്പ് ശ്രദ്ധ ചെലുത്തും.

VI. വിപണനം, സംഭരണം, വെയർ ഹൗസിംഗ്

കാർഷികോൽപ്പന്നങ്ങൾ കാര്യക്ഷമമായും ഗുണനിലവാരത്തിലും ഉപഭോക്താക്കളിലേക്ക് എത്തുന്നുണ്ടെന്ന് ഉറപ്പാക്കുന്നതിൽ മാർക്കറ്റിംഗ്, സംഭരണം, വെയർഹൗസിംഗ് എന്നിവ നിർണായക പങ്ക് വഹിക്കുന്നു. ശരിയായ സംഭരണ, വെയർഹൗസിംഗ് സൗകര്യങ്ങൾ വിളവെടുപ്പിനു ശേഷമുള്ള നഷ്ടം കുറയ്ക്കുന്നതിനും, പെട്ടെന്ന് നശിക്കുന്ന വസ്തുക്കളുടെ പുതുമ നിലനിർത്തുന്നതിനും, വിതരണം നിയന്ത്രിക്കുന്നതിലൂടെ വിപണി വില സ്ഥിരപ്പെടുത്തുന്നതിനും സഹായിക്കുന്നു. വിശാലമായ വിപണികളുമായും മൂല്യ ശൃംഖലകളുമായും ബന്ധിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് കർഷകരെ മികച്ച വരുമാനം നേടാൻ ഫലപ്രദമായ മാർക്കറ്റിംഗ് തന്ത്രങ്ങൾ സഹായിക്കുന്നു.

ലോകബാങ്ക് ധനസഹായത്തോടെ ആരംഭിക്കുന്ന "കേരള കാർഷിക കാലാവസ്ഥാ പ്രതിരോധ മൂല്യ വർധിത ശൃംഖല നവീകരണ പദ്ധതി" ലക്ഷ്യമിടുന്നത് ചെറുകിട കർഷകർ, കാർഷിക അധിഷ്ഠിത എം.എസ്.എം.ഇ.കൾ, എഫ്.പി.ഒകൾ,

സ്റ്റാർട്ടപ്പുകൾ എന്നിവയ്ക്കായി കേരളത്തിന്റെ ഭക്ഷ്യ-കാർഷിക മേഖലയുടെ വാണിജ്യവൽക്കരണത്തിന്റെ പ്രോത്സാഹനമാണ്. 285 മില്യൺ യു.എസ്. ഡോളർ മൊത്തം പദ്ധതിച്ചെലവ് കണക്കാക്കിയിരിക്കുന്ന പദ്ധതിയിൽ, 200 മില്യൺ യു.എസ്. ഡോളറാണ് ലോകബാങ്ക് സഹായമായി കണക്കാക്കിയിരിക്കുന്നത്.

കാർഷിക വിപണനവും വിളവെടുപ്പിനു ശേഷമുള്ള പരിപാലനവും

കർഷകർക്ക് സുദ്ധവും ഉയർന്നതുമായ വരുമാനം ഉറപ്പാക്കുന്നതിനുവേണ്ടി കാർഷികോൽപ്പന്നങ്ങൾക്കായി മികച്ച രീതിയിൽ രൂപകൽപ്പന ചെയ്തതും കാര്യക്ഷമവുമായ വിപണന സംവിധാന വികസനം, വിളവെടുപ്പിനുശേഷമുള്ള നഷ്ടം തടയുക, ഉയർന്ന വില ഉറപ്പുവരുത്തുന്നതിനായി മൂല്യവർദ്ധനവിന്റെ പ്രോത്സാഹനം തുടങ്ങിയവയ്ക്ക് ഊന്നൽ നൽകേണ്ടതുണ്ട്.

കാർഷിക ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ വിപണനത്തിനുള്ള പിന്തുണ

26)	**വിപണി വികസനം**	
	ശീർഷകം : 2435-01-800-99	**വിഹിതം : 1190.00 ലക്ഷം രൂപ**
27)	**വിലനിലവാരം സ്ഥിരപ്പെടുത്തുവാൻ വിപണി ഇടപെടൽ ഉൾപ്പെടെ പഴങ്ങൾക്കും പച്ചക്കറികൾക്കും നിശ്ചയിച്ച അടിസ്ഥാനവില നൽകുന്നതിനുള്ള സഹായം**	
	ശീർഷകം : 2435-01-101-85	**വിഹിതം : 2150.00 ലക്ഷം രൂപ**
28)	**കേരള ഫാം ഫ്രഷ് ഫ്രൂട്ട്സ് ആൻഡ് വെജിറ്റബിൾ അടിസ്ഥാന വില**	
	ശീർഷകം : 2401-00-119-77	**വിഹിതം : 50.00 ലക്ഷം രൂപ**
29)	**വി.എഫ്.പി.സി.കെ മുഖേനയുള്ള പച്ചത്തേങ്ങ സംഭരണം**	
	ശീർഷകം : 2435-01-101-73	**വിഹിതം : 1000.00 ലക്ഷം രൂപ**
	ആകെ	**വിഹിതം : 4390.00 ലക്ഷം രൂപ**

വിലയിലെ ഏറ്റക്കുറച്ചിലുകൾ, കാര്യക്ഷമമായ വിപണന സംവിധാനത്തിന്റെ അഭാവം, വിളവെടുപ്പിനുശേഷമുള്ള നഷ്ടം എന്നിവയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പ്രശ്നങ്ങൾ പരിഹരിക്കുക എന്നതാണ് പദ്ധതിയുടെ ലക്ഷ്യം. വിപണികളുടെ നിലവിലുള്ള അടിസ്ഥാനസൗകര്യങ്ങളുടെ ശാക്തീകരണം, ശേഖരണം, ഗതാഗതം, സംഭരണം, സംസ്കരണം എന്നീ വിവിധ തലങ്ങളിൽ മാർക്കറ്റുകളുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഏകോപിപ്പിക്കുക, മാർക്കറ്റ് ഇന്റലിജൻസ് ശക്തിപ്പെടുത്തുക, കാർഷിക വിപണനത്തിൽ നൂതന സാങ്കേതിക വിദ്യകൾ സ്വീകരിക്കുക എന്നിവയാണ് പ്രധാന ശ്രദ്ധാ കേന്ദ്രങ്ങൾ.

2025-26 ൽ പദ്ധതിയ്ക്കായി വകയിരുത്തിയിരിയ്ക്കുന്ന ഘടകങ്ങൾ തിരിച്ചുള്ള വിഹിതം താഴെ കൊടുത്തിരിക്കുന്നു.

ക്രമ നമ്പർ	ഘടകങ്ങൾ	തുക (രൂപ ലക്ഷത്തിൽ)
I	**വിപണി വികസനം**	
1	കാർഷിക മൊത്തവ്യാപാര വിപണികളുടെയും ജില്ലാ സംഭരണ കേന്ദ്രങ്ങളുടെയും ശാക്തീകരണം-പ്രവർത്തന ചെലവും അടിസ്ഥാനസൗകര്യ വികസനവും	90.70
2	അഗ്മാർക്ക്നെറ്റിനും മാർക്കറ്റ് ഇന്റലിജൻസിനും	45.00
3	സ്റ്റേറ്റ് അഗ്രികൾച്ചറൽ പ്രൈസസ് ബോർഡ്	125.00
4	ഡബ്ല്യു.റ്റി.ഒ സെൽ - പ്രവർത്തന സഹായം	5.00
5	കാർഷിക മൊത്ത വ്യാപാര വിപണികളുടെ ശാക്തീകരണം-ട്രാൻസ്പോർട്ടേഷൻ സബ്സിഡി	90.00
6	കാർഷിക വിപണികൾക്കുള്ള പ്രോജക്ട് അധിഷ്ഠിത സഹായം	100.00
7	സാധ്യതയുള്ള പഞ്ചായത്തുകളിൽ കർഷക മിത്രങ്ങളെ ഉൾപ്പെടുത്തൽ	30.00
8	വി.എഫ്.പി.സി.കെ യുടെ വിപണി വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾ	500.00
9	സ്ഥാപനങ്ങളിലൂടെ വിപണനം ചെയ്യുന്ന ബ്രാന്റഡ് ജൈവ ഉല്പന്നങ്ങൾക്ക് പ്രൈസ് ഇൻസന്റീവ് (പുതിയത്)	100.00
10	വിപണനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പോർട്ടലുകളുടെ വികസനവും മാനേജ്മെന്റും (പുതിയത്)	1.00
11	കേരളാഗ്രോ ബ്രാൻഡിംഗും ഓൺബോർഡിംഗും / കേരളാഗ്രോ ബ്രാൻഡഡ് ഷോപ്പുകൾ സ്ഥാപിക്കൽ, കമ്മിറ്റഡ് ചെലവുകൾ.	50.00
12	ടെക്നോളജി മാനേജർക്കുള്ള ഓണറേറിയം	3.3
13	ഹോർട്ടികോർപ്പ് മുഖേനെയുള്ള കോൾഡ് ചെയിൻ ഉൾപ്പെടെയുള്ള സപ്ലൈ ചെയിൻ മാനേജ്മെന്റ്.	50.00
	ആകെ (വിപണി വികസനം)	**1190.00**
II	വിലനിലവാരം സ്ഥിരപ്പെടുത്തുവാൻ വിപണി ഇടപെടൽ ഉൾപ്പെടെ പഴങ്ങൾക്കും പച്ചക്കറികൾക്കും നിശ്ചയിച്ച അടിസ്ഥാനവില നൽകുന്നതിനുള്ള സഹായം	2200.00
III	വി.എഫ്.പി.സി.കെ മുഖേനയുള്ള പച്ചത്തേങ്ങ സംഭരണം	1000.00
	ആകെ മൊത്തം (I+II+ III)	**4390.00**

കാർഷിക മൊത്തവ്യാപാര വിപണികളുടെയും ജില്ലാ സംഭരണ കേന്ദ്രങ്ങളുടെയും അടിസ്ഥാനസൗകര്യ വികസനങ്ങൾക്കായും പ്രവർത്തന ചെലവുകൾക്കായും 154.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു. കാർഷികോൽപ്പന്നങ്ങളുടെ ഏകീകൃത വിപണി സുഗമമാക്കുന്നതിന് ഇ-എൻ.എ.എം (e-NAM) മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ അനുസരിച്ചായിരിക്കും ഈ വിപണികളുടെ പ്രവർത്തനം. മാർക്കറ്റ് എക്സിക്യൂട്ടീവ് കമ്മിറ്റിയുമായി കൂടിയാലോചിച്ച്

മാർക്കറ്റ് സെക്രട്ടറിമാർ തയ്യാറാക്കുന്ന കർമ്മപദ്ധതിയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ മുൻഗണനാ ക്രമത്തിലായിരിക്കണം മൊത്ത വിപണിയുടെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യവികസനം ഏറ്റെടുക്കേണ്ടത്. സർക്കാർ അംഗീകൃത ഏജൻസിയുടെ എസ്റ്റിമേറ്റ് സഹിതമുള്ള കർമ്മപദ്ധതി അംഗീകാരത്തിനായി കൃഷി ഡയറക്ടർക്ക് സമർപ്പിക്കണം. പ്രവൃത്തി അംഗീകൃത ഏജൻസികളെ ഏൽപ്പിക്കുന്നതാണ്.

കർഷകർക്ക് അവരുടെ ഉല്പന്നങ്ങൾ വിൽക്കുന്നതിനായി നിലവിലെ വിപണി വിവരങ്ങൾ ലഭ്യമാക്കുന്നതാണ്. കാലികമായ വിപണിവിവരങ്ങൾ ശേഖരിച്ച് കർഷകർക്ക് പ്രാപ്യമായ വെബ്സൈറ്റിൽ ലഭ്യമാക്കും. 40.00 ലക്ഷം രൂപ അഗ്മാർക്ക് നെറ്റിനും വിപണി വിവരശേഖരണത്തിനുമായി വകയിരുത്തുന്നു.

80.00 ലക്ഷം രൂപ അഗ്രികൾച്ചറൽ പ്രൈസസ് ബോർഡിന്റെ പ്രവർത്തനത്തിനും, 5.00 ലക്ഷം രൂപ ഡബ്ല്യു.റ്റി.ഒ സെല്ലിന്റെ പ്രവർത്തന ചെലവുകൾക്കുമായി നീക്കിവെച്ചിരിക്കുന്നു.

ഉല്പന്നങ്ങൾ കൃഷിവകുപ്പിന്റെ മാർക്കറ്റുകളിൽ ലേലത്തിന് എത്തിക്കുന്നതിനായി കർഷകരെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനും അതിലൂടെ നേരിട്ടുള്ള വിപണന സൗകര്യങ്ങൾ പ്രയോജനപ്പെടുത്തുന്നതിനും 150.00 ലക്ഷം രൂപ ട്രാൻസ്പോർട്ടേഷൻ സബ്സിഡിയ്ക്കായി വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു. ഇതിനായി കൃഷി ഡയറക്ടർ വിശദമായ മാർഗ്ഗരേഖ പുറപ്പെടുവിക്കും.

പ്രാദേശികമായി ഉൽപ്പാദിപ്പിക്കുന്ന ജൈവകാർഷിക ഉല്പന്നങ്ങളുടെ വിപണനത്തിനായി ഇക്കോഷോപ്പുകൾ വികസിപ്പിക്കുന്നതിനായി പ്രോജക്ട് അധിഷ്ഠിത സഹായം നൽകും. ഇതിനായി 100.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

കർഷകരുടെ കൃഷിസ്ഥലങ്ങളിൽ നിന്നും മിച്ചമുള്ള കാർഷികോൽപ്പന്നങ്ങൾ ശേഖരണ/വിപണന കേന്ദ്രങ്ങളിലേയ്ക്ക് എത്തിക്കുക വഴി അവയുടെ വിപണനം ഫലപ്രദമായി ഏകോപിപ്പിക്കുന്നതിന് സാധ്യതയുള്ള പഞ്ചായത്തുകളിൽ കർഷകമിത്രങ്ങളെ ഉൾപ്പെടുത്തും. അതുവഴി കർഷകർക്ക് ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ വിൽപ്പനയും വരുമാനവും സുഗമമാക്കും. ഓരോ കർഷകമിത്രയും സംഭരിക്കുന്ന അളവിനെ അടിസ്ഥാനമാക്കി അവർക്ക് ഗ്രേഡഡ് ഇൻസെന്റീവ് ഘടന പിന്തുടരും. കർഷകമിത്രങ്ങളെ ഉൾപ്പെടുത്തുന്നതിന് 60.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. കർഷകമിത്രങ്ങളുടെ സേവനം അധിക സാമ്പത്തിക ബാധ്യത ഇല്ലാതെ കൃഷിയിടാസൂത്രണാധിഷ്ഠിത വികസന പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെട്ടിട്ടുള്ള കൃഷിയിടങ്ങളിലും പ്രയോജനപ്പെടുത്തും. അവരുടെ പ്രവർത്തനങ്ങളും, ഇടപാട് നടത്തുന്ന ഉല്പന്നങ്ങളുടെ വിലയും ട്രാക്ക് ചെയ്യുന്നതിനുള്ള സൗകര്യം കതിർ ആപ്പിൽ ലഭ്യമാക്കും.

വിഭവങ്ങളുടെ കാര്യക്ഷമമായ വിനിയോഗത്തിനായി മാർക്കറ്റിംഗ്, കോൾഡ് സ്റ്റോറേജ്, വിതരണ ശൃംഖലാ പരിപാലനം എന്നിവയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി കേന്ദ്രപദ്ധതികൾക്ക് (എം.ഐ.ഡി.എച്ച്, എസ്.എം.എ.എം

മുതലായവ) കീഴിൽ ലഭ്യമായ ഫണ്ടുകളുടെ സംയോജനത്തിന്റെ സാധ്യത പ്രയോജനപ്പെടുത്തും.

വി.എഫ്.പി.സി.കെ യുടെ മാർക്കറ്റ് വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 500.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

വിവിധ സ്ഥാപനങ്ങളിലൂടെ വിപണനം ചെയ്യുന്ന ബ്രാൻഡഡ് ജൈവ ഉല്പന്നങ്ങൾ ക്ക് പ്രൈസ് ഇൻസന്റീവ് നൽകുന്നതിനായി 100.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിക്കുന്നു. സർട്ടിഫൈ ചെയ്ത ജൈവ ഉല്പന്നങ്ങൾക്ക് അവയുടെ പർച്ചെയിസ് പ്രൈസിന്റെ 10 ശതമാനം വില ഇൻസന്റീവ് ആയി നൽകും.

കേരളാഗ്രോ ബ്രാൻഡിംഗിനും ഓൺബോർഡിംഗിനും / കേരളാഗ്രോ ബ്രാൻഡഡ് ഷോപ്പുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനുമായി കമ്മിറ്റഡ് ചെലവുകൾ ഉൾപ്പെടെ ₹ 50.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു, കൂടാതെ ഹോർട്ടികോർപ്പ് മുഖേനയുള്ള കോൾഡ് ചെയിൻ ഉൾപ്പെടെയുള്ള സപ്ലൈ ചെയിൻ മാനേജ്മെന്റിനായി ₹ 50.00 ലക്ഷം രൂപയും വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

വിപണനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പോർട്ടലുകളുടെ വികസനത്തിനും പരിപാലനത്തിനും ഈ പദ്ധതി പിന്തുണ നൽകും.

2025-26 കാലയളവിൽ കേര പ്രൊജക്ടുമായി സംയോജിപ്പിച്ചായിരിക്കും പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കുക.

വിലനിലവാരം സ്ഥിരപ്പെടുത്തുന്നതിനുള്ള വിപണി ഇടപെടൽ പിന്തുണയ്ക്കുന്നതിനും പച്ചക്കറികൾക്കും പഴങ്ങൾക്കും നിശ്ചയിച്ചിട്ടുള്ള അടിസ്ഥാന വില കർഷകർക്ക് നൽകുന്നതിനുള്ള പിന്തുണയും ഉൾപ്പടെ 2200.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. തെരഞ്ഞെടുത്ത കാർഷികോൽപ്പന്നങ്ങൾ നിയുക്ത ഏജൻസികൾ മുഖേന സംഭരിക്കുന്നതിനും, വിപണി വിലയിലെ ഏറ്റക്കുറച്ചിലുകൾ നിയന്ത്രിക്കുന്നതിനും ഉത്സവ സീസണിൽ ന്യായമായ വിലയിൽ ഗുണമേന്മയുള്ള ഉത്പന്നങ്ങൾ ഉപഭോക്താക്കൾക്ക് ഉറപ്പാക്കുന്നതിനും ഈ തുക വിനിയോഗിക്കും. ഇതിൽ, 50.00 ലക്ഷം രൂപ, വില കുറയുന്ന സാഹചര്യത്തിൽ പഴങ്ങൾക്കും പച്ചക്കറികൾക്കും പ്രഖ്യാപിച്ച അടിസ്ഥാന വില കർഷകർക്ക് നൽകുന്നതിന് വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു. ഇതിനായി അധിക ഫണ്ട് നീക്കിവെക്കില്ല.

പച്ചക്കറികളുടെയും പഴങ്ങളുടെയും സംഭരണത്തിനായി ഹോർട്ടികോർപ്പിന് 800.00 ലക്ഷം രൂപയും, പച്ചത്തേങ്ങ സംഭരണത്തിനായി കേരഫെഡിനെ പിന്തുണയ്ക്കുന്നതിനുവേണ്ടി 200.00 ലക്ഷം രൂപയും, നാളീകേര സംഭരണത്തിനായി മാർക്കറ്റ്ഫെഡിനായി 38.00 ലക്ഷം രൂപയും, കേരള ഫാം ഫ്രഷ് ഫ്രൂട്ട്സ് ആൻഡ് വെജിറ്റബിൾസിന്റെ അടിസ്ഥാന വിലയുടെ കമ്മിറ്റഡ് ചെലവുകൾ നൽകുന്നതിനായി 82.6 ലക്ഷം രൂപയും വകയിരുത്തിയിട്ടുണ്ട്.

2025-26 കാലയളവിൽ പച്ചത്തേങ്ങ സംഭരണത്തിലൂടെ സംസ്ഥാനത്തെ നാളികേര കർഷകരെ സഹായിക്കുകയും അതുവഴി കർഷകർക്ക് ലാഭകരമായ വില ലഭ്യമാക്കുകയും ചെയ്യുക എന്നതാണ് വിഭാവനം ചെയ്തിരിക്കുന്നത്. വി.എഫ്.പി.സി.കെ. മുഖേന സുതാര്യമായ സംവിധാനത്തിലൂടെ പച്ചത്തേങ്ങ സംഭരണത്തിന് മാത്രമായി 1000.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു. നാഫെഡ് മുഖേന നൽകുന്ന സൗകര്യങ്ങൾ സംഭരണ പ്രക്രിയയിൽ പൂർണമായും പ്രയോജനപ്പെടുത്തും.

സംഭരണം, വിപണി ഇടപെടൽ പ്രവർത്തനങ്ങൾ എന്നിവയുടെ കർശനമായ നിരീക്ഷണത്തിനായി കാർഷികോല്പാദന കമ്മീഷണറുടെ അധ്യക്ഷതയിൽ സംസ്ഥാനതലത്തിൽ സംവിധാനം ഏർപ്പെടുത്തും. വി.എഫ്.പി.സി.കെ, സി.ഇ.ഒ, ഡിപ്പാർട്ട്മെന്റൽ വർക്കിംഗ് ഗ്രൂപ്പിലെ അംഗങ്ങൾ ഈ കമ്മിറ്റിയിൽ ഉൾപ്പെടുന്നതായിരിക്കും. ഈ കമ്മിറ്റി ത്രൈമാസ ഇടവേളകളിൽ യോഗം ചേരുകയും പദ്ധതിയുടെ പുരോഗതിയും പ്രശ്നങ്ങളും ചർച്ച ചെയ്യുകയും ചെയ്യും.

30)	**വിളവെടുപ്പിന് ശേഷമുള്ള പരിപാലനവും മൂല്യവർദ്ധനവും**	
	ശീർഷകം : 2435-01-800-94	**വിഹിതം : 800.00 ലക്ഷം രൂപ**

ഇടത്തരം, ചെറുകിട, സൂക്ഷ്മ കാർഷിക സംസ്കരണ/മൂല്യവർദ്ധന യൂണിറ്റുകൾ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുക, കർഷകരുടെ വരുമാന വർദ്ധനവ് ഉറപ്പവരുത്തുക, കർഷക ഉല്പാദക സംഘടനകളെ നവീകരിക്കുക, തൊഴിലവസരങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കുക എന്നിവയാണ് പദ്ധതിയുടെ ലക്ഷ്യം. കാർഷിക മേഖലയിലെ സംരംഭകത്വത്തിലും മൂല്യവർദ്ധനയിലും നൂതന സാങ്കേതിക വിദ്യകൾ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനും സഹായം നൽകുന്നു. അംഗീകൃത മാനദണ്ഡങ്ങൾക്കനുസൃതമായി ചെറുകിട കർഷക - കാർഷിക വ്യാപാര കൺസോർഷ്യം (എസ്.എഫ്.എ.സി) നോഡൽ ഏജൻസിയായി ഈ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കും.

2025-26 ൽ പദ്ധതിയ്ക്കായി വകയിരുത്തിയിട്ടുള്ള 800.00 ലക്ഷം രൂപയുടെ ഘടകങ്ങൾ തിരിച്ചുള്ള വിഹിതം ചുവടെ ചേർക്കുന്നു.

ക്രമ നമ്പർ	**ഘടകങ്ങൾ**	**തുക (രൂപ ലക്ഷത്തിൽ)**
1	എസ്.എഫ്.എ.സി മുഖേന സൂക്ഷ്മ ചെറുകിട - ഇടത്തരം കാർഷിക സംസ്കരണ യൂണിറ്റുകൾക്ക് മൂല്യവർദ്ധനവിനുള്ള സഹായം	242.00
	പരിശീലനം ഉൾപ്പെടെ എസ്.എഫ്.എ.സി യ്ക്കുള്ള പ്രവർത്തന സഹായം	109.43
	നിലവിലുള്ള കർഷക ഉല്പാദക സംഘടനകളുടെ നവീകരണം (പ്രോജക്ട് അധിഷ്ഠിതം) എസ്.എഫ്.എ.സി മുഖേന	60.00

2	ടെക്നോളജി സപ്പോർട്ടിനായുള്ള ഐ.ഐ.എം.ആർ. സഹകരണ പരിപാടി, മില്ലറ്റ് കഫേ, അഡാപ്റ്റീവ് ട്രയലുകൾ എന്നിവയ്ക്കായുള്ള കമ്മിറ്റഡ് ചെലവുകൾ, മില്ലറ്റ് സംസ്കരണ പ്ലാന്റ് സ്ഥാപിക്കൽ,	141.75
3	2023-24, 2024-25 വർഷങ്ങളിലെ കമ്മിറ്റഡ് ചെലവുകൾ	246.82
ആകെ		**800.00**

സൂക്ഷ്മ, ചെറുകിട, ഇടത്തരം, കാർഷിക സംസ്കരണ/മൂല്യവർദ്ധന യൂണിറ്റുകൾ, വ്യക്തിഗത/എസ്.എച്ച്.ജി അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള മൂല്യവർദ്ധന യൂണിറ്റുകൾ തുടങ്ങിയവയ്ക്കുള്ള പ്രോജക്ട് അധിഷ്ഠിത സഹായം എസ്.എഫ്.എ.സി മുഖേന നൽകും. ഇതിനായി 242.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിട്ടുണ്ട്. മില്ലറ്റ് പ്രോസസ്സിംഗ് പ്ലാന്റ് സ്ഥാപിക്കുന്നതിനായി ₹ 141.75 ലക്ഷം വകയിരുത്തിയിട്ടുണ്ട്, ടെക്നോളജി സപ്പോർട്ടിനായുള്ള ഐഐഎംആർ സഹകരണ പരിപാടി, മില്ലറ്റ് കഫേ, അഡാപ്റ്റീവ് ട്രയലുകൾ എന്നിവയ്ക്കുള്ള ചെലവുകളും ഇതിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു. ആവശ്യമുള്ളിടത്ത് കൃഷിഭവനുമായി സംയോജിപ്പിച്ച് പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കും. എല്ലാ പ്രൊപ്പോസലുകളും/പ്രോജക്ടുകളും എസ്.എഫ്.എ.സി പരിശോധിച്ച് എം.എസ്.എം.ഇ യുടെ നിലവിലുള്ള പ്രവർത്തന മാർഗ്ഗ നിർദ്ദേശങ്ങൾ അനുസരിച്ച് നടപ്പിലാക്കുന്നതിന് അംഗീകാരം നൽകും. ഐ.ആർ.എം.എ, സി.എഫ്.റ്റി.ആർ.ഐ, ഐ.ഐ.എം തുടങ്ങിയ പ്രശസ്ത സ്ഥാപനങ്ങളിൽ നിന്നും പരിശീലനം ലഭിച്ച വകുപ്പിലെ ഉദ്യോഗസ്ഥരടങ്ങുന്ന വിദഗ്ധ സംഘമായിരിക്കും പദ്ധതികളുടെ പരിശോധനയും നിരീക്ഷണവും വിലയിരുത്തലും നടത്തുന്നത്.

പരിശീലനം ഉൾപ്പെടെ എസ്.എഫ്.എ.സി യ്ക്കുള്ള പ്രവർത്തന സഹായമായി 1109.43 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

കാർഷിക ഉല്പാദനം, സംസ്കരണം, വിതരണം എന്നീ മേഖലകളിൽ കർഷക ഉദ്പാദക സംഘടനകളെ (എഫ്.പി.ഒ) പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കേണ്ടതിന്റെ പ്രാധാന്യം കണക്കിലെടുത്ത് നിലവിലുള്ള എഫ്.പി.ഒ കളെ എസ്.എഫ്.എ.സി മുഖേന നവീകരിക്കുന്നതിന് 60.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. നവീകരിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രൊപ്പോസലുകൾ എസ്.എഫ്.എ.സിയ്ക്ക് സമർപ്പിക്കുകയും ശരിയായ പരിശോധനയ്ക്ക് ശേഷം പ്രോജക്ട് മാതൃകയിൽ സഹായം നൽകുകയും ചെയ്യും. ഒറ്റത്തവണ സഹായമായിട്ടായിരിക്കും ആനുകൂല്യം നൽകുക. കഴിഞ്ഞ വർഷത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള പദ്ധതികൾ അംഗീകരിക്കുകയില്ല.

2023-24, 2024-25 വർഷങ്ങളിലെ കമ്മിറ്റഡ് ചെലവുകൾക്കായി ₹ 246.82 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിട്ടുണ്ട്.

2025-26 കാലയളവിൽ കേര പ്രോജക്ടുമായി സംയോജിപ്പിച്ചായിരിക്കും പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കുക.

31)	**കേരള കാർഷിക കാലാവസ്ഥാ പ്രതിരോധ മൂല്യ വർധിത ശൃംഖല നവീകരണ പദ്ധതി (കേര) (ഇ.എ.പി)**	
	ശീർഷകം : 2401-00-111-95 (01)	**വിഹിതം : 10000 ലക്ഷം രൂപ**

ലോകബാങ്ക് ധനസഹായത്തോടെയുള്ള "കേരള കാർഷിക കാലാവസ്ഥാ പ്രതിരോധ മൂല്യ വർധിത ശൃംഖല നവീകരണ പദ്ധതി" ലക്ഷ്യമിടുന്നത് ചെറുകിട കർഷകർ, കാർഷിക അധിഷ്ഠിത സൂക്ഷ്മ, ചെറുകിട, ഇടത്തരം സംരംഭങ്ങൾ (എം.എസ്.എം.ഇ), ഫാമർ പ്രൊഡ്യൂസർ ഓർഗനൈസേഷനുകൾ (എഫ്.പി.ഒ കൾ), സ്റ്റാർട്ടപ്പുകൾ എന്നിവയിലൂടെ കേരളത്തിലെ ഭക്ഷ്യ-കാർഷിക മേഖലയുടെ വാണിജ്യവൽക്കരണം വർദ്ധിപ്പിക്കുകയും അത് വഴി പ്രാദേശിക സാമ്പത്തിക മേഖലയെ ഉത്തേജിപ്പിക്കുക എന്നതാണ്. കാർഷിക മേഖലയിലെ കാലാവസ്ഥാ പ്രതിരോധവും ലഘൂകരണവും, പ്രാദേശിക സാമ്പത്തിക വികസനത്തിന് മൂല്യവർദ്ധനയിലൂടെ ചെറുകിട ഉടമകളുടെ വാണിജ്യവൽക്കരണം, പ്രോജക്ട് മാനേജ്മെന്റ് യൂണിറ്റ്, കാർഷിക ബിസിനസ്സ്, എഫ്.പി.ഒ കൾ, എഫ്.പി.സി കൾ, അഗ്രി ടെക് സ്റ്റാർട്ടപ്പുകൾ, ഭക്ഷ്യ കാർഷിക ചെറുകിട ഇടത്തരം സംരംഭങ്ങൾ എന്നിവ ശക്തിപ്പെടുത്തൽ എന്നിവയാണ് പദ്ധതിയുടെ ഘടകങ്ങൾ. 2025-26 കാലയളവിൽ, പദ്ധതിക്കായി സംസ്ഥാന വിഹിതം ഉൾപ്പെടെ 10,000.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു. പദ്ധതിയുടെ മൂല്യവർദ്ധന ഘടകം വ്യവസായ വകുപ്പിന്റെ സജീവ പിന്തുണയോടെയായിരിക്കും നടപ്പിലാക്കുക.

കേരള സ്റ്റേറ്റ് വെയർ ഹൗസിംഗ് കോർപ്പറേഷന് സഹായം

32)	**വെയർഹൗസുകളുടെ കമ്പ്യൂട്ടർവൽക്കരണം**	
	ശീർഷകം : 2408-02-190-98	**വിഹിതം : 10.00 ലക്ഷം രൂപ**
33)	**ഗോഡൗണുകളുടെ നിർമ്മാണം**	
	ശീർഷകം : 4408-02-101-98	**വിഹിതം : 1.00 ലക്ഷം രൂപ**
	ആകെ	**വിഹിതം : 11.00 ലക്ഷം രൂപ**

സംസ്ഥാനത്ത് കാർഷികോൽപ്പന്നങ്ങളുടെ സംഭരണശേഷി വർദ്ധിപ്പിക്കുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ കൂടുതൽ കാർഷിക സംഭരണശാലകൾ നിർമ്മിക്കും. 2025-26 ൽ കേരള സ്റ്റേറ്റ് വെയർഹൗസിംഗ് കോർപ്പറേഷന് സഹായമായി 11.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിട്ടുണ്ട്. ഇതിൽ 10.00 ലക്ഷം രൂപ ഗോഡൗണുകളുടെ കമ്പ്യൂട്ടർവൽക്കരണത്തിനും 1.00 ലക്ഷം രൂപ ഗോഡൗണുകളുടെ നിർമ്മാണത്തിനുമാണ്. ആർ.ഐ.ഡി.എഫ് പദ്ധതിയിൽ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്ന തുക ഉപയോഗിച്ച് വെയർ ഹൗസുകളുടെ നിർമ്മാണം നടപ്പിലാക്കും.

34)	**ആർ.ഐ.ഡി.എഫ് പദ്ധതിയിലൂടെ അടിസ്ഥാനസൗകര്യ വികസനം**	
	ശീർഷകം : 4435-01-101-97	**വിഹിതം : 300.00 ലക്ഷം രൂപ**

നബാർഡ് വായ്പയായി ലഭിക്കുന്ന ഫണ്ടുപയോഗിച്ച, എഞ്ചിനീയറിംഗ് വിഭാഗം, കെ എൽ ഡി സി, സംസ്ഥാന വെയർ ഹൗസിങ് കോര്പറേഷന് , സംസ്ഥാന ഹോർട്ടികൾച്ചർ മിഷൻ തുടങ്ങിയ ഏജൻസികൾ നടത്തുന്ന അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസന പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ റീഇമ്പർസ്മെന്റിനായി 300 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നു.

VII. മറ്റു പരിപാടികൾ

35)	**കർഷക ക്ഷേമനിധി ബോർഡ്**	
	ശീർഷകം : 2401-00-109-76	**വിഹിതം : 200.00 ലക്ഷം രൂപ**

കാർഷിക വികസന കർഷക ക്ഷേമ വകുപ്പ് മുഖേന നടപ്പിലാക്കുന്ന പെൻഷൻ പദ്ധതികളും പരിപാടികളും കർഷക ക്ഷേമനിധി ബോർഡ് മുഖേന നടപ്പിലാക്കും. ബോർഡിന്റെ പ്രവർത്തന ചെലവുകൾക്കായി 2025-26 ൽ ഈ പദ്ധതിയ്ക്ക് കീഴിൽ 200.00 ലക്ഷം രൂപ നീക്കിവെച്ചിരിക്കുന്നു. ഇതിൽ വാഹനങ്ങൾ വാങ്ങുന്നത് അനുവദനീയമല്ല.

36)	**സമുദ്രനിരപ്പിന് താഴെയുള്ള കൃഷിക്കുള്ള അന്താരാഷ്ട്ര ഗവേഷണ പരിശീലന കേന്ദ്രം, കുട്ടനാട്**	
	ശീർഷകം : 2415-01-004-88	**വിഹിതം : 30.00 ലക്ഷം രൂപ**

നൂതന പ്രവർത്തനങ്ങൾ ജനകീയമാക്കുന്നതിനും കുട്ടനാട് മേഖലയിലെ പ്രവർത്തനതലത്തിലുള്ള പ്രശ്നങ്ങൾ പരിഹരിക്കുന്നതിനും പ്രവർത്തന ചെലവുകൾ ക്കുമായി 2025-26 ൽ 30.00 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ബി) കേന്ദ്രാവിഷ്കൃത പദ്ധതി

കാർഷിക മേഖലയുടെ വികസനത്തിനായി സംസ്ഥാനത്ത് 2025-26 സാമ്പത്തിക വർഷം നടപ്പിലാക്കുവാൻ കേന്ദ്രാനുമതി ലഭിച്ച പദ്ധതികളുടെ പട്ടിക ചുവടെ ചേർക്കുന്നു :

നിലവിൽ കാർഷിക മേഖലയിൽ നടപ്പിലാക്കുന്ന കേന്ദ്ര പദ്ധതികളെ രണ്ടു വിഭാഗങ്ങളായി തരം തിരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

I) രാഷ്ട്രീയ കൃഷി വികാസ് യോജന പദ്ധതികൾ:

1)	രാഷ്ട്രീയ കൃഷി വികാസ് യോജന – ഡിപിആർ ഘടകം (RKVY–DPR)	
	സംസ്ഥാന വിഹിതം	കേന്ദ്ര വിഹിതം
	(വിഹിതം: ₹ 4740 ലക്ഷം രൂപ)	(വിഹിതം: ₹ 7110 ലക്ഷം രൂപ)

കാർഷിക പ്രവർത്തനങ്ങളെ ശാക്തീകരിക്കുന്നതിനും, ഗുണമേന്മയുള്ള ഉല്പാദനോപാധികൾ ആവശ്യാനുസരണം ലഭ്യമാക്കുന്നതിനും, കാർഷികോൽപ്പന്നങ്ങൾ വിപണനം ചെയ്യുന്നതിന് ആവശ്യമായ സൗകര്യങ്ങൾ ചെയ്തു കൊടുക്കുന്നതിനും, മൂല്യ വർദ്ധനവിനും, വിപണന ശൃംഖല സ്ഥാപിക്കുന്നതിനും സംസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് അനുയോജ്യമായ രീതിയിൽ പ്രൊജക്ടുകൾ തയ്യാറാക്കാൻ സ്വാതന്ത്ര്യമുള്ള പദ്ധതിയയാണ് ഇത്. ഈ പ്രൊജക്ടുകൾ സംസ്ഥാനതലത്തിൽ രൂപീകരിച്ചിട്ടുള്ള എസ്.എൽ.എസ്.സി– യുടെ ശുപാർശയോടെ, കേന്ദ്ര പ്രൊജക്ട്റ്റ് അപ്രൂവൽ കമ്മിറ്റിയിൽ അവതരിപ്പിച്ച് അംഗീകാരം നേടുന്നു. പ്രോജെക്ടിൽ പറയുന്ന മാനദണ്ഡങ്ങളും, നിബന്ധനകളും പാലിച്ചു പദ്ധതി ബന്ധപ്പെട്ട ഏജൻസി നടപ്പാക്കും. പ്രോജക്ടുകൾ തെരഞ്ഞെടുക്കുന്നതിന് സംസ്ഥാനത്തിന് പൂർണ്ണ സ്വാതന്ത്ര്യം ഉള്ള പദ്ധതി ആയതിനാൽ കാർഷികമേഖലയിൽ വൈവിധ്യമാർന്ന പ്രവർത്തനങ്ങൾ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ താൽപര്യങ്ങൾക്ക് അനുസൃതമായി നടപ്പാക്കാൻ പദ്ധതി മുഖേന സാധിക്കും.

2025–26 സാമ്പത്തിക വർഷത്തിൽ ആകെ 118.49 കോടി രൂപയുടെ പദ്ധതികൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിന് അംഗീകാരം ലഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇതിൽ 71.10 കോടി രൂപ കേന്ദ്ര വിഹിതവും 47.40 കോടി രൂപ സംസ്ഥാന വിഹിതവുമാണ്.

2)	സബ് മിഷൻ ഓൺ അഗ്രികൾച്ചർ മെക്കാനൈസഷൻ (എസ് എം എ എം)	
	സംസ്ഥാന വിഹിതം	കേന്ദ്ര വിഹിതം
	(വിഹിതം: ₹ 5704 ലക്ഷം രൂപ)	(വിഹിതം: ₹ 8556 ലക്ഷം രൂപ)

കാർഷിക മേഖലയിൽ ആവശ്യമായ യന്ത്ര സാമഗ്രികൾ വാങ്ങുന്നതിനു, വ്യക്തികൾക്കും, ഗ്രൂപ്പുകൾക്കും ധനസഹായം ലഭിക്കുന്നതിനും, യന്ത്ര സാമഗ്രികളുടെ കസ്റ്റം ഹയറിങ് സെന്ററുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനും, ഫാം മിഷനറി ബാങ്കുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനും തുടങ്ങി കാർഷിക മേഖലയിൽ സർവ്വോൻമുഖമായ യന്ത്രവൽക്കരണം സാധ്യമാക്കുക എന്നതാണ് പദ്ധതിയുടെ ലക്ഷ്യം. അപേക്ഷ ഓൺലൈൻ ആയി agrimachinery.nic.in എന്ന പോർട്ടലിൽ സമർപ്പിക്കേണ്ടതുണ്ട്. പദ്ധതി പ്രകാരമുള്ള ധനസഹായം യന്ത്രങ്ങളുടെ ഭൗതിക പരിശോധനയും, ബില്ലുകൾ ഓൺലൈൻ ആയി സമർപ്പിക്കുന്നതോടെ ബാങ്ക് അക്കൗണ്ടിൽ നിക്ഷേപിക്കപ്പെടും. വിവിധ വകുപ്പുകളിലെയും ഗവേഷണ കേന്ദ്രങ്ങളിലെയും യന്ത്രസാമഗ്രികളുടെ

പരിശോധന, ഫീൽഡിലും പുറത്തും പരിശീലനത്തിലൂടെയും പ്രദർശനങ്ങളിലൂടെയും കാർഷിക യന്ത്രവൽക്കരണം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുക, ചെറുകിട നാമമാത്ര കർഷകർക്ക് യന്ത്രസാമഗ്രികളും ഉപകരണങ്ങളും വാടകയ്ക്കെടുക്കുന്നതിന് സാമ്പത്തിക സഹായം നൽകൽ തുടങ്ങിയ പ്രവർത്തനങ്ങളും പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. കൃഷി വകുപ്പിന്റെ എൻജിനീയറിങ് വിഭാഗം മുഖേനയാണ് പദ്ധതി നടപ്പാക്കുന്നത്.

142.60 കോടി രൂപ ആകെ അലോക്കേഷനിൽ 85.56 കോടി രൂപ കേന്ദ്ര വിഹിതവും 57.04 കോടി രൂപ സംസ്ഥാന വിഹിതവും ആകുന്നു.

3)	**പെർ ഡ്രോപ്പ് മോർ ക്രോപ്പ് സ്കീം**	
	സംസ്ഥാന വിഹിതം	**കേന്ദ്ര വിഹിതം**
	(വിഹിതം: ₹ 4000 ലക്ഷം രൂപ)	**(വിഹിതം: ₹ 6000 ലക്ഷം രൂപ)**

ജലസേചനം കാര്യക്ഷമം ആക്കുന്നതിനും കൃത്യമായ ജല വിനിയോഗത്തിലൂടെ കുറഞ്ഞ ചെലവിൽ മികച്ച ഉത്പാദനം ഉണ്ടാക്കുന്നതിനും നവീന ജലസേചന രീതികളായ കണിക ജലസേചനം, സ്പ്രിംഗ്ലർ ജലസേചനം എന്നിവ കൃഷിയിടത്തിൽ സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് കർഷകർക്ക് 55% വരെ ധനസഹായം നൽകുന്ന പദ്ധതിയാണിത് . 60.00 കോടി രൂപ കേന്ദ്ര വിഹിതവും 40.00 കോടി രൂപ സംസ്ഥാന വിഹിതവും എന്നിങ്ങനെ ആകെ 100.00 കോടി രൂപയാണ് 2025-26 സാമ്പത്തിക വർഷം അലോക്കേഷൻ ലഭിച്ചിട്ടുള്ളത്.

4)	**സോയിൽ ഹെൽത്ത് ആൻഡ് ഫെർട്ടിലിറ്റി (Soil Health & Fertility)**	
	സംസ്ഥാന വിഹിതം	**കേന്ദ്ര വിഹിതം**
	(വിഹിതം: ₹ 755 ലക്ഷം രൂപ)	**(വിഹിതം: ₹ 1132 ലക്ഷം രൂപ)**

മണ്ണ് സാമ്പിളുകൾ ശേഖരിക്കുന്നതിനും ശാസ്ത്രീയമായി പരിശോധന നടത്തുന്നതിനുമുള്ള സഹായം, മണ്ണ് പരിശോധനാ ലാബുകൾ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനും, മൈക്രോ ന്യൂട്രിയന്റുകളുടെ പ്രയോഗം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനും, മണ്ണിന്റെ പരിപാലനം (അസിഡിക്), സ്കൂൾ സോയിൽ ടെസ്റ്റിംഗ് ലാബുകൾക്കും ഉള്ള സഹായം തുടങ്ങിയ ഘടകങ്ങൾ അടങ്ങുന്ന സോയിൽ ഹെൽത്ത് ആൻഡ് ഫെർട്ടിലിറ്റി സ്കീമിന് 18.87 കോടി രൂപയുടെ അലോക്കേഷനിൽ 11.32 കോടി കേന്ദ്ര വിഹിതവും 7.55 കോടി സംസ്ഥാന വിഹിതവും ആകുന്നു.

5)	**പി കെ വി വൈ – ഭാരതീയ പ്രകൃതി കൃഷി പദ്ധതി**	
	സംസ്ഥാന വിഹിതം	**കേന്ദ്ര വിഹിതം**
	(വിഹിതം: ₹ 1740 ലക്ഷം രൂപ)	**(വിഹിതം: ₹ 2611 ലക്ഷം രൂപ)**

"പരമ്പരാഗത് കൃഷി വികാസ് യോജന (PKVY)" ജൈവകൃഷിരീതികൾ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനും ക്ലസ്റ്റർ അടിസ്ഥാനത്തിൽ പരിശീലനങ്ങളും കൃഷി രീതികൾ അനുവർത്തിക്കുന്നതിനും മൂന്ന് വർഷം കൊണ്ട് പാർട്ടിസിപ്പേറ്ററി ഗ്യാരന്റീ സിസ്റ്റം എന്ന തത്വത്തിൽ അടിസ്ഥാന സർട്ടിഫിക്കേഷൻ ഓരോ ക്ലസ്റ്ററിനും ലഭ്യമാക്കുന്നതിനും ആണ് പദ്ധതി കൊണ്ട് ഉദ്ദേശിക്കുന്നത്. പൂർണ്ണമായും പ്രകൃതി സൗഹൃദമായി ചെയ്യുന്ന Zero Budget Natural Farming രീതി കർഷകരിൽ എത്തിക്കുന്നതിനായി ക്ലസ്റ്റർ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ജീവാമൃത്, ബീജാമൃത് തുടങ്ങിയ പ്രത്യേക തയ്യാറാക്കിയ ഉത്പാദനോപാധികളുടെ നിർമാണവും ഉപയോഗവും പ്രചരിപ്പിക്കുന്നതിനും, ഫാം ബയോമാസ് റീസൈക്ലിംഗ്, പുതയിടൽ, ഫാമിലെ ചാണക-ഗോമൂത്ര ഫോർമുലേഷനുകളുടെ ഉപയോഗം (ബീജാമൃത്, ജീവാമൃത് തുടങ്ങിയവ) അനുവർത്തിക്കുന്നതിനും, നിരന്തരമായി പരിശീലനങ്ങളും ബോധവൽക്കരണങ്ങളും പ്രവർത്തന ഏകോപനങ്ങളും സംഘടിപ്പിക്കുന്നതിനുമാണ് പദ്ധതിയിൽ ധനസഹായം നൽകുന്നത്. മൂന്നുവർഷംകൊണ്ട് ഒരു ക്ലസ്റ്ററിന് സർട്ടിഫിക്കേഷൻ ലഭിക്കുമാറുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങളാണ് നടത്തുക. ഈ കാലയളവിലേക്ക് ഒരു ക്ലസ്റ്ററിന് ഒന്നാം വർഷം 26.52 ലക്ഷം രൂപയും രണ്ടാം വർഷം 17.85 ലക്ഷം രൂപയും മൂന്നാം വർഷം 17.85 ലക്ഷം രൂപ വീതം ലഭിക്കുന്ന രീതിയിലാണ് പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടത്തുന്നത്. നിലവിലുള്ള 164 ക്ലസ്റ്ററുകളിൽ രണ്ടാം വര്ഷം ചെയ്ത തീർക്കാനുള്ള പ്രവർത്തികളും മൂന്നാം വർഷത്തെ പ്രവർത്തികളുമാണ് നടപ്പ വര്ഷം ഏറ്റെടുക്കുക.

43.51 കോടി രൂപ ആകെ അലോക്കേഷനിൽ 26.11 കോടി രൂപ കേന്ദ്ര വിഹിതവും 17.40 കോടി രൂപ സംസ്ഥാന വിഹിതവും ആകുന്നു.

6)	**റൈൻഫെഡ് ഏരിയ ഡെവലപ്മെന്റ് സ്കീം (Rainfed Area Development Scheme)**	
	സംസ്ഥാന വിഹിതം	**കേന്ദ്ര വിഹിതം**
	(വിഹിതം: ₹ 528 ലക്ഷം രൂപ)	**(വിഹിതം: ₹ 792 ലക്ഷം രൂപ)**

കാർഷിക-കാലാവസ്ഥാ മേഖലയ്ക്ക് അനുയോജ്യമായ കൃഷിരീതികൾ അവലംബിച്ച് കർഷകരുടെ വരുമാനം സുസ്ഥിരമായ രീതിയിൽ വർധിപ്പിക്കുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെയുള്ള കേന്ദ്രാവിഷ്കൃത പദ്ധതിയാണ് റൈൻഫെഡ് ഏരിയ ഡെവലപ്മെന്റ് സ്കീം.

നടപ്പ് സാമ്പത്തിക വർഷം 13.20 കോടി രൂപയുടെ അലോക്കേഷനിൽ 7.92 കോടി രൂപ കേന്ദ്ര വിഹിതവും 5.28 കോടി രൂപ സംസ്ഥാന വിഹിതവും ആകുന്നു.

7)	**സബ്മിഷൻ ഓൺ അഗ്രോ ഫോറസ്ട്രി**	
	സംസ്ഥാന വിഹിതം	**കേന്ദ്ര വിഹിതം**
	(വിഹിതം: ₹ 272 ലക്ഷം രൂപ)	**(വിഹിതം: ₹ 408 ലക്ഷം രൂപ)**

സുസ്ഥിരമായ കൃഷി രീതികൾ അവലംബിക്കുന്നതിന്റെ ഭാഗമായി കൃഷിയിടങ്ങളിൽ വരുമാനദായകവും ഉല്പാദന വർദ്ധനവിനും സഹായകമായ മരങ്ങൾ വച്ചു പിടിപ്പിക്കുന്നതിന് പ്രോത്സാഹനം നൽകുന്നതാണ് പദ്ധതി. കർഷകർക്ക് അവശ്യമായ ഗുണമേന്മയുള്ള തൈകൾ ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്നതിന് നഴ്സറികൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് സർക്കാർതലത്തിലും സ്വകാര്യമേഖലയിലും ധനസഹായം നൽകുന്നു.

6.80 കോടി രൂപ ആകെ അലോക്കേഷനിൽ 4.08 കോടി രൂപ കേന്ദ്ര വിഹിതവും 2.72 കോടി രൂപ സംസ്ഥാന വിഹിതവും ആകുന്നു.

II) കൃഷോന്നതി യോജന

1)	**സബ് മിഷൻ ഓൺ അഗ്രികൾച്ചർ എക്സ്റ്റൻഷൻ (Agriculture Technology Management Agency)**	
	സംസ്ഥാന വിഹിതം	**കേന്ദ്ര വിഹിതം**
	(വിഹിതം: ₹ 1375 ലക്ഷം രൂപ)	**(വിഹിതം: ₹ 2063 ലക്ഷം രൂപ)**

കാർഷിക വിജ്ഞാന വ്യാപനം താഴെത്തട്ടിൽ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനും ഗവേഷണ സ്ഥാപനങ്ങളെയും സർക്കാർ സ്ഥാപനങ്ങളെയും സ്വകാര്യസ്ഥാപനങ്ങളെയും വിജ്ഞാന വ്യാപനത്തിൽ ഏകോപിപ്പിക്കുന്നതിനും കർഷക കൂട്ടായ്മകൾ ഉൽപാദനപരമായി വളർത്തിയെടുക്കുന്നതിനും ആയി ആവിഷ്കരിച്ച കേന്ദ്ര ആവിഷ്കൃത പദ്ധതിയാണ് സബ്മിഷൻ ഓൺ അഗ്രികൾച്ചർ എക്സ്റ്റൻഷൻ. 34.38 കോടി രൂപ ആകെ അലോക്കേഷനിൽ 20.63 കോടി രൂപ കേന്ദ്ര വിഹിതവും 13.75 കോടി രൂപ സംസ്ഥാന വിഹിതവും ആകുന്നു.

2)	**ദേശീയ ഭക്ഷ്യസുരക്ഷാ മിഷൻ (NFSNM)**	
	സംസ്ഥാന വിഹിതം	**കേന്ദ്ര വിഹിതം**
	(വിഹിതം: ₹ 43 ലക്ഷം രൂപ)	**(വിഹിതം: ₹ 64 ലക്ഷം രൂപ)**

ദേശീയ ഭക്ഷ്യ സുരക്ഷ മിഷൻ നെൽകൃഷി, പയർ വർഗ്ഗ കൃഷി, ചെറുധാന്യ കൃഷി എന്നിവ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനായാണ് സംസ്ഥാനത്ത് നടപ്പാക്കുന്നത്. ഇതിൽ നെൽകൃഷി പാലക്കാട് ജില്ലയിൽ മാത്രവും പയർ വർഗ്ഗ കൃഷിയും ചെറുധാന്യ കൃഷിയും

എല്ലാ ജില്ലയിലും നടപ്പാക്കുന്നു. പദ്ധതി പ്രകാരം നെൽകൃഷി പയർ വർഗ്ഗ കൃഷി എന്നിവയ്ക്കുള്ള ധനസഹായം, ഉല്പാദനോപാധികൾക്കുള്ള സഹായം, സ്പ്രേയർ, കാർഷിക പ്രദർശനത്തോട്ടം എന്നിവയ്ക്കായി ധനസഹായം ലഭ്യമാകുന്നു . 1.07 കോടി രൂപ ആകെ അലോക്കേഷനിൽ 0.64 കോടി രൂപ കേന്ദ്ര വിഹിതവും 0.43 കോടി രൂപ സംസ്ഥാന വിഹിതവും ആകുന്നു. ആദ്യ ഗഡുവായി 0.32 കോടി രൂപ കേന്ദ്ര സർക്കാർ അനുവദിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ദേശീയ ഭക്ഷ്യ സുരക്ഷ മിഷൻ പദ്ധതിയ്ക്ക് കീഴിൽ ഉണമേന്മയുള്ള വിത്തുകളുടെയും നടീൽ വസ്തുക്കളുടെയും ഉത്പാദനവും ലഭ്യതയും ഉറപ്പവരുത്തുന്നതിനായുള്ള "സീഡ്സ്" എന്ന പദ്ധതി ഈ വർഷം മുതൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. പ്രസ്തുത പദ്ധതിക്കായി ആകെ 4.47 കോടി രൂപ അലോക്കേഷനിൽ 4.01 കോടി രൂപ കേന്ദ്ര വിഹിതവും 0.46 കോടി രൂപ സംസ്ഥാന വിഹിതവും ആകുന്നു.

3)	**നാഷണൽ മിഷൻ ഓൺ എഡിബിൾ ഓയിൽസ് (NMEO-OP)**	
	സംസ്ഥാന വിഹിതം	**കേന്ദ്ര വിഹിതം**
	(വിഹിതം: ₹ 719 ലക്ഷം രൂപ)	**(വിഹിതം: ₹ 1088 ലക്ഷം രൂപ)**

എണ്ണപ്പനയുടെ വിസ്തൃതി വ്യാപനവും, ഉണമേന്മയുള്ള നടീൽ വസ്തുക്കൾ ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്നതിനായി നഴ്സറികൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനും, എണ്ണപ്പന തോട്ടങ്ങളിൽ ഇടവിളകൃഷി പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനും, പാം ഓയിൽ സംസ്കരണത്തിനും എണ്ണപ്പനയുടെ വിളവെടുത്ത കുലകൾക്ക് മികച്ച വില ഉറപ്പാക്കുന്നതിനും സംസ്കരണത്തിനും വൈവിധ്യമാർന്ന സഹായങ്ങൾ നൽകുന്നതിലൂടെ രാജ്യത്ത് ഭക്ഷ്യ എണ്ണ സ്വയം പര്യാപ്തത കൈവരിക്കുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെയാണ് പദ്ധതി ആവിഷ്കരിച്ചിരിക്കുന്നത്. 18.07 കോടി രൂപ ആകെ അലോക്കേഷനിൽ 10.88 കോടി രൂപ കേന്ദ്ര വിഹിതവും 7.19 കോടി രൂപ സംസ്ഥാന വിഹിതവും ആകുന്നു.

4)	**മിഷൻ ഓൺ ഇന്റഗ്രേറ്റഡ് ഡെവലൊപ്മെന്റ് ഓഫ് ഹോർട്ടികൾച്ചർ**	
	സംസ്ഥാന വിഹിതം	**കേന്ദ്ര വിഹിതം**
	(വിഹിതം: ₹ 3500 ലക്ഷം രൂപ)	**(വിഹിതം: ₹ 5250 ലക്ഷം രൂപ)**

മിഷൻ ഫോർ ഇന്റഗ്രേറ്റഡ് ഡെവലപ്മെന്റ് ഓഫ് ഹോർട്ടികൾച്ചർ പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി ഹോർട്ടികൾച്ചർ വിളകളുടെ ഉണമേന്മയുള്ള നടീൽ വസ്തുക്കളുടെ ഉത്പാദനവും വിതരണവും ഉത്പാദന വർദ്ധനവിനായി പുതിയ കൃഷിത്തോട്ടങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കൽ , കൃഷിത്തോട്ടങ്ങളുടെ പുനരുദ്ധാരണം ജലസേചന സൗകര്യങ്ങൾ ഒരുക്കൽ സംയോജിത സസ്യ സംരക്ഷണ മുറകൾ നടപ്പിലാക്കൽ സംരക്ഷിത കൃഷി നടപ്പിലാക്കൽ ജൈവ കൃഷി പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കൽ വിളവെടുപ്പാനന്തര പരിപാലനം

ഹോർട്ടികൾച്ചർമേഖലയിലെ യന്ത്രവത്കരണം ഉത്പന്നങ്ങളുടെ നിലവാരം മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനും ഉയർന്ന വില ലഭിക്കുന്നതിനും ഗ്രേഡിംഗ് പാക്കിങ് തുണ്ടങ്ങിയവ നടപ്പിലാക്കുന്നതിനുള്ള അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനം ഗ്രാമീണ മാർക്കറ്റുകളുടെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ വർധിപ്പിക്കൽ മാനവശേഷി വികസന ഘടകങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കി വരുന്നു. മാവ്, പ്ലാവ്, വാഴ, കൈതച്ചക്ക, ടിഷ്യു കൾച്ചർ വാഴ, പപ്പായ, സ്ട്രബെറി എന്നീ ഫലവർഗ്ഗ വിളകൾ, കുരുമുളക്, ഇഞ്ചി, മഞ്ഞൾ, ജാതി, കറുവപ്പട്ട, ഗ്രാമ്പു, എന്നീ സുഗന്ധ വ്യഞ്ജന വിളകൾ, കശുമാവ്, കൊക്കോ, എന്നീ തോട്ടവിളകൾ എന്നിവയാണ് പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്ന വിളകൾ. ഇത് കൂടാതെ പുഷ്പകൃഷിയും, കൂൺ കൃഷിയും, തേനീച്ച വളർത്തലും ഈ പദ്ധതികളിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട് .

87.50 കോടി രൂപ ആകെ അലോക്കേഷനിൽ 52.50 കോടി രൂപ കേന്ദ്ര വിഹിതവും 35.00 കോടി രൂപ സംസ്ഥാന വിഹിതവും ആകുന്നു.

5)	**ഡിജിറ്റൽ ക്രോപ്പ് സർവ്വേ**	
	സംസ്ഥാന വിഹിതം	**കേന്ദ്ര വിഹിതം**
	(വിഹിതം: ₹ 1330 ലക്ഷം രൂപ)	**(വിഹിതം: ₹ 1995 ലക്ഷം രൂപ)**

കർഷകരുടെ കൃഷി സംബന്ധമായ വിവരങ്ങൾ ജിപിഎസ് / ജി ഐ എസ് സാങ്കേതിക വിദ്യകളുടെ സഹായത്തോടെ വിവിധ സർവ്വേ രീതികളും, നിർമ്മിത ബുദ്ധിയും, മിഷൻ ലേണിംഗ് ഉപയോഗിച്ച് പൂർണ്ണമായ കാർഷിക വിവരങ്ങൾ ശേഖരിക്കുകയാണ് ഈ പദ്ധതിയുടെ ലക്ഷ്യം. ജിയോറഫറൻസിങ്ങിലൂടെയും അനുബന്ധ സാങ്കേതിക വിദ്യയിലൂടെയും സമഗ്രമായ ഡാറ്റാബേസ് ലഭ്യമാകുന്നതോടുകൂടി കർഷകർക്ക് വിരൽത്തുമ്പിൽ സേവനങ്ങളും ആനുകൂല്യങ്ങളും ലഭ്യമാക്കുന്നതിന് കേന്ദ്ര സംസ്ഥാന സർക്കാരുകൾക്ക് സാധിക്കും. 2024-25 വർഷത്തിൽ വയനാട്, ആലപ്പുഴ, പാലക്കാട് എന്നീ മൂന്നു ജില്ലകളിൽ നടപ്പിലാക്കി വന്ന സ്കീം 2025-26 ൽ സംസ്ഥാനത്തെ എല്ലാ ജില്ലകളിലേക്കും വ്യാപിപ്പിക്കുകയും 1666 വില്ലേജുകളിൽ നടപ്പിലാക്കുകയുമാണ് ലക്ഷ്യം.

33.25 കോടി രൂപ ആകെ അലോക്കേഷനിൽ 19.95 കോടി രൂപ കേന്ദ്ര വിഹിതവും 13.30 കോടി രൂപ സംസ്ഥാന വിഹിതവും ആകുന്നു.

പ്രധാന മന്ത്രി ഫസൽ ഭീമ യോജന (PMFBY) റീ സ്ട്രക്ചേർഡ് വെതർ ബേസ്ഡ് ക്രോപ് ഇൻഷുറൻസ് സ്കീം (RWBCIS)

കേന്ദ്ര സംസ്ഥാന സർക്കാർ വിഹിതമുപയോഗിച്ചു കൊണ്ടുള്ള ഒരു വിള ഇൻഷുറൻസ് പരിപാടിയാണിത്. കാർഷിക ലോണുമായി ബന്ധപ്പെടുത്തിയും അല്ലാതെയും പദ്ധതിയിൽ അംഗമാവാം. അപേക്ഷ ഓൺലൈനായി ബാങ്ക് അക്കൗണ്ട്

രേഖയും, കൈവശഭൂമി / പാട്ടഭൂമി രേഖ, ആധാർ പകർപ്പ് സഹിതം സമർപ്പിക്കാം. അഗ്രിക്കൾച്ചറൽ ഇൻഷ്വറൻസ് കമ്പനി ഓഫ് ഇന്ത്യ ലിമിറ്റഡ് (AICIL) എന്ന ഇൻഷ്വറൻസ് കമ്പനിയെയാണ് കേരളത്തിൽ ഈ പദ്ധതികൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിനായി വിജ്ഞാപനം ചെയ്തിട്ടുള്ളത് . PMFBY,RWBCIS എന്നീ രണ്ടു പദ്ധതികളിലും ആകെ അടക്കേണ്ട പ്രീമിയം തുകയിൽ, കർഷകർ അടക്കേണ്ട പ്രീമിയം കിഴിച്ചുള്ള തുക കേന്ദ്ര സംസ്ഥാന സർക്കാരുകൾ തുല്യമായി സബ്സിഡിയായി ഇൻഷുറൻസ് കമ്പനിക്ക് നേരിട്ട് നൽകുന്നു. പ്രീമിയം അഗ്രിക്കൾച്ചർ ഇൻഷുറൻസ് കമ്പനിയിൽ ലഭിച്ചാൽ, വിളകൾക്ക് ഇൻഷുറൻസ് പരിരക്ഷ ലഭിക്കും. ഖാരിഫ് സീസണിൽ RWBCIS പ്രകാരം വിജ്ഞാപനം ചെയ്തിട്ടുള്ള വിളകളിൽ നെല്ല്, വാഴ, കുരുമുളക്, ഇഞ്ചി, മഞ്ഞൾ, ഏലം, പൈനാപ്പിൾ, ജാതിക്ക, അടയ്ക്ക, കരിമ്പ്, പാവയ്ക്ക, പടവലം, പയർ എന്നിവ ഉൾപ്പെടുന്നു. റാബി സീസണിൽ നെല്ല്, വാഴ, കശുവണ്ടി, പൈനാപ്പിൾ, മാവ്, കരിമ്പ്, തിന, കൂൾ സീസൺ പച്ചക്കറികൾ (ഇടുക്കിയിൽ മാത്രം കാബേജ്, കാരറ്റ്, വെളുത്തുള്ളി, ഫ്രഞ്ച് ബീൻസ് , ഉരുളക്കിഴങ്ങ്) പാവയ്ക്ക, പടവലം, പയർ, കുമ്പളം, മത്തൻ, വെള്ളരി, തക്കാളി, വെണ്ട, മുളക് എന്നിവ ഉൾപ്പെടുന്നു. പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായി സംസ്ഥാനത്ത് 175 കാലാവസ്ഥാ സ്റ്റേഷനുകൾ സ്ഥാപിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

****